Сабрана дела
Змаја Јована Јовановића

XVI

Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д.

ЗМАЈ ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ

ПЕСМЕ

РАЗЛИКА ТЕКСТОВА

ЗМАЈЕВЕ НАПОМЕНЕ

БЕОГРАД
Издавачко и Књижарско предузеће Геца Кон А. Д.
12. Кнез Михаилова 12.
1937

Сабрана дела

Јована Јовановића Змаја

на дигитални свет донео

Золтан Чала
zcsala@pm.me

ПРИРЕДИО
ЈАША М. ПРОДАНОВИЋ

XVI

I

Горке сузе

Први пут дођох њојзи:
Ох, дивна лепото!
Што сузе твоје очи,
Ох, шта је, шта је то?

Та каква туга мори
Овакав живот млад,
Та за чим срце гори,
Какав је горки јад?

Знам и ја шта су боли,
Ох, повери их ми све,
Душа те моја моли,
Изјадикуј ми све!

Да не дам таквом срцу
Да буде туге плен —
А она кратко рече:
»Та рибала сам рен!«

Поезија и проза

На беседи ономаде
Многа дивна цура беше,
Играо сам, гледао сам,
Но ми срца не отеше.
Али што је једна била, —
Бујна коса као свила,
Нису руке, него крила,
Није мома, већ је вила.
Ја поскочих, ја похитах
Кроз толике лепотице
Да јој дођем мало ближе,
Да јој видим бајно лице.
У наглости (мог малера!)
Очепим је нехотице,
А она ти подбочи се,
Обрецну се немилице:

Ви'ш ти његова посла! Чепајте ви вашега деду, а не мене, мамлазе један! Гле ти безобразлука! Сметењаче један!

Чичци

I

Ово није пуста хвала,
Пуста хвала мојих жица,
Заиста ћеш бити добра
И штедљива домаћица.

Ти ме питаш по чем судим,
По пољупци судим твоји,
Што их увек тако штедиш,
Да се који не преброји.

Кад се удаш, можда ћеш се
Ципилука манут тог,
Ох, та онда само желим
Да се удаш за — другог.

II

То не могу никад рећи
Да си горда, тврда дама,
Ти си, душо, сушта љубав,
Ти си, храно, милост сама.

Љубила си пређе мене,
А сад љубиш мог пријана,
Блед је и он као и ја,
Па га жалиш сиротана.

III

Знам ја шта је теби
И мило и драго,
Зашто си се, цуро, храно,
Погордила јако.

Па те мисô понајслађе
Усред срца дира:
»Па гле за мном и поета
Један фантазира!«

Залог верности

Сећам се оне ноћи, сећам се оног сна —
Драга је моја била тужна и жалосна,
Гризла ју моја сумња, — љуто сам грешио —
Ал' блед је месец сјао, о н ју је тешио.
И драга дође јача, минуше болови,
И после дуга плача овако прослови:
»Љубав је моја вечна, вечна је као Бог;
Ја не бих била срећна да немам срца твог.
Та љубав моја плови по неизмерности —
Ево ти прстен ови у з а л о г верности!«
Опет су тужни часи за мене настали,
Морадох у свет поћи, па смо се растали;
Плакати није могла, сузе је гутала —
Ја сам јој трипут писô, она је ћутала.
Ал' прстен што га добих, тај златни залог
њен,
И сад је јоште з а л о г — и сад је з а л о ж е н.

Јули шваљи

Насред оазе Ридагонге,
Там' љути тигар мирно спи;
На небу стоје звезде многе —
У срцу мом си само ти!
У Варадину леже бомбе,

У шуму беже људи зли;
Под Паризом су катакомбе —
У срцу мом си само ти!
У песку ниче алем сјајни
(Не могу да се сетим гди);
А лабуд плива по тихој Рајни —
По срцу моме пливаш ти!
За гором чарном, наврх хунке,
Ловац је нашô срне три;
У оџаку нам висе шунке —
У срцу мом си само ти!
Трговци траже само злата;
Ти шијеш »јопну« — само ши'!
У врту цвета лепа Ката —
У срцу мом си само ти!
У Египту су обелиске;
У котлићу нам вода ври;
У Буковцу су куће ниске —
У срцу мом си само ти!

Мислио сам да те волим

Мислио сам да те волим, —
А гле, ја те канда мрзим;
То познајем по жељама
Неким чудним, назлобрзим.

Често желим да сам бува,
Ситна бува црне боје,
Да ти одмах на врат скочим,
Да с' напијем крви твоје.

Другдаш желим да сам барем
Ципелица твоја мала,
Да те жуљим куд год шећеш
И где год би ногом стала.

Желим да сам она стрела
Што пробада твоју косу;
Желим да сам и лепеза,
Да те зврцкам све по носу.

Злобне жеље, луде жеље, —
Морам и сам да се смијем;
Желим да сам ветар, киша,
Да те шибам, да те бијем,

Онда опет досетим се,
Досетим се другом нечем:
Ала да сам врела чорба
Да ти усне те испечем!

III

Понуде оболелом Змају

Болуј драга, ал' немој умрети
Ја ћу теби понуде донети.
Срп. нар. песма.

Шта је, Змале, шта је мили брале,
Зар те боље тако обрвале?
Зар баш хладна костурина пуста
С тобом хоће да ослади уста.
Несрећница, нашто јој се стрви —
Змајске би се да напије крви!
Ал' не даш се, не бојиш се црне,
Скршићеш је кад на те насрне;
А сви боли мораће ти стати
Од понуде што ћу ти је дати:
Дивне мржње несложнијех Срба,
Са душанке мађарскога грба,
Красне лажи дерна Србобрана,
Директора, кнута и верига,
Пријатељства браће нам Румуна
Игуманског лепог гостољубља,
Камилавке са прозора моме
Кандидатских конти од Исака,
Буботића са кортешовања,
Наметљивог туђег пријатељства,
Немарности наших старешина,

А за вотум једну ицу вина!
То су, Змаје, те понуде лепе,
За желудац баш се слабо лепе,
Ал' кад душа њима се на'рани,
Онда сваку бољу утамани,
Па се дигне на змајевска крила
Да пробуди српство из мртвила,
Па да сатре кукавице клете
Те понуде у ким су почете
П'онда, Змаје, сад иде дијета,
Ту ће бити чуда од свијета,
Разних глава, различитих звера,
Србофага, смешних карактера,
И лисица — како л' ће се звати —
Па све ово треба дочекати,
Са змајевским оком прегледати,
Одабрати и прорешетати, —
Зато тури ту костуру даље,
Нека друге на онај свет шаље,
Што си стао ту са том авети,
Та грдна је штета сад умрети!..

Бела Црква

Бела Црква — црна школа
Па још прокисава.
Два барјака нису доста —
И трећи се справља.

Нек у школу пада киша,
Нек ђаке залива,
Дајте небо, да нам само
Попове покрива.

Швабе нам се отимају
И куће пазаре,
Шпаркаса им лепо цвета
Па сад господаре.

И ми ћемо сада штедит
Па доћи до блиста,
Зато нико држат не сме
Ни Школскога листа.

In effigie

Ја позивљем моју музу
Чак из Фригије,
Да опевам мог Шијака
In effigie:
Како ј' дошô за министра
Од Безбригије,
Да усрећи Безбригију
In effigie.
Ал' ми муза поручује
Чак из Фригије,
Да не певам још министру

Од Безбригије,
Већ кад буде срећна земља
Од Безбригије,
Да им певам обадвоме
In effigie.

Лала

Па лепа је ова земља,
Што се негда нашом звала,
У њојзи је пуно леја,
Много нам је цвећа дала.
Макар да је туђа рука
Немилице цвеће брала,
Још имамо доста цвећа,
Сваки Шајкаш још је »Лала«.
(Та то ј' њему царска милост
Тол'ко пута припознала —
Али зато људска правда
Рђаво му рече хвала.)
И Кикинда ј' нека башта;
Сва је српска, није шала,
И у њој се нека Лала
Поодавно расцветала.
Мађарска се правда дигла
Дават што је обећала,
Време дође да намести
Кикиндскога адмирала.

Ој мађарска правдо чудна,
Што с' од речи, баш ти хвала!
Ал' од тол'ко српских лала
Највреднију с' изабрала.

»Ваљда« — »готово«.

Вукаловић сив-соколу
Живот протекô, —
Да Видовдан буну диже
Није дочекô.
Јест, Видовдан у Босни је
Буну techнуовô,
А браћа ће већ помоћи —
»Ваљда« — »готово«.

Благо оном ко у нужди
Брата налази
Да му викне: Само напред,
Само загази!
Само напред, та доста си
Врагу робовô,
У брата се можеш уздат —
»Ваљда« — »готово«.

Сад је време, мој Босанче,
Ланце сломити,
(И Јуда ће искар'лојдски

То одобрити),
Oткини се од Турчина
Ком си робовô, —
Лепше ти је робовање
»Ваљда« — »готово«.

Видовдан је много госа
Досад мењао,
И под разним платишама
Дух му стењао,
Ал' још није буну дизô,
Буну поповô, —
Шта ће бити томе узрок:
»Ваљда« — »готово«.

Дижите се, браћо, кад заори ора,
Морате се дићи кад се дићи мора!
Данас или сутра мораћете хтети,
Мораћете смети — живет ил' умрети,
Кад преврши чаша неопрана срама,
Маркова ће сабља искочити сама.
Па кад буде било, наћи ће се браћа,
На отсудном часу биће помагача;
Ал' се не уздајте у јалове стране,
А најмање на »ваљдаре« и на »готоване«

Христос васкрс

Христос васкрс! свима, свуда,
Роду верном, чети Јуда!
Христос васкрс! свуда, свима,

Министрима, робовима!
Христос васкрс! свиколици
Фарисеји, књижевници,
Мучитељи, мученици! —
Христос васкрс! турски синци!
Христос васкрс! омладинци!
Христос васкрс! мртви, живи,
Соколови црни, сиви!
Христос васкрс! црне ноћи,
Ведра чела, будне очи!
Христос васкрс! бели дани,
Слободари, готовани!
Христос васкрс! верне моме
И неверне Томе!
Христос васкрс! пунан тасе!
Христос васкрс! празне касе!
Христос васкрс! прве банке
И последње шарлатанке!
Христос васкрс! црном врагу
И уставном сабадшагу!
Христос васкрс! слабе жене,
Тробојнице забрањене!
Христос васкрс! кога тиште!
Христос васкрс! позориште!
Христос васкрс! грешни тати,
Разбојници и Пилати,
Издајници и издани,
Ожучени, исмејани!
Христос васкрс! који пришта,

Христос васкрс! ко се свети!
Христос васкрс! распињачи,
Христос васкрс! разапети!
А и ко би све набројô, —
Христос васкрс! моја тужна рајо!

Ко год живи, сто ће пути
Данас Васкрс споменути,
Лепе речи, ал' бадава,
Кад се слабо васкрсава!
Још у многом гробу спава
Добра воља, жеља здрава.
Лепо ј' Васкрс спомињати,
Ал' је боље пример дати,
Сад ко хаје, ко не хаје,
Ево Жижа пример даје —
Кад је »Васкрс« рекла, чула,
И сама је васкрснула!

Иде зима . . .

Иде зима као сабља,
И већ видим свет у леду,
Иде зима, иде зима,
Многи јој се радуједу.

Знам зашт' јој се радуједу
Писмоноше, честитари,
Знам зашт' јој се радуједу
Фурунџије и дрвари.

Знам зашт' јој се радуједу
Удаваче наше мирне,
Знам зашт' јој се радуједу
Наше госпе фришефирне.

А знате ли зашт' је тако
Зима мила и меника?
— Да се једном смрзну прсти
У тих лажних дописника.

Бошњацима

(Пева се на арију: gyere be, rózsám, gyere be)

Ход' те, децо, амо,
Овде тече мед,
(Ми смо исисани,
Сад је на вас ред).

Ако сте уморни,
Стан'те уз дувар,
Ми ћемо вас подупрет,
То је наша ствар.

Је ли вам што тешко,
Miénk lesz a gond
Ми ћемо вам скинут с леђа
Сваки тежак фонд.

Јесте л' гладни, ево,
Имамо паприка,
Хоћете л' дувана,
Ево вам трафика!

Хоћете л' новаца,
Ево вам папира!
Храните ли свиње, —
Пуна ј' вексла жира.

Хоћете ли посла,
Козма ће вам дати,
Немате л' квартира,
Профус ће вас звати!

Јесте л' ратоборни,
Хај'те у хонвиде,
Већ вас каплар виче:
Gyere falyu ide!

Хоћете л' званија,
Tessék kompetálni!
Требате ли школа,
Ево комунални'!

Слободне су овде
И ноћи и дани, —
Воља вам је плакат,
Нико вам не брани!

Јесте л', жељни суда,
Јесте л' жељни правде,
Све то иде брзо,
— Та Милетић знаде!

Он нек' вам сведочи
Да вас не варамо,
Ид'те у Фортуну,
Питајте га само.

Усијана маса

Јест, Андраши, храно,
Гвожђе ј' усијано;
Та је маса врела,
Ма да ј' без модела.
На оној су страни
Подземни вулкани.
Пет векова горе
Под казаном својим, —
И ти с' ватру жарио
Меховима твојим,
Сад је маса врела,
Ал' неће модела;
Неће никаквога
А најмање твога.
У тој врелој маси
Златно слово пише:
Пустите је да се

Сама кристалише
Та моделе грешна
Људска рука слива,
Кристал Божјом вољом,
Божјим створом бива.

Јест, Андраши, храно
Српство ј' усијано.
Ништ' не треба више,
Већ да с' кристалише.
Ал' ако си сувише
Јогунаст на делу,
Ти забагљај руке
У ту масу врелу.

Врацбина

Откако је на земљи
Турчина, Москова,
Имали су међ' собом
Већ дванêст ратова,
Због ратова, верујте,
Не би било пира,
Да не беше и дванêст
Уговора мира.
Сад се може пироват,
(С маслиновом граном) —
Дванêсти је потписан, —

Шалајдалајданом!
Док је дванêст за столом,
Може се поднети,
Ал' — дође ли тринêсти:
Неко ће умрети!

Отвара се сабор у Загребу

Из Загреба зазвонило
Претседничко звонце,
Зове Србе и Хрвате,
Сремце и Славонце.

Из Пеште се разбегоше
Та господа славна
Остављајућ' нама шаку
Најврелијих дана.

»Та врућина, та запара,
То није за људе, —
Зато сада у Загребу
Нека сабор буде!

Ви можете поднет дане
Дваестреомирне —
Поветарац стараће се
Да из Пеште пирне

Не пита се треба л' вама
Времена, тенане,—
С брда, с дола; на врат, на нос,
Госино вам тане!

У врућини нек се топе
Ваше ствари журне, —
Ако можда и заспите,
Иду вам дијурне.

Почнете ли каква посла
У најбољем јеку, —
Ми имамо маказице
Да вам га пресеку«.

Је л' то правда и једнакост?
А ко за то мари, —
Најглавније ј' да се знаде
Ко су господари.

Хајд' и опет Кикинђанима

Кад ударе избори у кортешку банду,
Тад се почне зборити и о »Иберланду«
А кад дође посланик до својих дијета,
Иберландско питање под купус отшета.
Иберланд је удица — та зар још не знате! —
А ви сте јој рибица — па се праћакате.

Удица ће удити донде вама свима
Све догод се рибица на удицу прима.
Нит' ће икад удичари удицу да реше,
Догод виде да се риба сама за њу веже.
А кад рибе поједу, — то ми добро знамо, —
Иберландско питање решиће се само.

Политичка клин-чорба

Сомседи се и сад диче
Са задатка свога,
Што су, веле, клин у телу
Српства балканскога.

Ми Словени то слушајућ'
Верујемо слепо,
Да ј' улога: клином бити —
Нешто врло лепо.

Нас и бечки и пештански
Теше дунђерин, —
Напоследак још можемо
И ми постат клин.

Шта би овај клинак цепô?
Ја још не знам ни сам.
— Најближа би цепаница
Био — дуализам . . .

Лако учи та словенска
Млада нација.
За тај посô не мањка јој
И н к л и н а ц и ј а.

Зато бачи врло луду
Политику тера,
Што нам даје тако лепих
К л и н а с т и х примера,

Чудновато.

Откако је света, века,
У сваком ћеш добу наћи
Да је увек било слабих,
Да је увек било јачи'.

Откако је света, века
Златни слови писано је,
Зборило се, учило се:
Немој туђе, не дај своје!

Откако је света, века
Годило је души, уму
Кад се људи не крваве,
Већ се лепо споразуму.

Откако је света, века
На сва уста људи вичу

Да је слога дар од Бога
А из слоге свезе ничу.

У књигама из искуства
Међ' осталим и то пише:
А к о ј а ч е м т р е б а с в е з е,
С л а б о м т р е б а с т о п у т в и ш е.

Ал' данашњи новинари
(По Талмуду ваљда) веле:
Јаки треба да се зближе,
Слаби треба да се деле.

Кад се јачи споразуму,
То се слави, то се хвали,
А шта бива кад би исто
Покушати хтели мали?

Тад чивутска грла грме,
Тад мастило њино сева,
На слабе се онда лије
Донерветер с десна, с лева.

Што јачему лепо служи
И на дику и на хвалу,
То се слабом у грех пише —
По чивутском том моралу.

Таку ватру и сад сикћу
Ти змајеви од папира,
Све на рачун опште среће,
Све на рабош општег мира.

А ја велим јачим, већим:
Де нам добар пример дајте!
А ви слаби, а ви мањи
На јаче се угледајте!

Камо среће да с' алира
И што ј' јако, и што ј' мало,
Јер се онда нигде не би
Од напасти страховало.

То би били громоводи
Од громова ере нове, —
А гром кад већ нема куда
Ударио б' у Лојдове.

Мађарима

Ој Мађари, центл-роде,
Волите ли ви одроде?
Ако су вам тако мили,
На част вама били!
Правите их у свом јату
И о своме злату. —
Ако су вам гадни виду,
Немојте их моловати
Ни на нашем зиду,
Јер од хуља и одрода
Може постат мода, —

А на вас ће куга прећи,
То је обичај, —
Ал' онда се залуд јечи:
Јај де фај!

Ој тато мири, мири

Кад се нађу два Цигана
(Макар кол'ко из далека),
Један другом неће рећи
Ја сам овуд, — ти из прека!

Нит' се један другог клони,
Нит' се један другог плаши;
Један другом руку пружи,
»Здраво, брате, ми смо наши!«

Кад то видим, кад то чујем,
Заштрецне ме лева страна, —
Па мом белом брату шапнем:
»Што смо гори од . . . . . .

„Разбојници"

Гоните их како знате!
Спремајте им и џелате!

Рец'те да су свиколици
Неверници, одметници;

Да од своје среће беже,
Да у своју пропаст теже.

Не дајте им опроштаја, —
Недостојним вашег раја!

Вијајте их гором, долом;
Зовите их четом голом!

Обарајте на њих стене!
Дижите им главам' 'цене!

Назов'те их врагом самим, —
Моје није да их браним.

Рец'те да су просте слике,
Да не знају политике.

Пођите их силом сломит
Кад с' не даду припитомит.

Реците им да су бедни,
Па и саме крви жедни.

Но јесу ли »разбојници«...
То остав'те повесници.

Пешти напло

Бунике је нестало
Из свију долова,
Сву је изб дописник
Пештанског напло-а.

Целог света бунику
    Појео за ручак!
Без тог није могао
    Написат свој мућак.

Скинуо је перушку
    Са калпака свога,
Умочио ј' у мастило
    Блата црвљивога.

По свом старом начину,
    Тим мастилом калним
Написô је чланчину
    Духом б у н и к а л н и м.

Читајте је, молим вас,
    Ко мађарски знаде:
Који не зна, нека си
    Бар превести даде.

Да видите пакости,
    Да видите једа,
Да видите како се
    До срца уједа.

Да видите какву нам
    Овај кува чорбу,
И какав би комадић
    Гурн'о нам у торбу.

Да видите како му
Жилице набрекну
Кад му грижа савести
Српско име дрекну.

Да видите како се
Човек повампири
Кад у наше мирноће
Бедемац завири.

И како га јахају
Све матори врази, —
Што и Срби питају:
Је л' закон у снази?

Да видите како се
Лудује, бенета,
Кад ко изе бунику
Васцелога света.

*

Али не — немојте читати Наплова,
Ваљда има јоште и других синова
У народу који лепа својства красе,
И који ће с' дуго морат борит за се,
И коме ће требат браће и другова —
— — — — — —
Ти ће ваљда сами презрети Напло-ва.

Чуђење пештанских хемичара о изборном збору на Цвети

Стешњени сте и 'нако
У Тисином лону;
Осећате с' ко да сте
У неком сифону.

Да сифонска приподоба
Буде сасвим цела:
Ваша ј' рука и потребне
Прашкове донела.

Томић доно̄ киселине
Социјалне моде,
А Сомборци донели
Бикарбонас соде.

Ми почесмо надежде
У рабош уврштат.
»Сад ће красна експлозија
Партију распрштат!«

А ви сте се одржали,
Задивили враге.
— Међер у вас још има
И животне снаге!

Грбологија

У угарском
Грбу има
Та од памтивека,
Четир пруге,
Што је симбол
Од четири река.

Ове реке
На том грбу
Стоје с десне стране,
И за ово:
Десним рекам'
Могу бити зване.

Ал' данашњем
Опружнијем
Добу ништ' не смета,
Да с' на ч е т и р'
Д е с н е тражи
Ах-и-лева п е т а.

Две чорбе

Две се чорбе сад кувају
(Видим и да нећу),
Једна с' кува у Стамболу
А друга у Бечу.

Беч и Стамбол, — за тим кујнам'
  Много баш не пишту,
(Најлепше је што се кува
  На своме огњишту).

Беч и Стамбол апетиту
  Баш не одговара;
Али ништа, — све то стоји
  До добра кувара.

Према томе свака чорба
  Могла б' бити фајна,
Ал' засада, бар засада
  Запршка је — тајна.

Ове чорбе нама досад
  Још познате нису,
Но ћемо их скоро, скоро
  Познат по мирису.

Народ за ког с' ово кува,
  Тај живи у нади,
»Мораћу вас, чорбе, јести
  И да није глади!

Ако једна почне пећи,
  Друга ће да спречи;
Ако једна забрљечи,
  Шат друга излечи.

У једној ће ваља бити
  Славе наше лорбе (р), —
Благо роду за кога се
  Две кувају чорбе!«

Ове речи нису моје,
  Само су цитати;
Ја ћу нешто друго рећи
  У једанêс сати:

Ја бих волô једну чорбу,
  Ал' да је пред кума;
Једну чорбу, — са запршком
  Српског споразума.

Али кад нам српска срећа
  Таке чорбе не да,
А ми ћемо вежбати се
  Оштрењем погледа.

Мотрићемо, бележити
  Шта нам главе раде,
Запамтити — који кувар
  Боље куват знаде.

Моје начело у семитском питању

У Чивута хајд' купи капута, —
Буде л' штета, неће бити љута.

Од Јевреја хајд' купи и теја, —
Рума доспи, па га онда — проспи.

У Семита, ако ти се хита,
За невољу тражи и кредита.

Пат' се глађу док се не одужиш,
Хвали Бога кад му новац пружиш.

Ал' новине што Израиљ шкраба,
Те су пуне шугавога свраба,

Њих не чати, а још мање плати,
Јербо ћеш се и сам ошугати.

Можда се већ бију

Можда се већ бију
    Два народа млада, —
А душман се смеје,
    Јер се ћару нада.

Можда бурно лети
    Дажда од куршума, —
Тамо где је требе,
    Много споразума.

Можда већем мајке
    Грозне сузе лију,

А јунац'ма мртвим
Вране очи пију.

Можда с обе стране
Уздах к небу хити,
А рањеник шапће:
»Јел' морало бити!«

Јел' морало бити?
То Гарашан знаде,
И зато ће скоро
Да нам рачун даде.

Сад тек знамо

Сад тек знамо што досад не знасмо,
То не беху мере пустоловне,
Кад се језик мађарски увео
У србинске у школе основне.

»Зашт' деца нам да се муче више,
Кад ни српски не знају правилно?«
Питасмо се, левом крстисмо се,
— Али ми се преварисмо силно.

У мусају томе непојамном,
Ту је било духа пророчанска;
И за оном загонетком мутном
Ево брзо и одгонет каска.

Да се деца, српска деца мала
Тиме муче, нико није праштô
Но тај мусај имао је смисла —
Сад тек знамо зашто.

Тим се хтело да се Српчад
С црквом својом боље сроде:
Да разуму свог владику
Кад им дође у походе.

Откровенија

Ево, — Тиса како с' држи —
(Кâ и његов бан),
То је издô нехотице
Сињор Талијан.

Он се држи тек за ветар
Зубма траљавим.
И држе га Талијани
Рукам' каљавим.

Сто, и двеста, а и триста
Тисућ' прождере
Један срешчић, док се Тисин
Човек изабере.

А што народ на нос пада,
То он не хаје,

Тим ће, вели, више бити
  Душопродаје.

Тако само, само тако
  Одржава с' он
На највећем неморалу
  Господства му трон.

И с његова кипа спада,
  Гле, покривало,
А он стоји пред Европом,
  С опроштењем: го.

Сви се смеју а он ћути,
  Голофигурни.
»Имам,« вели, »пет година
  Ипак сигурни'«

Пет година ово трпет !!!
  Да смо весели!
Ал' ће и то, дочекати
  — Ко с' не исели.

Керефеке

Не жалимо за Бисмарком
И што криза на њег' зину,
Мирољубац бар би нашô

Жељна мира у Варцину.
У Немачкој има људи
Што би знали канцеларит
И наградне мисли цара
Боже схватит и остварит.
Демисијом Бисмарк прети,
  Повлачењем in die Ecke
Али, али, нами с' чини
  То су саме керефеке.

Изишô је Српски дневник
(Видели га јоште нисмо)
Ал' са њиме, к' и без њега,
Где смо, ту смо; ту смо, где смо.
Понаша се, веле, као
Да ће лечит српске ране, —
И Ђурковић ту примаже —
Па сад веруј, мој пријане!
Лист је кренут, тако веле,
  Рад потребе српске преке;
Али, али, ти гласови,
  То су само керефеке.

Тодоровић Пера пише
На признање »нашедобно«,
Писање му и сад вешто,
Али кобно, презлокобно.
За леђи му Гарашанин,
Жива слика српске хале,
А Пера се јоште хвали:

»Подмлађујем радикале«.
Он још неће да с' одрече
  Радикалне маске неке, —
Али, али, сви ми знамо,
  То су само керефеке.

Има неких новинара
Ратоборних (чудна пљуса!)
Пример дају како треба
Оштрит сабљу против Руса.
Од смрдљиве њине дреке
Козак нос свој запушава;
Они на то вице тресу,
Као ваши из рукава.
Али кад би до чег' дошло
  Да ви'ш онда друге дреке:
»Nü, Was ist denn — то су биле
  Само наше керефеке!«

„Врачу" на нову годину

(Уједно проба да ли је тесногруд).

Све је лепо, све је красно,
Хајд' рецимо »све«, —
Али добре жеље нису
Никад излишне.

Желим Врачу да нам пева
Као птица кос;

И нека му све процвета —
(Само не и нос).

За уштипке да узима
Најздравију маст,
Да му шала увек буде
Јача него страст.

Што се тиче уштипака
Које месит зна,
Понекоји, понајбољи
Нек и Босни да.

(Јер ко чита само Врача,
Тре га дилема:
Да ј' у Босни мед и млеко, —
Ил је' и нема.)

Кад се сети да загризе
И у »Српски клуб«,
Ја му желим од свег срца
Мало већи зуб.

Кад се бори с кепецима,
Нека буде див.
Кад Хрвате шиба, нека
Бира ко је крив.

Што ј' неправо нека чује
И крштени кум;
Ал' унапред не загушуј
Бољи споразум.

На образ му нек не падне
Баш ни трунак црн;
А дум Јурек, он му макар
Побегô у Трн.

Но кад му се прохте штогод
Кошер за фруштук,
Нека му је радо на част
Франк-сос, бели лук.

Што је Пешти мило, драго,
Нек бежи од тог;
Тад би красно процветао, —
Да га види Бог.

Прими, Врачу, ове речи
Ма у који кут;
Ако рекох, не посекох.
Немој бити љут.

Боље ј' да ти увек стиже
Пријатељска реч,
Нег' колајну да ти пружи
И Пешта и Беч.

Далматинским Србима

Не дерите лепу слогу,
Што вам досад беше дика;
Не дајте се завадити
Од три-четир' себичњака!

Ви не знате како муче
Цело српство гласи нови:
Да с' међ' собом завадише
Далматински соколови.

Ко вас цепа, зна шта ради,
А знате ли ви му смере?
Сачувајте старо гесло:
Једно српство са три вере.

Тргните се, врсни људи,
Тргните се, браћо мила,
Док се болест, засад мала,
Није врашки раширила!

Не дерите лепу слогу,
Што вам до сад беше дика;
Не дајте се завадити
Од три-четир' себичњака.

Рукавина рече

Рукавина рече,
Да је Срба — »било«.
Од кога је и то ј' доста,
И то нам је мило.
Мило нам је, мило,
Што нас је бар »било«.

Ал' ипак нас туга
Обара голема,
Кад се редом погледамо —
Видећ' да нас нема!
Туга нам голема
Што нас сада нема.

Ал' да нам је негда,
У времена стара,
Било' вако слатког брата,
Рукавинског жара,
То би још и већа
Била нам несрећа.

Српство би се данас
У црно завило,
Јер се не би могло рећи
Ни да нас је »било« —
Рукавина б' славно
Појô нас још давно.

А сад јадном брату
Мука је голема,
Хтео би нас прождрет,
Ал' нас, ето — нема,
Па не зна шта ради
Од беса, од глади.

IV

Мали Наполе-он полаже испит

Ој херцеже, дико наша,
Вера стоји више свега;
Веру учи катихизис, —
Де реци нам што из њега.

Мој је ћале хришћанин
Најможнији и највећи,
И попови и топови
То морају са мном рећи.
У светом Хјеросолиму
Има светих намастира,
Зато тамо против Друза
Ћале мој интервенира.
Свети људи увек дижу
Достојанство светог Сина,
Зато и мој ћале тамо
Бригадицу војске има,
Тако мора увек бити,
А ја ћу је удвојити.
Чивути су сви проклети,
Тако вели моја мати,
И зато их отац казни,
Морају му зајам дати.
А Москов је поганија

Кад на добре Турке скочи,
А кад мучи свог Пољака,
То је друго, — може проћи.
Грешник треба да се к а ј е,
И зато је та К а ј е н а,
То је пакô, — њиме треба
Децу плашит из малена;
А добри ће у рај доћи,
Нека ником брига није,
Ту су поља елизијска,
Ту су наше Тиљерије.

»Добро, добро, — вала си нам
Осветлао свима лице;
Ал' пређимо на што друго,
Реци што из повеснице!«

Јулиј Цесар јесте славан,
Али није увек био,
Откако је мој бабајко
О њемука књигу писô,
Од то с' доба прославио.
А Велики Александар,
Да, и он је нешто био,
Ал' спрам мога дичног чике
Сав се у прах изгубио.
Хеј, мој чика! — само да је
Кабаница имô више
Кад је пошô да у Москви

Нову славу капарише!
То је била снажна рука,
То је било срце хитро,
Дерао је краљевине,
(Крунама се светлим титрô)
(Но проклети ти Енглези,
И проклете све Хелене!)
— Сад мој ћале продужује,
Ал' остаће и за мене.

»Доста, доста. valde bene!
Ал' сад какву другу тему!
Земљопис је врло важан,
Па реци нам што о њему!«

Хоћу, хоћу, та мој ћале
Понајбољу прави мапу,
А сви други географи
Треба да му скину капу.
На тој мапи учим и ја,
Јер за мене друга није —
Француска је једна земља,
Све су друге б а р б а р и ј е;
Али бабо мој се стара
Да и оне буду сјајне,
Француска је лепа земља,
Простире се чак до Рајне.
Питате ме ме: чиј' је Франкфурт?
То вам име само каже;

А је л' мачка ил Не-мачка
То му ништа не помаже.
Ни Швајцарска није наша,
Ал' што није, може бити,
Могла би се поред Нице
И Савоје поносити.
Има много државица
Што не желе права мира,
Nomen, omen! — Зато треба
Да им дође онкл Мира.
У Мехику ребели су
Красни, дивни, пуни жара,
Тако красни да већ више
И не могу бит без цара;
А погдегде опет има
Светлих круна таквих фела,
Које опет већ не могу
Више бити без ребела;
Али мој се ћале стара,
Даће сваком што му ваља,
Коме пушке, ком ребеле,
Коме попа, коме краља.

»Доста, доста, та то иде
Баш онако увелике, —
А би ли нам изволео
Штогод рећи из физике«!

Земља с' врти око сунца
Сунце мога бабу слави,

Монитер нам грмљавину
А Миније муњу прави;
Затим опет иде киша,
А покадкад буде труса,
То је само вешта игра
И забава за Француза.
Кадикад се баш заиста
Земља крене испод ногу,
Луји Филип, Шарл десети,
Посведочит то вам могу.

»Доста, доста, — и сувише,
Еминенс си из физике,
А сад јоште две три речи
Реци нам из ботанике.«

Јабука је лепо воће,
А има га сваке феле,
Ми волемо еритове,
Ћале позна кад су зреле.
Царска круна лепо ј' цвеће
Али само споро цвета,
Мора човек на њу чекат
Много зима, много лета.
И ружа је од Пуебле
Врло лепа, али ипак
Кад прецвета и на њојзи
Заостане само ш.....
А ко жели бршљан брати,

Високо се пењат мора,
А тиква се покондири
Кад до нашег стигне двора.
А верност је кô сунцокрет,
Макар било милиона.
Љубичицу тешко мрзим,
Јер ме сећа на Бурбона.

»Доста, доста, — наши труди
Нису били забадава,
Сад већ можеш лепо бити
Први лаћман код Зуава.
Све већ знадеш што ј' у књизи,
Знаш и оно што не пише, —
А да шта ће после бити,
Кад научиш још и више?!

Мом куму, који ме је питао шта је то публика

Публика је човек, мој љубазни куме,
Који ништа не зна, а свашта разуме.
Публика је жена, кô све наше ређе,
Која само жели да јој време пређе.
Публика је дете, па кô дете свако,
Данас би овако, сутра би онако.
Публика је смешна као и сви људи,

Јер те данас хвали, а сутра те куди.
Публика је банкрот, зло ћеш проћи с њоме,
Она увек збори о господству своме.
Публика се дели на разлике људе,
Зато су јој мисли и мудре и луде,
Што сам рекô неће зазорно вам бити,
Јер публика нисам ни ја, ни он, ни ти.

Ид' у школу, драги сине

Ид' у школу, драги сине,
Учи књиге од старине,
Прво учи катихизис,
Нек ти каже шта је вера,
И без вере шта је човек? —
Гори звер од дивљег звера,
Ид' у школу, драги сине!

Иди, сине, у скамију,
Научи филозофију,
Знај кад видиш туђу штету,
То се зове »à priori«;
Кад се својом штетом учиш,
То се зове »a posteriori«.
Иди, сине, у скамију.

Хајде, сине, учи књигу,
Учи лепо и етику.
Знај, истине мрва једна,

Мрва једна више ј' вредна
И више ће свету каз'ти
Него цента круте власти,
Хајде, сине, учи књигу.

Хајд' у школу, сине мио,
Не би л' рачун научио,
Да с' на целом све оснива,
Да од једног два не бива,
Кад разделиш једно тело,
Две су поле, није цело.
Хајд, у школу, сине мио,

Хајд' у школу, у скамију
Па научи историју;
Лепо учи књига њена:
Свака ј' сила за времена.
А што ј' врсно и ваљано,
Том је увек данак сван'о.
Хајд' у школу, у скамију.

Хајд' у школу па се мучи,
Динамику лепо учи,
Научни су њени знаци:
Ко спрам себе камен баци,
Кад тежина камен свлада,
На главу му камен пада,
Хајд' у школу па се мучи.

Ид' у школу, у скамију
Да научиш и кемију,

Крвца никад није вода,
Ако ј' вода, злог је рода;
Од хартије нема злата,
Ни поштења из дуката.
Ид' у школу, у скамију.

Ид' у школу, учи и то
Како треба сејат жито,
Ко зло сеје, себе коби:
Ко парипу не да зоби,
Већ у путо још га смести,
Слабо ће се тај одвести.
Ид' у школу, учи и то.

Хајд' у школу, чедо моје,
Што научиш, то је твоје,
Нема књиге тако луде
Да за наук што не буде.
Што научиш, чувај себи,
У животу употреби.
Хајд' у школу, чедо моје.

Стара воља

Омлатина, дерлад, ђаци,
Суклате, занешењаци,
Летивразе, превртљивци,
Лепа деца, красни синци!
Та преклане још је мени

Целивао руке,
Па сад хоће већ да мења
Законе, штатуте!
— »Ал молим Вас, господине,
Од године до године«
— »Гле б..авца, није него,
Тај би преко Саве:«
— Ал' већ кад је преко јего« ...
— Усијане главе!
— Усијане главе, јесте,
Усијане здраво,
То нам никад не узесте
То вечито право!
Ал' од чега усијане!
Душа у њој горе;
Па кажите да ли душа
Изгорети море?
Не рекосте речи теже
Откад сте на јави:
Ал' нек од вас ко ужеже
Кандило у глави!
Око главе венац славе
Доста је већ сув,
У пламену сав би несто̂
На најмањи дув,
Ал' у глави је л' што боље
У нашега старовоље?
О томниси распитиво̂
Но кол'ко сам с њима живо̂

Згориво је то градиво:
Јер да вид'те дигнитате,
Кад о с в о ј о ј глави раде,
Ти се много не инате;
Кад их скупе инвитате
У седнице, у сенате,
Колико се сламе млате!

Слика из XIX столећа

(Ђаво обучен као хандлер иде по свету да што пазари)

Хандлер.

Химатхе л' што на продају? — ханделе!
хандле!
Штхогод стхаро, лоше, вето,
Схад не трхеба, схад је лето, —
Стхарих схрдца подерани'?
И дхушица уперљани'?
И поштхења закхерпљена?
Стхаре вхере без корена?
Химатхе л' што на продају? — ханделе!
хандле!

Одговор.

Нема ништа, иди збогом, продали смо све!

Хандлер.

Химатхе л' што на продају? — ханделе!
хандле

Кхаквих крпа, рита, траља,
Што је стхаро, што не ваља?
Кхарактера што већ смерде?
И закхлетве кхакве тверде?
Химатхе ли адхиђаре,
Ахмајлеје кхакве стхаре
Што су стекли људи стхари,
Ја ћу дати нове ствари!
Химатхе л' што на продају? — Ханделе!
ханделе!

Одговор.

Нема ништа, нема ништа, — продато је све!

Хандлер.

Химатхе л' што на продају? — ханделе?
хандле!
Упрашених кхакви ствари
И пхапира кхакви стхари'
Пхергамента и пхечата?
Ја ћу дхати сребра, злата.
Химатхе л' што на продају? — ханделе?
хандле?

Одговор.

Иди збогом. нема ништа, — продали смо све.

Зашто нема потопа.

Баш су људи покварени,
Свако себи вуче,

Један пева, подвикује,
Док други јауче.

Један другом јаму копа,
Па га у њу мами;
У грех лете — а све зашто?
Не знају ни сами.

Кад те виде на висини,
Хитају ти сплете,
Кад се срушиш са висине,
Они ти се свете.

Који уме боље лагат,
За тог ниче цвеће;
Ко истину у брк каже,
Тај прокопсат неће.

Варају се, харају се,
Чине сваком квара —
Како може небо трпет
Да их не покара!

Што не пошље опет небо
Какав потоп? — Је ли? —
Само зато што ни с првим
Не постиже цели.

Нова колера

После сваког љутог рата
Ком се људи диве,
Бог је досад наказивô
И праве и криве.

Те кад липса крвопија —
Оно бесно звере,
Од смрада му ницале су
Куге и колере.

А гле сада! — рат издахну,
Смрдљив мир се спрема,
А из смрада тог ни куге
Ни колере нема!

Можда и Бог људе штеди
После згубе клете,
Да остану, да одаʼну,
Па — да се освете.

Да оборе тиранију
Која крв пролива,
У слободи да се слију,
Која мир оснива.

»Хахахаха! — насмеја се
Једно љуто звере —
»После ʼваког рата шта су
Куге и колере?!

Ја се зовем: р е а к ц и ј а,
Ја се скупље ценим,
Ја се спремам да колеру
И кугу заменим.

Колера

Гадови су разни отровали зрак,
Смрт све ближе иде, корак по корак —
Нико не зна Божји недокучни смер,
Не види колеру, ту стоглаву звер,
Само чује гласе, чује звона јек,
Само чује тужан јаук и лелек.
Чује на све стране изненадни плач, —
Над свачијом главом виси један мач.
Ко је лего̂ не зна хоће л' устат моћ, —
Ко устане не зна хоће л' видет ноћ.
Само чује птица самртница лет,
На белом је хлебу сада цео свет.

Па још и сад злочин траје,
Нит' с' ко враћа нит' се каје.
Ко је лаго̂, и сад лаже,
Ко је крао, и сад краде,
Ко за Бога није знао,
Неће ни сад да га знаде.
Ко је пузо̂, и сад пузи,

Ко је клео, и сад куне,
Ко ј' продавô душу своју,
И сад прима кесе пуне. —
Стани, стани, створе клети —
Да т' колера не примети.

Богаташу, зла ти срећа,
Купиш и сад туђу муку, —
Од глади ти браћа гину,
А ти седиш на сандуку.
Гутао би пусто злато, —
А зар ти је непознато,
Да колера свету прети —
Зар не мислиш сутра мрети.

Суче јадни, примаш мито,
Дижеш главу поносито,
Правда гине од твог суда
А неправда с' диже худа.
Врат' се, врат' се бољој стази,
Да т' колера не опази!
Поглавару на висини,
Што би могô сабљу дићи,
Да ти слава венце сплете,
Да се народ тобом дичи,
А ти гледаш горке јаде,
Та шта чекаш болан саде, —
Дан ће проћи, евоноћи,
Не знаш хоћеш сутра моћи.

Иди куд те срце трза —
Колера је врло брза!
Издајицо рода свога,
Зар још ниси пљун'о на се,
Зар не чујеш горке клетве,
Зар не чујеш страшне гласе,
Не видиш ли кратког дана,
И свог гроба ископана,
Та колера зраком хита —
И за тебе већем пита.

Калуђеру, оче »свети«,
Зар се тако стиже мети!
Зар туђинац да те дигне,
Зар он да ти круну скује,
Којом народ своје верне
Своје дичне одликује.
Зар је ико срећан био
Ко се твојим путем крен'о,
Зар ти није много слађе
Часно име и поштено.
Врат' се натраг, оче свети,
Да т' колера не примети.

Међер има и над Црногорцима јунака

Био један Црногорчић,
У Србији беше стањен,

Он је лане војник био,
Добар војник и похваљен.

Да је био храбра срца,
Остала би можда тајна,
Ал' како ће бити тајна
Кад га краси и колајна.

Прије војне ђ а к је био,
После војне, куд ће, шта ће,
М а д а с у м у б р ц и н и к л и,
Хајд' у школу, — да куда ће.

И у школи строгост влада,
Која децу води срећи,
Па још кад је гимназија, —
Па још кад је разред трећи!

Па још кад је професору
Брижно чело намрштено,
Кад се баци у позитуру
Као п е р о р а с к р е ч е н о.

Онда тешко оном ђаку,
Који пензум не донео,
(Па још ако при себи
Помагат му није хтео).

Црногорац није дошô, —
»А ти клечи, нек ти с' смију!«
Црногорац не зна клечат
Да му дадеш Сентандрију.

Ал професор то баш хоће
Да колајник пред њим клечи.
Овај не зна, па из тога
Родило се оштрих речи.

Но па шта је онда било?
Било ј' то што бити мора,
Истерали — шта, зар ђака?
— Богме неће професора.

Е гле, шта би људима

Шта то виде наше очи,
Ил' смо можда сањали!
Је л' то Ћира? Је'л то Спира?
Ала су се смањали!

Нису брате, смањали се, —
Лоша ти је логика;
Отишли су мало даље,
Па те вара оптика.

А баш да су смањали се,
Не би ни то био јад, —
Нека људи буду мањи,
Само нек им већи рад.

Нека буде тело мање,
Само нек је већи зор,
Нека буду уста мања,
Само нек је јачи збор.

Ћира, Спира, самосвесни,
Знају шта је њихов дуг
— Нек се свако мало стесни,
Ето делу шири круг!

Нек је само њива већа,
Макар био мањи дом;
Ћира, Спира пример дају:
Како ради економ.

1881

Мотуљак:

Данаске се »Постиљон«
Поносито шета,
Данас му је настала
Година девета.

Ваљало би покушати
Има л' плећа јака, —
Били могô понети
Врећу сребњака?!

Дух времена

Почујте ме, поштовани,
— Истина је права —
Има једно рајско дрво
Поврх наших глава.

Не може га домашити
    Тако лако рука, —
То је дрво пуно, пуно,
    Злаћаних јабука.

Те јабуке знате л' шта су?
    — Хај, то много вреди!
Моја жеља не може се
    Доста да нагледи.

Јабуке су: срећа, здравље,
    Задовољство славно,
Љубав, слога — и још много
    Што је томе равно.

Ово дрво погледати
    Милина је права, —
А ти плоди лепо висе
    Више наших глава.

Али јао, кожа ми се
    И јежи и трне! —
Туд се врзу, туда лете
    Неке птице црне,

А те птице знате л' шта су?
    Не желим их срести —
То су јади и невоље,
    Бриге и болести.

А сâд чујте моју жељу
— Не прим'те за шалу! —
Желео бих данас једну
Грмљавину малу. —

У те мале грмљавине
Да је таква снага,
Да те птице несрећнице
Растера без трага.

А јабуке да вам златне
Све стресе у крило, —
Ето то би као моје
Желаније било.

Мало фали

па је у Бугарској мир осигуран.

Ја сам знао да ће бити
У Бугарској свашта,
И већ ево — кнез Асенко
Свом народу »пашта«

Дух доброте височајше
По Бугарској пири,
По уставној развалини
Амнестија с' шири.

Ког жандари изгруваше,
(Па је сада миран),
Ето му се фластер даје,
Сад је амнестиран.

Званичници, бесхлебници,
На огњишту своме,
Сад имате амнестију,
Па се гојте њоме!

Понеког су и претукли,
Па је умро малко:
Тог ће сада амнестија
Оживет полако

Амнестија! амнестија!
(Новинари трубе),
Амнестија сваком ком су
Поломили зубе..

Амнестија сваком који
Зна шта реч та важи;
Амнестија сваком који
Ништ' друго не тражи.

Амнестија — тој се речи
Мора казат хвала, —
Јер зацело више вреди
Од десет вешала.

А зашт' им је амнестију
Кнез ногом дошорô!
Зашто је то учинио,
Кад то није морô!

Зашто?! — Зато! — Још заштије
(Тако ветар свира)
То се чини, то се даје
Све за љубав м и р а.

Ради м и р а кнезу није
Ни те жртве жао;
Ради м и р а народу је
Амнестију дао.

Сад Бугарској мало фали
До потпуна м и р а; —
Ф а л и с а м о — д а и н а р о д —
К н е з а — а м н е с т и р а.

Све нове и нове рудокопње

Учестале сличне вести
Из разних крајева;
Људи рију испод земље
На форму мишева.

У земљи је доста рупа,
Ал' све нису празне,
Те с' у њима наилази
На метале разне.

С десна чујеш жуте гласе,
Да су нашли злата;
С лева стижу бели гласи:
Сребра — као блата!

Онде нашли грдну жилу
Од бакара сама,
(А публика радује се
Новим тепсијама).

Ено онде нашли гвожђа,
Још те како фина,
С друге стране опет гуде
Гласови од цина.

Метали су различни
И за разне грађе,
Кад се човек потруди
И олова нађе.

Kô што рекох, сваки дан
Нове вести труби:
Метали се налазе
У земљиних груди.'

Налази се сребро, злато,
Олово и гвожђе,
Али уз то требало би
Још нешто да дође.

Ти метали не могу
Свих истребит зала,
Осим тога треба и
— Брезових метала.

Искрени опроштај са годином 1888-ом.

И опет једна година
У вечни пада гроб,
А ко за њоме зажали,
Тај воли бити роб.

Роб — или свога слепила,
Ил' туђег бича злог.
Роб пустоловне замаме
И »мира« тако теретног.

Роб — или страсти несрећне,
Ил' своје слабости;
Ил' туђег златног телета,
Ил туђе пакости.

Роб којем цеде сокове,
Ма да је суви глог,
Ил', што је јоште срамније,
Робовог роба роб.

Та ова пуста година
Беше кô поган чир,
Чир који није сазрео,
Па да већ буде прави мир,

Јер ако ратни терети
Наставе тисак свој,
Онда је црву милији
И најочајнији бој.

Торњај се, пуста година!
— Ал' само то је враг,
Што иза тебе остаје
Проклетства твога траг.

Зато ти свет довикује,
Авети недрага:
Торњај се, стара година,
Торњај се — без трага!

Из повеснице

Рекô некад, негде, неки
Министар:
»Сад смо народ дотерали
Уз дувар.«

А несложни народ, он је
Чуо то;
А и сам је уздуварство
Осећô.

Доле тесно, горе бесно,
Дани зли; —
Дувар шапну: одупри се,
Одупри!

И народ се одупр'о
Сложно сав,
И од сенке наједаред
Поста лав.

А од лава затрепета
Трули бес, —
И бес паде, он се сруши
У несвес'.

Ода'нуло, освануло,
Неста зла; —
То вам прича повесница,
А не ја.

Бивало ј' то не једанпут,
Тушта пут,
И народ је могô душом
Одахнут.

Зато и сад стрепи сваки
Министар,
Кад дотера мирни народ
Уз дувар.

V

Песма мува

Кад смо биле још црвићи мали,
На ђубришту ми смо становали,
Редуша нам беше најмилија
Кад јој кујна није најчистија.

А откад смо стекли име мува,
Од тог доба други ветар дува,
Сад летимо, госпоштина сама,
По салони' и по палатама.

А госа нас лепо решпектира,
С њим једемо из једног тањира,
А кад заспи ми смо му стражари,
Хладимо га да се не зажари.

Чак у уши знамо му с' увући
Да му слађе наша химна звучи,
А њемука то ј' милина жива,
Све се већма руком разбацива.

Његов образ олтар нам је свети,
Ту летимо жртве му принети,
Љубимо га сапред и састрага, —
Од пољупца остане и трага.

Сан и јава

Под прозором двора твога
Развио сам љуб'ви крила,
Ту сам лио горке сузе
Без сведока — ноћ је била.

Уздисô сам као зефир, —
Јер сам залуд горе гледô;
А кад ме је врат заболô,
Ја на твоју клупу седô.

Седео сам, заспао сам,
Не знајући да већ снивам;
Коза снива о купусу,
А ја снивам да уживам:

Ти си сишла, љубила ме,
По срцу ми чепркала —
»Та немој ми срце узет
Хијенице моја мала!«

А ти тераш твој несташлук,
У тишини доба глува;

У ребро ме гурну јако,
Повуче ме за два ува.

Ја се пренух, нешто рекох
А ти на то: »Но вас сокт ер?« —
Јер то није моје злато,
Већ ме с клупе трза — боктер!

Моје песме

Тужила с' фрајла Анчица
Како је болесна:
»Не могу ноћу спавати,
Баш немам сна.
Толики силни лекови,
А нису за помоћ —
Па већ ни сама не знам чим
Да скратим ноћ.
И читала сам, читала,
Сад више немам шта —«
Па добро, фрајла Анчице,
Даћу вам ја,
Ево вам моје песмице,
Чатите, чатите,
Ја желим да вас забаве,
Да време скратите.

*

Ујутру састадох се
Са фрајла-Анчицом,

Запитах шта је нашла
У стихотворству мом?
А она здрава, весела,
Мило ме погледа:
»Живео, драги песниче,
Ваша је победа!
Хвала вам, хвала до неба,
Господин Миловук,
Ваше су песме богами,
Баш прави бенђелук.«

Сеоска правила на женидбу, с обзиром на небеске знаке[1]

Женити се јануара,
Право је убиство,
Ил' баш волиш плачну жену —
Волиш водолиство?'

Фебруара риба влада, —
Не иди за женом,
Лако можеш добит рибу,
И то штуку — с реном!

[1] Испред сваког месеца стоји сличица која одговара том месецу.

Не жен'те се месец' марта,
Беда ј' невидовна,
Та и с неба вам се вели:
Сећајте се овна.

У априлу не шал'те се
Женидбеним ствар'ма,
Не толико ради бика,
Колико због јарма.

У мају је царство
На близанце спало;
Ако би се женит хтео,
Промисли се мало.

Ко у јуну жели побећ
Из бећарског стања,
Ево рака, њему знака
Од напредовања.

Не жени се у јулију,
У времена врућа,
Лав је зверка здраво љута —
Лавица још љућа.

У августу веће једна
Девојана влада,
Ко доведе јоште једну —
Ала ће да страда!

У септембру знак небески
Мерило нам важи:
Мери, мери, младожењо,
Али још одлажи!

Ко октобра своју срећу
У женидби вија,
Са неба му знаци вичу:
Чувај се шкорпија!

У новембру не жени се
С неба стрелац прети,
То су рекли наши стари
По својој памети.

У децембру женити се! —
Није него јарца!
За младог је јоште рано —
А доцкан за старца.

Небесни знаци

Јануар: Уредници лове,
Претплатнике нове
Сад је време, сада
Водолија влада,

Фебруар: Бар да смо се напсовале
— Већ умресмо немо!.
Тако веле **рибе**
Кад их испечемо,

Март: **Јован** Грујић још је овде,
Кажу и да шкраба,
Вала, била, баш је ром
Онај роми даба.

Април: Ала је то смешно in der Politik,
Кад се прави лисица као да је **бик**.

Мај: А јадна вам мајка,
Бечлије, Пештанци,
Кад вам Турци вичу:
Живели **бливанци**.

Јуни: Ко **рак**, ко **рак**,
За кор а к ом
С камилавком
И са штаком —
Ијују!

Јули: Мрава дижи на врх куле,
Он остаје мрав;
Лава спусти у тамницу,
Он остаје **лав**.

Август: Док је нула сама,
Донде није бројка.
А ко брже стигне,
Оног је **девојка**.

Септембар: Чујте, господари,
Не будите вуци,
Јер народи држе
Теразије у руци.

Октобар: Кад са свију страна
Огањ је огради,
Тад **скорпија** љута
Сама си досади.

Новембар: Сваки **стрелац** стреља,
(То су људи таки)
Теремтете, дипломато,
Ал' не згађа сваки.

Децембар: »Поштујте ми браду!«
Рече Дуја мали,
То је **јарац** рекô
Па га исмејали.[1]

Једина мана

Мог мужа тражʼте по целом свету
— Лако је тражит, тешко је наћи! —
Знате л' шта алем бесцени вреди,
Знате л' шта реткост, пререткост значи?

---

[1] Место подвучених речи, у *Жижану* је била слика зодијачког знака тога месеца.

Његово око снагу ми даје,
Његово чело мудрост отсева,
Кроз њега, збиља, божанство вири,
А његов осмех срећом пропева.

Вредан ка̂ пчела, рад му се мили,
Посо̂ му срећан благослов снажи,
У раду често на мене мисли,
И одмор само код мене тражи.

Веран ко̂ голуб, неверу мрзи,
А за свој народ готов је мрети.
Вредан је стећи, вредан је дати, —
А за слободу све ће поднети.

Коцки и карти ни име не зна,
У биртијама забаве нема,
Ал' зато дома није зловољан,
У лепом друштву зато не дрема.

И ја бих с њиме пресрећна била,
Најсрећнија бих светом ходила, —
Да нема мане једине само:
Што га још мајка није родила.

Шта каже вечити календар

Јануар: Ако буде снега, биће бео,
Буде л' леда — биће хладан цео.

Фебруар: Који једу у пост овај саме киселице,
Неће нико за њих рећи да су иэелице.

Март: Првог марта буде л' ветар дошô,
Знак је да је фебруари прошô.

Април: У вечитом календару написано стоји:
Који има доста новца, глади нек с' не боји.

Мај: Ко сваки час другоме на векслу жирира.
Тај ће често плаћати што оном кипира.

Јун: Месеца јуна ружне су ствари:
Батине, подагра и дугови стари,

Јул: У јулију нит' ће снег вејати,
Нит' се пећи морају грејати.

Август: Ко год буде Лојдовога густа,
Тај ће лагат целога августа.

Септембар: У септембру мани се радње и есапа,
Него тражи забаве, бербе и ћебапа.

Октобар: Чим се нађеш у октобру —
Опаклију купи добру!

Новембар: У новембру ко се на свет роди,
Тај је мален, не може да ходи.

Децембар: О Божићу на добро се вино
намерити,
Ко год може, томе, браћо, није
замерити.

Басна са села

и ништа више

Ишпанова милостивна
Родила му сина,
Ишпан сваког пријатеља
Грли од милина.

То видела млада гуска
Па свом гуску рече:
Ала нам је госа весô,
Ето наше среће!

Сваког грли, сваког љуби,
Сушта је доброта, —
И нама ће које лето
Продужит живота.

Гусак вели: Иди лудо,
Што ми се ту кривиш!
Хвали Бога ако сутра
Бабиње преживиш.

Код оваке госпоштине
Нама ј' увек бедно;
Њина радост или жалост
За нас је свеједно.

Било да се сахрањују
Или да се множе,
Свеједно је, — јер се увек
Тиче наше коже.

Даје се на знање

Друм, друм, јављам свима
Забринутим мужевима,
Ко год има мудру жену
И сувише препредену;
Чија ј' жена самовољна,
Није с' малим задовољна,
Већ једнако баца око
На широко, на високо;
У којој се жеља снује
Све да види, све да чује;
Која ј' увек спремна за рат,

Која уме одговарат; —'
Која жели уздишући
Да сме сваком »у речући«,
И кад свима реч пресече,
Да још једну она рече;
Чија жена мрзи шити,
Краву мусти, децу мити,
Којој кућни рад не годи
Него туђу бригу води;
Чију жену муче жеље
Да ју мету у прочеље,
Па да увек стари, млади
Пред њом стоје у паради!
Чија жена (кô што бива)
О господству само снива;
Чија жена радо влада —
Тај нека је пошље сада,
Нека шаље друга свога
Преко мора широкога:
Америка — чујте жицу! —
Тражи себи претседницу.
Још једаред опомињем
Перу, Косту, Лазу, Мату,
Нека шаљу своје жене:
Јулу, Фему, Анку, Кату.
Ко год има такву жену,
Нек не пушта ове згоде.
Жени ће му добро бити,
Жени тамо — њему овде.

Он цвета

Знате л' чим нас новинари
Наслађују, браћо драга, —
Јављају нам како ј' ова
Зима мека, добра, блага.

Тако ј' мека, добра, блага,
Као да смо близу лета;
Са благости ове њене
Већ лесково дрво цвета.

Ала је то оминозно,
Да с' не нађе друго дрво,
Код толиких других дрва,
Да *лесково* буде прво.

Где год строгост, *оно* цвета,
Где је благост — опет оно,
То се дрво свугде нађе,
Још га није ђаво одно̂.

Запамтите, браћо мила,
Ово наше ново лето,
Место стручка љубичице,
Лесковац нам први цвето̂.

Безазлена варијација

на песму: „Од Индуса па до Нила“.

Ја кад видим обим сфера,
То се срца мога косне,
Кликне ми се: Тога нема
Од Туниса па до Босне!

Ја кад прозрем дух просвете,
И идеје спасоносне, —
Викне ми се: Тога нема
Од Туниса па до Босне!

Кад промерим снове мрсне,
И за њима јаве посне, —
Штуцне ми се: Тога нема
Од Туниса па до Босне!

Ја кад видим очи мутне,
А на земљи сузе росне, —
Измакне ми с': Тога нема
Од Туниса па до Босне!

И кад видим чила ата
Како кола натраг тосне, —
Отме ми се: Тога нема
Од Туниса па до Босне!

И кад видим дете мало
Где на кривом путу љосне, —
И тад шапнем: Тога нема
Од Туниса па до Босне!

Састанак царева

Састанак царева,
О томе се снева;
О томе се поји,
Пише, чита; зноји,
О томе се гуди
И нагађат труди;
На томе се снује,
Шапће, запиткује;
О том се штудира,
Гата, комбинира;
О том се нагађа
О том у боб врача;
О том и ја с мога
Политичког виса,
Ево, ка̂ што ви'те,
Песмицу написа'.
Испунити празно место,
То су главне ствари,
Тако раде и сви други,
Браћа новинари.

Мајмуни-јада

Час из овог, час из оног
»Сатиричног« листа, — гле,
(Кô за перчин да их вуку)
Нови песник изникне.

Речи су им саме бомбе,
Још бомбастиј' речи склоп —
Кô да с' руше катакомбе —
Свaки срок им један топ.

Мач . . . јатаган . . . рај . . . и пакô . . .
Грома тутањ . . . муње сев. . .
То сад уме низат свако, —
Крв . . . и клетву . . . жуч . . . и гнев.

А мој Ђуро, Јакшић Ђуро,
Познајеш ли овај хук?
Твȍје дра̏ге подражават —
Мисли овај ситни пук!

Ти се кашто насмејао,
Презирући друштва грех,
И они се кашто смеју —
Мислећ' то је исти смех.

Њине рећи сећају нас
На снажину стила твог,
Ал' од језгре, — од тога их
Сачувао вишњи Бог.

* * *

И тако ће увек бити,
И било је одземана:
Мајмуни су паразити
На лавору великана.

Лек од мамуза

(Истинита балада са села)

И у нашем селу малом
Сиротиња народ боли,
И људи су, штоно кажу,
Више боси него голи.

Кад се нема, баш се нема;
Нема ничег, — па ни суза;
Не мо'ш доћи до чизама,
А камоли до мамуза.

Жетва ситна, порез крупан,
— Све су але прогутале, —
И тек само, ради лека,
Остало је мало шале.

У то доба Мајшлов синак
Из Пеште се кући врати;
Свршио је нека права,
Па сад може ердегати.

На Мајшловом фиђфирићу
    Жинораста атилица,
Брчић шиљаст, а из главе
    Поникла му перјаница

Око врата свил'на поша,
    На њој боје чисто дрече,
Ал' та дрека не чује се,
    Јер мамузе већма звече.

И да није село гладно
    И напредак празно слово,
Тај хирошлук у селу нам
    Још би можда доликовô.

Ал Мајшелче ништ' не мари,
    Он се само шором шеће,
Куд год скочи, куд год крочи,
    Ту мамуза зазвекеће.

З в е к е т дању, з в е к е т ноћу,
    Не престаје ни бар мало;
Сиротиња з в е к е т слуша
    Па јој већем додијало.

Није знао Мајшлов синак
    Шта ће бити из тог свега;
А шта ј' било? — ништа друго,
    Већ з в е к а н о м прозваше га.

»Иде звекан!« људи шапћу
Кад им уши ћуши звека,
»Гле звекана!« »Гле звекана!«
Вичу деца из далека.

И девојке, враголице,
Кад увече певат стану
Све се оре и разлежу
Нове песме о звекану.

Ал' ономад, шта се деси!
О да чуда преголема!
Млади Мајшл шором шеће,
Ал' мамуза — више нема.

* * *

То нит' хвали нити куди
Неутрална моја муза, —
Само просто регистрира:
Како с' лечи од мамуза.

Струје у књижевности

Подигла се пизма
Против романтизма, —
Ал' и јесте пусто дере
Прегазило сваке мере.

Е, реалство ту је, —
А и време му је;
Триумфално хода
И постаје мода.

Сад ће да се баши,
Бесна хата јаши,
И свако ће ђаче
Да за њиме скаче.
Чудно ће да јури,
Чудно ће да жури,
Да се свач'јег пера маши
— Док не прекардаши.

П'онда ће се опет
Нова мода попет,
Та ће да се срêди
У некаквој среди.
Та ће владат дуго —

П'онда нешто друго.
Али томе нисмо
Ни ја ни ви криви, —
Та забога и вечност
О промени живи.

Билзореон и Сулфира.

Билзореон Први
Није имô крви,

Текла му је сама
Вода по жилама.

Имао је башту,
Где је често зевô,
Зевне мало десно,
П'онда зевне лево.

Народ, добар народ
Свом се цару клањô,
А цар кад је спавô
Ништа није сањô.

Није никад певô,
Није ни јаукô;
Кад му дуго време,
Тад је муве тукô.

Од његова царства
Далеко, далеко,
Беше друго царство
»Сопокатлепеко«.

Ту у двору цара,
Креза и витеза,
Беше јединица
Убава принцеза,

И у њој је била
Место крви вода;
Вода, мирна вода,
Не сифонска сода.

И њена је башта
Виђала је гдешто,
И она је знала
Зеват здраво вешто.
На мраморној клупи
Наслони с' на лакат;
Није, слатка, знала
Ни певат ни плакат.

А кад јој на плеће
Падне бува мала,
Тад се нежним ноктом
Нежно почешала.

И њезине ноћи
Беху пуне мира.
Та принцеза млада
Звала се Сулфира.

Има доста крви
У човечја рода,
Па што не би у њих
Била вода, вода!!!

* * *

Да л' ће ово двоје
Икад да се спаре?
Неће, никад неће —
А баш и не маре.

Ал' ће с' наћи какав
Водени поета,
Он ће да упозна
Два ледена цвета.

Младог Билзор'она
И Сулфиру младу,
Из тог ће исцедит
Водену баладу.

Ода црву

Залуд се грчиш, залуд се кријеш,
Залуд се вешто под кору вијеш, —
Моја се ода и на те смеје,
И наћи ће те, — и нашла те је.

Кад год те видим, мени застуди,
Јер ти ме сећаш несрећних људи.
Што туђин ногом хоће да смрви —
Ни они канда немају крви.

Ал' од постања овога света
На црве с' диже нога проклета,
Па никад не мож' да их стамани,
Та црве канда сам Господ брани.

Не знам да л' радо похвале примаш,
Ал' слушај (ако ушију имаш),
Ласкавац нисам, на твоју срећу, —
Ја твоју скромност вређати нећу.

Јест, црвак ниско по земљи гмиже,
Ал' каткад прегне и на што више,
Дође до сира који му гове —
И тад се лепо прегаљем зове.

Ал' која вајда, јадна им нана.
Кад има људи пустих гурмана,
Не пазе они што црви врве,
Поједу у сласт и сир и црве.

Ал' ја се таких недела стидим:
На пример кад те у трешњи видим,
За ти поштедим живот, слободу, —
И то ти волиш нег' ову оду.

Та ниси залуд на овом свету,
Јер свакои створу Бог даје мету;
А што нам није свашта познато,
Не смемо тебе кривити за то.

Ево ти оде, и њу си стекô!
Признајем да сам премало рекô,
Ал' кад ми с' душа к небу узнесе,
Тело ће у гроб, — осветићеш се.

VI

Новом ситу што о клину виси

Та нећемо с' дуго наблаговат света,
Ашче же в силах осамдесет лета,

Па бар нек се знаде, овде и на страни,
Како смо били часни и ваљани.

О ново сито о напредном клину,
Де сејмо чисто брашно у прашину,
А што оста горе, те мекиње точи,
Да народу једном натрунимо очи!

Не питај, Србе откуд ничу гади,
Сам дигнеш гују да ти очи вади,
Кепеца дигнеш па му дадеш име,
Кад ногом крочи да се стидиш њиме.

Де, врли сине, та живот је кратак,
Жури с' да који не пропустиш атак,
Напуни само клеветама уста,
Наћи ћеш доста достојнога друста.

Де, врли момче, сутра с' може смрћи,
Де само брзо по механа трчи,
Па знаш ли кога, ким се народ дичи,
Жури с', смртни сине, опадај, обличи!

Та данас нас може колера да смори,
Па шта ће потомство да о нама збори,
Де руши, вичи, пали и урличи,
Тако ће семе понајбрже нићи!

Кратки су дани, а смрт није лења,
— Човек се труцка на путу поштења,
Зато се брже врашким путем крени,
Ови су пути боље утрвени.

Де море, момче, та смртни смо људи,
Де, да нас потомство криво не пресуди,
Та износи брже на врашке пазаре
Удобе твоје све скривене даре.

Нек ти с' гола глава до земљице вије,
Де љуби руке где год нађеш чије,
Де мало шени, мало се осмени,
Ено ти госе, де сад репом крени!

Онде замеси, а овде затреси,
Овог залуди, онога осуди,
Та кевћи, буши, — каква страва, трема,
Та у наши коли већ ни левче нема.

Овде с' улажи, онде с' додвори,
И жижак гаси ако где год гори —
А чија неће ни да га згази чизма, —
Пиши му, гујо, безимена писма.

Аз јесам пастир добри

Венчао сам, правио сам
        Господску параду,
Па сад неће ни петицу
        Да ми за то даду.

Веле: »Оче, три воринта —
Зар то није доста?
А најпосле и четврта
Нека вам је проста.«

То не иде ни за Бога,
Ни за цркву свету,
Свом пастиру кад воринту
Укидају пету.

Ал' Илија десетицу
И красота прасе,
Пар ћуркова и погачу
Донесе уза се.

Још дошика и чутуру
Громовнога вина,
Онако сам и дочекô
Тог ваљаног сина.

У чело сам цмокнуо га
Чим изброја новце.
Нек се знаде како пастир
Љуби своје овце!

То је момак, тај баш својски
Свету цркву љуби,
Поред њега не дангубе
Свештенички зуби. —

Гле, убоги онај Стојан
Одапе зацело,
Сад и њега морам пратит,
Правит му опело!

То је штрапац! То се богме
Не може поднети —
Зар не могу и сами га
Куд треба однети?

Ао новци, сва утехо
И сва надо моја,
Ао новци, без вас немам
Мира ни покоја!

Без вас ми је црква црна
И црне утвари,
Без вас ми се сваки посô
Немилице квари.

Та паклу бих душу дао
За паклу банкнота —
Тако ти нам узвикује
Један славан прота.

Стеница

(Басна)

Дуге ноћи, дуге дане,
Она ј' гризла на све стране.

Занат јој је тек да коље
Где год нађе крви боље.

Чешали се људи дуго —
А и шта су знали друго!

Гнушали се многи тада
И бегали од тог смрада.

То стеници беше дика
И кô слава победника.

Опет griска, опет пали —
А људи је презирали.

Напоследак стиже доба,
Мора пући та грдоба.

Кад јој дође доба мрети,
Онда поче тек да прети.

Већ се кужна с душом бори,
А кроз ропац ово збори:

Ид'те, људи, с Богом милим,
Нећу да се с вама мирим.

* * *

Кад се, море, хтело нама
Мирити се с стеницама.

Црквени миш

(Једна басна)

Све су жито покупили,
Празно ј' гувно, нема ниш' —
Само један горко цвили
Дебô, тован пољски миш.

Празно гувно, — худо стање —
Шта ће јадан, куд ће сад?
У души му покајање,
У стомаку с' буди глад.

Спомени га стари тиште,
Стари грех му савест тре.
»Ха — у цркви ј' прибежиште!
Хајд' у цркву, хајд' што пре!«

Оде цркви манастирској,
Завешта се поштен бит',
У светињи, Богу с' молећ'
Овај живот проводит.

На част свету земске сласти!
Он ће манут страсти зле —
Што с' поскуре мрва падне,
То ће њему бити све.

Ал' су мрве ситне, мале,
А желудац широк дост' —
Ао мијо, мршав брале,
Рђаво ти прија пост!

Ускрснуле жеље старе,
Поче красти, поче грист
И завесе и стихаре,
И псалтире лист по лист.

Чудио се игумане
Лоповлуку миша тог:
»Зар тај не зна шта је црква,
Зар тај не зна шта је Бог«.

Стари звонар, чича Јевта
Рећ ће на то: Ето ви'ш,
Ма сто пута црквен био,
Миш остаје увек миш.

Јављајте се!

Vota non sunt numeranda!
Викали сте лане,
Бројаницам' бројасте нам
Само наше мане.

Ако ј' и сад ту запело —
    Хајд' нек буде мира:
Донећемо један кантар,
    Нек се пондерира.

Али и ту треба око,
    Треба вештих људи,
Да се право по кантару
    Тежина пресуди.

Јављајте се зато редом,
    Редом по типару
Сви који се разумете
    Добро у кантару.

Светом оцу Николају.

МОТО:

О кто, кто Косту Јању љуби,
О кто, кто Кости Јањи служи,
Томе славни Кир-Јанајет,
На свјаки час помагајет.

Светитељу, оче Николаје,
Јеси л' чуо тај кукавлук крајан, —
Ти и не знаш да директор-Јови
Досад ниси био доста сјајан.
Усред раја, твога завичаја
Ти му ниси имô доста сјаја,
»Светитељу, оче Николаје,

Јања сјаје теби нове даје!«
То су гласи језичних синова,
Тако пева тај директор - Јова.
Дакле светлост Јањинога сјаја
Озарава светог Николаја.
И свечева нова сјајност лепа
Само ј' отсев Јањинога џепа.

»Политика«

Твој последњи чланак
Баш нам је дивно прија, —
Видим да је политика,
Али не знам чија.

Ти не штедиш Србу
Ока ни зеница —
Тако ли зар пишу
Браћа нам од стрица.

Не, копање ока
Много дубље хвата, —
Мора да је рука
Рођенога брата.

Телеграм "Жиже"

Карловци 4 јула у 4 сата по подне
И зборити смо сели
Пред целом Еуропом,

И сабор нам се почео
Са двaестједним топом.

И топови су гласни,
И чули се далеко,
Ал' још ће с' даље чути
Што ј' српски сабор рекô

Па нека чује брзо
Ко ј' мила гласа жедан;
Сад је баш Арсен избран
Са три пут двaестједан.

Сомборска песма

Седморица из Сомбора
ходила.
Њих је мајка врло мудре
родила:
Жеља их је епископу
водила,
Па ту су им јела, пића
годила.
Примили су милостиви
благослов
Видели су да је стари
— није нов;
Вратили се здраво, мирно
весело,
Само ј' Јови претседнику
пресело,

„Бо“ дље

Ко ће писат записник
Синодске тираде?
Нека пише Анђелић,
Он **бо** бости знаде,

Rogo, excelentia,
Држ'мо се витешки!
Шут ће сабор побећи
Од **бо**дови тешки'.

И замочи Анђелић
Своје перо црно —
(Не знам јел' се у гробу
Шкиљанић преврн'о).

— Та било је на свету
Увек доста брука, —
Гле сад поста Анђелић
Синодова рука.

Па кад избра за руку
Тако славна мужа,
Ту нам руку насусрет
Свети синод пружа.

Та ко има у себи
Капљу крви млаке,
Мора таки, од чуда,
Отић у средњаке . .

Мило за драго

Кад неће нико на мету,
Да буде кумом детету,
И, ваљда с' бојећи Туркоса,
Све вели »нема пркоса« —
Гуја те, Жижо, ујела
Кад не би ни ти умела
Викнут и викнут опета:
Јест, била ј' света освета!
Ил' подај звери заправо
Кад кида тело т' рапаво,
Ил' црнцу власти поднеси
Да прво оца обеси,
Ил' куми кугу, нуди гром,
Да се по дому шире твом;
Па зато, Жижо, не била,
Кад би још данас стрепила,
Немој, кад ниси дојако,
Већ реци: мило за драго!
Зар смеју ловци несити
Народ у живац десити;
И барјак јада развити, —
А народ не сме казнити?!
Ил' ако правдом захити??
Да мора казну тајити??
— Тама те, Жижо, згутала
Кад би још и ти ћутала,
Кад не би рекла опета:
Јест, била ј' света освета!

Трошна је мудрост шимера! —
Будућност иште примера,
А с примером се не слаже
Ако се кривцу не каже:
Мор'о си проћи овако,
То ти је мило за драго!
На страну мудрост дубока!
Свима вам читам из ока,
— Што читам, рећ ћу опета:
Јест, то је била освета,
Сад, смркло с' или свануло,
Правди је бар одлануло.

А ти, добри старче, Прокопије седи,
Жижа је малена да те тим увреди, —
Много већа жижа данаске се буди
На олтару правде — у народних груди!,
Па у тебе гледа овај пламен нови, —
Прокопије седи, ти га благослови,
Нек на њега дуне мудро-смели дух ти,
Пламен ће да сине и да се разбукти,
Да векови виде добра твоја дела,
И Срб како штује поборника смела.

Блага ватра

Како Рци пронашô је
Пажњом познавачком
Неку »благу ватру«
У владици бачком.

Ал' ја ипак држим:
Не би био греј:
Да се и тој »благој ватри«
Нађе — Прометеј

О оној ватри

Добро, дакле, нек је »тиха«
(Још је боље, ради стиха)
Не запамтих израз право, —
Ал' је смисô: један ђаво,
Но ја и сад држим:
Не би био греј,
Кад би и ту »тиху ватру«
Укро Прометеј.

Мотивација

Кад већ тиха вода
Брегове нам рони,
Јао, да шта ће тиха ватра!
Боже нас саклони!

Беспосни покајник

Зашт' се људи калуђере?
Шта их на тај корак склања

— Ако не знаш, казаћу ти:
 Ради поста и кајања.

А да ли се после сваки
 Испунити завет труди?
Зар ти не знаш пословицу:
 Кол'ко људи, тол'ко ћуди!

Један 'вако, други 'нако, —
 Свугде има различности:
Један пости па се каје;
 Други с' каје што не пости.

Онај трећи, понајвећи,
 Што се топи од мудрости,
Тај на пример, тај би хтео
 Да за њега народ пости;

Јер он за то нема каде,
 Мора радит, радит тако
Да се после има рашта
 Кајат, кајат, здраво јако.

Хајд' на старо

Кад се брије — он се крије;
Кад се бије — њега није;
Кад преврије — он се смије;
Кад се пије — њему двије
— И опет му право није,
Него ниче, где с' не сије.

Наше појке, то јест неке,
 Нагињу на старо;

Збор би њихов средовечни
  Радо мрак дочарō.

Треба л' напред, тад притеже
  Нека маса гњила, —
А за натраг, нађу по шест
  »Серавимских« крила.

Куд их зове боља срећа,
  Не могу да прну;
А кад неко рогом мане,
  Деветнêст се згрну.

Кад нам треба тиха ветра,
  Ни зефир не дуја;
Куд не треба, тамо се
  Дигне и олуја.

Треба л' оштро погледати,
  Тад и окат стрепи;
Ал' на извор мутне воде
  Долазе и слепи.

Ново им је здраво бело,
  Зеница им трне;
Рад њих треба цело српство
  Да се натраг врне.

Траже неке старе птице,
Од тих птица млека;
Признају да нису чеда
Деветнêстог века.

По њиховом велеславном,
Веле »мудром« суду,
Треба сада на шараге
Преместити руду.

Ваљало би касирати
Досадање мете;
На ногама, где су прсти
Окренуту пете.

Носове би на затиљак
Ваљало прилепит;
А кривцима по трбуху
Батине оцепит!

* * *

Не мислите, да ја певам
Што би кога карô;
Тек бележим: неке појке
Нагињу на старо.

Па да им се од тих жеља
Бар неке оствáре:
Ја предлажем да с' заведу
И — брашнаре **старе**.

Два гласа из Пеште

(и то једног дана)

Два нам гласа из једнога врела
Данас пошта (из Пеште) донела.

Један гласак милостиво јавља,
Да се сазив сабора нам справља.

Други јавља пештанско решење,
Ком је предмет мртваца спаљење, —

Да се трулеж пречисти кроз жаре
И мешине да ваздух не кваре.

Оба гласа, — кô два брата права —
Беспристрасност моја одобрава.

Оба гласа мила су нам свима,
Тако штогод Србин радо прима.

На сабору — видећете само —
Како ми то и извести знамо.

Бираћемо пред очима вашим,
Што се слаже са животом нашим;

А лешину, са трулим јој стањем,
Згорећемо општим презирањем.

* * *

Ево вид'те како је то красно, —
Нит' је коме шкодно ни опасно.

Кад ви мудро намигнете мигом,
Куд ми знамо да нам ваља стигом:

Сваког пустит на животне стазе.
— А сагорет лешинске заразе.

Од лешина, од трулежа сама
Нема среће ни нама — ни вама.

Ex tempore

За сам негда виђен
И поштован био,
Међу браћом лепим
Именом се сијô.

Тад ме ново доба
На путању бедну,
Да потражим само
Још сесију једну.

Хе, — слабости људске
За удицом грамзе:

Ту сесију зграбих
И сесијо сам се.

Ђаволско је кратко, —
(С тог бурмута кијам),
Сад нити се сијам
Нити се сесијам.

Сад би и ја волô
Тај status quo ante;
Ал' ђаво се смеје:
Е гле ти
Пропанте!

Шта вели »Вр. Доба« о сабору

»Прво сабор нек се каје —«
Тако вели Вражје доба,
Та срамота српске штампе
Та грдоба.

»Прво сабор нек се каје,
Нека пљуне сам на себе,
Па тек онда о састанку
Питаће се — има л' требе«.

Али сабор није човек
Који склизне ил' се прода;
Он је чувар наших права,
Он је израз целог рода.

Око њега ветри пире,
Он је миран, па не стрепи;
Ако му се замка баца,
На њега се то не лепи.

А кајање не свrhе се
На србинска светла лица,
Оно тражи Анђелића
И његових улизица.

После педесетогодишње прославе Текелијиног завода

Славио се јубилеј значајан
А у Пешти, крај Дунава плава,
Педесета од онога јава
Кадано је Текелија Сава,
Србин дичан, родољуб челичан,
Подигао сиротињи дворе,
Сиротињи српскога порекла,
Српског духа, српског осећаја,
Сиротињи, српском добром ђаку,
Да му жудња не труне у мраку,
Већ да може за књигама поћи,
А с књигама до науке доћи,
А с науком да се дома врати,
А дуг примљен народу да плати —

Јер чиме се ко роду одужи,
Тиме целој домовни служи,
(Тако мишља Текелија Сава;
А то треба да се уважава).

Ех, заиста, то је славе вредно,
Где год људи своме добру спеше;
Такав спомен славити се мора
— И прослављен беше.

Прослављен је службом Божјом светом
А за тиме и једним банкетом.

На служби је био призор дичан, —
О банкету — сад ћу да вам причам.

Ту је било и јела и пића,
Говеђине, гусака, пилића,
И зецова и гојних ћурана,
Вала, кујни не нађе се мана.
А било је и кусних салата —
Шта ћеш више за пет форината!
Ви нећете да сва јела ређам,
Нећу ни ја да вас прозом вређам,
Здравице су духовнија храна, —
Еле чујте сад о здравицама:

I

Прва беше, кâ што је у реду —
Прва првом, Краљу господару,

Јасно, гласно, отпеваше складно.
»Многа љета«, песму нашу стару.

II

Друга беше Матици у здравље,
Том се чашом чика Стева јавља,
То у Пешти оминозно звучи —
(Дај јој, Боже, и ван Пеште здравља).

III

Трећа беше Општини пештанској,
Тихим тоном без напора сила,
— Та општина има добрих Срба,
Дабогда им порастила крила.

IV

Сад четврту китњасту и фину
Потпредседник претседнику даје,
Красно је то имати барона
(Ако схвата српске уздисаје).

V

Е ко не би куцнуо се с нова
Кад се опет диже чика Стева,
Он свештенству кити, кити лепо,
И клања се и с десна и с лева.

VI

Миша збори — знамо ко је Миша,
Дични соко у свести србљанској.
Још једаред Матици наздравља,
Још једаред Општини пештанској.

Речи су му врутак осећаја,
Свака му је пуна уверења,
Па га зато сви слушамо радо
Kâ гласника ума и поштења.

VII

Око седме барон се потруди,
Он у здравље гостима баш свима, —
Он заноси мало на мађарски,
Ал' и та се и слуша и прима.

VIII

По трећи пут уста чика Стева
— Дај помоз'те, реторике шмрци! —
Он у здравље наших посланика —
(Ђурковићу смешкају се брци).

— — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —

Сад ми неко причање прекида:
»А да камо Текелији Сави?
Зар већ кад се наздравило свима,

Зар он један да се заборави,
Зар у славу Текелији Сави
Нико да се јави?«

То питање чујем с више страна.
— О да чудно нестрпљива света!
Није Сава без здравице осто,
Ал та ј' била истекар — девета.

Габоров малер.

Шампањац се ћећем хлади
Да с владици напија,
Наједаред пожар! Букти
Славолучна капија...

Воде амо и »шприцере,«
Поливајте славолук!
Ал', гле нико не миче се, —
Народ стоји голорук.

И ватра се даље шири,
Кô уз образ стида плам,
Горе венци и заставе
Што их себи дигô сам.

А кад пламен лизну слова:
Добро дошô, владико:

Наједаред други натпис.
Из пожара изникô:

»Тако гори лажна слава
И све стражне вратнице,
Кад ускачу мрки вуци
Међу мирне овчице!

Тако гори све што иде
Мимо вољу народа,
А тај пожар не угаси
Ни шампањац ни вода!«

Вук је почô

Вук је почô — Бог да прости —
Вежбат се у писмености
Пишућ слова, она стара.
С много воље, с мало гара,
Писô духом самозваним
По печуркам' богоданим.
Ал' сад има — то је брука —
Некарацић Вука,
Што им школа дала знања,
Ал' им душа паклу клања,
Па сад пишу, духом страним,
По печуркам' врагоданим.

Молбеница

благочасним коњма владичиним

Там' где жели Србадија
  Да се дигне нова зграда,
Гимназија нова, красна,
  Тамо усред Новог Сада,

У тај простор пружила се
  Једна штала, сакрдио!
Као да је неки ђаво
  Ту свој језик исплазио.

Обична је ово штала
  Нит' велика, нити фина,
Али ипак, капу доле,
  То је штала — владичина.

И та штала, ето вид'те,
  Нема срама, нема стида,
Само ова штала смета
  Гимназија да се зида.

Је ли икад мања сметња.
  Вишој ствари на пут стала,
Као што је ево овде
  Гимназији једна — штала!

У ту шталу упрле се
  Мутне очи Срба свију,
(Штросмајеру, кол'ко б' штала
  Дао за једну гимназију?)..

Али наша лепа нада
  Још се држи, још не гине,
Ми молимо с поуздањем
  Добре коње владичине:

Ох ви лепи, добри коњи,
  Пруж'те уши, па нас чујте,
Ради крупне више цели
  Промислите с' па штрајкујте.

Не дајте се донде презат,
  Држите се ћуди смеле,
Не идите у параду
  Док вас отуд не преселе,

Док вам тврдо обећање
  Не поднесу на хартији,
Да ће ова штала пасти
  Као жртва гимназији.

А вама ће с' наћи крова,
  И комшилук има штала,
А за вашу племенитост
  Сви ћемо вам каз'ти: хвала!

VII
Стара Бранкова песма — по новој ноти

Иде момак Враголан
По доли се шири,
Леп је као Видов-дан,
Што кроз оџак вири.

А у доли крај потока
Стазица се дала,
Једна М*\лада оштроока
Ту је рубље (и дукате) прала.

А кад спази Враголана
Повикала сека:
»Ој стазице, ој клизава,
Донес' га менека!«

»Овом стазом куд је пошô,
Мора к мени доћи, —
Ил' ће барем водица му
На мој млинак поћи.«

»Само тако, Враголане,
Грди, каљај друже,
Само тако, па Бога ми,
Нећу требат Руже!«

Зелен момак нехотице
На вагове стаје,
Јао мени, момак врисну
Па — под Жижу паде.

О, да чудна подметања,
Грдња, »турских« шала, —
Канда му је »турска« клика
Своје перо дала!

Жижа своје зраке шири
На ту блудњу крајну:
»Види, бане, Видов-дане,
Али чувај тајну!«

Тута и Фура

Тута: Па шта желе ови нови либерали?
Фура: Што се муком дигло, да се муком свали.
Тута: Па какви их свраби међу прочим тиште?
Фура: Трн им је у оку српско позориште.
Тута: Дакле таким смером Раденик нам прети,
Фура: Па да шта ће онда рушилац почети.

Осми и дванаести број »Стармалог«

Трагикомична београдска балада.

У густом хладу полиције главне,
У Белом граду — мили Боже мој!
Ту једног листа (Стармали се зове)
Хладује осми и дванêсти број.

Дуго им време, спават им се неће,
Јер неки немир шкакуља им груд;
Па шта да раде? — на улицу гледе,
Кроз прозор гледе, ко пролази туд.

Улице су лепе, слобода их краси.
(Слобода је била и Стармалов сан),
По њима шета, нико му не смета,
Листова туђих читав караван.

Стармали стоји па листове броји
И (ради слика) само рече: хај!
Листови разни, мудри и булазни, —
А ти им, Боже, крсно име знај!

Слобода мисли и слобода речи
На улице сипа свој глазурак леп, —
И туда красно, кô по својој кући
Слободно се вуче старе Пресе шлеп.

Стармали вири, како с' лепо шири
Фремден и Морген, Албенд,
Враген-Блат,
А Пестер Лојду жандар салутира,
А Пестер журнал закочио врат.

Из густа хлада полиције главне
Стармали гледа овај комифо;
Фигетлен се клати, нико му не крати,
Ено Бомбе, Јергл, Стикс, и Фло!

Чудне ли песме Киририки кречи, —
Ал' слобода трпи безобразлук тај.
Кладерадач вређа, (али не министре)
И он српском земљом штекће франк
унд фрај.

У сваком листу чивутског соја
Има по по неки заједљив бомо,
У ком је зњечен бели лук и црни,
Бибер и сичан, паприка и со,

И сва та чеда разнога задаја
Без отколона пређу савски ке,
И свако, свуда по Србији драгој
Пљуцкат и прскат, разметат се сме.

Бркове суче, мамузама звечи,
Кроз Београд шеће и Недељни лист,

И за њега има улица и пута,
Друм му је свуда отворен, чист.

И сам Туркос онај, с челом упљуваним
И он сербез хода кроз мој Бели град,
Само је једном одличије дато,
Стармалом само полиције хлад.

И Стармали скочи и протрља очи
Да бистрије види целу ову ствар,
»Ово ли су, дакле, пријатељи бољи,
Што Србију љубе, — а ја душман зар!?«

А дух невидљив из некога кута
Даде чути гласа од разлога свог:
»Листови »из прека« много су нам криви,
И неки мора кажњен бити стог.

На један мора излити се казна,
Али на који, — ако Бога знаш!
Па хајд' на тебе, — ти замерит нећеш,
Па ти си, знамо, срцем, душом наш!«

А Стармали на то, промислив се малко
Диже леву руку, — прекрсти се њом,
И к'о Пригλкнабе rationis status —
Предаде се судби и удесу свом.

Ударајте само, ако је рад спаса;
Та нас је жртвам' научио Бог;
Ми ћемо још сами подметат вам леђа;
Ударајте Срба — место врага свог!...

„Слоге ради“

У беломе Београду
  (Блистао му увек блист!)
Ту је био све доскора
  Један ваљан, стручан лист.

Добру вољу, зрелу мисô
  Ту си могô увек наћ;
Лист је био непартајан
  А звао се Васпитач.

Грејала га чиста љубав
  Васколиком роду свом:
Грејала је она њега
  А он друге грејô њом.

Уживô сам гледајући
  Какво с' семе овде сади,
И тај лист је морô престат
  Кô што веле: »Слоге ради«.

Хај, ми знамо да се слога,
Нама доста ретко јави,
Ал' кад с' јави, тад бар хоће,
Да нам штогод лепо — смлави.

Слого, слого, на том послу
Ти од требе ниси била!
Јер то исто, исто тако
И неслога б' учинила,

Живеле „Narodne Novine"

»Што ј' Србију снаш'о
Удес тако страшан,
Томе нису криви
Ни краљ ни Гарашан.

Зато с' не мож' кривит
Данас нико жив;
Том је свему — чујте —
»Само устав крив.«

Таке речи слушат,
То је прави хец, —
Јер то вели Милош,
Али — Милош Зец.

Поклич

Па зар опет поклич јачи?
Зар се српско небо мрачи?
И зар опет труда нова?
Нове речи благослова?
Зар по српском пољу, гори
Стара песма да се ори?

Јесте — опет стари јади,
Старе бриге, стари нади,
Опет да се спрема, кује,
Опет да се зборски снује,
Нити да се да'не, стане,
Док не гране, док не сване!

Што је сјало, нек се склони!
Што се збрало, нек се гони,
Да би звезде могле сјати,
Нек се тамно доба врати —
Нови дани опет ишту
Нове снаге на попришту!

На заставу српске свести
Што се нигде не да смести,
Што је вихор само вије,
Али нигда не савије,
На површје српског даха
Пале трунке ситног праха.

Хој, Србине, борче стари:
Погибô ти душу жари
Новим огњем чиста жара,
Те ведрије часе ствара —
Заболи л' те доба кужно,
Ти уздахни горко, тужно.

Уздахнеш ли као вали
Кад се крену ка обали,
Те разломе чамац лаки —
Уздах твој је такав сваки
Осветио мисô чедну,
Разгонио маглу једну.

Ал' не, немој уздахнути—
Уздах ће се тешко чути,
Тешки уздах с љутих рана,
Са далеких других страна,
Среће суза мутна ока
И са Дрине и Тимока.

Ако ти је, брате, жао
— Што се не би насмејао,
Ал' онако, срца љута
Кô' што с' смеја тол'ко пута!
А од сваког твога смеха
Дође збиља и утеха.

Од смеха се твога плаше
Грабљивице птице наше,
Њим се јаке везе дреше,
Њим се наша браћа теше,
Твоју душу добро знамо,
У тебе се сви уздамо.

Од јуначког твога смеха
Спраће с' мрља новог греха,
Он ће дати снаге, маха
Раздераће трунке праха,
Куд се кренеш, ту ћеш стићи,
Заставу ћеш чисту дићи

Здрав нам буди, силу свести
Неће моћи мрак помести,
А ти знадеш: где си био,
Ту си само победио.
Ови дани посла ишту,
Довиђења на ратишту.

Акса и Макса

А.: Вуковар је лепа варош, један, два!
М.: Стара песма, па и смешна, ха—ха—ха!
А.: А Београд? Де ми реци нову ствар.
М.: Јел' ти доста кад ти речем само **Ар.**

А.: То је мало, не разумем, реци све.
М.: Е па добро, дометнућу још и **те.**
А.: Даље, даље, нешто имаш, па не кри'.
М.: Кад ме молиш, казаћу ти још и **ми.**
А.: Не скомрачи, већ искажи све и сва.
М.: Биће доста кад ти кажем још и **ва.**
А.: Доста, брате, доста, јаде, лаку ноћ!
М.: Бог нам био, Бог нам био у помоћ!

Из Београда

Владанова влада
Хтеде нам показ'ти;
Каква треба рада,
Да с' стишају страсти.

Ето и то знамо, —
Баш си момак, брале;
Сад питамо само:
А како се пале?

Божић

»Радујмо се!« — то је данас
Свуда општи глас.
»Радујмо се безазлено,
Родио се Спас!«

Једну радост нек осећа
  И старац и млад,
Ко год има љубав топлу,
  Чврсту веру, над.

Радујмо се ове ноћи,
  Светла ј' ова ноћ,
Бог је посл'о сина свога
  Људма у помоћ.

Прихватимо помоћ с неба
  С чистим грудима;
Проширујмо Христов наук
  Међу људима!

Тај ће наук патњи нашој
  Доконати крај.
Душе греје, правду сеје
  Христов загрљај.

Нек се песме данас оре
  Све у један глас:
Радујмо се безазлено,
  Родио се Спас.

IX

Хаџићу - Светићу

(30. октобра 1897.)

Ој Хаџићу многошколни,
Ој Светићу славоморни,

И ти с' роду добра хтео,
Али ниси разумео
Дивску силу просте струје
Која увек побеђује.
У коштац си пошô с њоме, —
Ал' су залуд ту дипломе
И сва права matris almae,
Шта ће мравак против палме!
»Утуцима« ј' јадна плаћа, —
Истина је много јача.
На Вуковом гробу сада
Ми с' сећамо и твог рада;
Вук нас учи душом јаком
Да одамо пошту сваком
Чија ј' добра воља хтела,
Ма да ј' брзо пут помела.
Погледајмо у те дубље:
Тебе краси родољубље.
Имала ти лира зрака
У времену пуном мрака,
Загревô си друштво своје, —
Признајемо шта је твоје.
Утеха је и то за нас:
Да си нешто жив и данас,
Био б' старац од сто лета,
Али старост ништ' не смета,
Ти б' на лиру метн'о руку
И певао: С л а в а В у к у!

То би било нешто сјајно.
Верујући у то трајно,
Сећаћемо с' гроба твога,
Гроба твога србинскога.
Доћи ћемо и ми к њему, —
Он нас учи много чему.

На ново лето 1873

Мото:

Мотô сам ја доста од јутра до мрака,
Ево мотам и сад кроз триста сокака,
Мотаћу и отсад, нико ме не штеди,
Али да л' то штогод и — за кесу вреди?

Жеља жељу мôлила,
Дај ми, жељо, речи,
Да нам песма писмоноше
Шаренија звечи!

Жеља жељи одвраћа,
Да ни сама нема, —
Истрцала с' већ одавно
Новолетска тема.

Желело се, и желело
Већ милион пута, —

Честита се и честита
Из свакога кута.

Певало се, певало
На сва четир' гласа —
Ал' то зато ништ' не смета
Да с' дође до паса.

Ал' кад жеља не мирује
Већ јој воља свират,
Стихотворац куд ће, шта ће, —
Мора секундират.

Нек' му жеље пришапну,
Он ће речи наћи,
Ваљда ће се какогод
На суво изаћи.

Е па желим и желим
— Од тог не уступам —
Што ћу сада као путо
Да о лотру лупам!

Бог је данас командовô
Свију жеља смотру; —
Лупај, путо мојих жеља,
О Божију лотру.

Ко што има, нека му,
Нека чуват знаде,

Ко што нема, а треба,
Бог нека му даде.

Који нема менице,
Сутра му је било;
Жедно друштво, дао Бог,
Све до зоре пило.

Који нема звания,
Нек се не сумрачи,
Бог му дао протекције,
Па ће и то наћи.

Који нема новаца
— Ја сам од те феле —
Нека сиђу анђели,
Па нека нам деле.

Који нема ракије,
Бог му дао пива,
Ко се пива напије,
Нек шампањац снива.

Који нема пријатеља,
Бог нек му га даде,
Ал' га молим по сто пута
Да га чуват знаде.

Који нема дечице,
Задовољство право,
Бог му тога отсада —
Све по двоје даво̑.

Који нема ордена,
Бог му да̑о памети,
Па нек каже: »могу ја
И без тог умрети!«

Који нема милости,
Нека је имаде,
Ал' ако је не добије,
Нек се тешит знаде.

Који нема невоље,
Нек је и не тражи,
Добра воља, ведро чело,
Боље живот снажи.

Који нема памети,
Бог нек га упути,
Кад не треба лудо зборит
Нек паметно ћути.

Који изда својштину
Или народ цео
(Био Србин, Немац, Мађар

Ил' Ескимо беој
Недао му Бог порода
Који би га клео.

Је л' сад доста, жељо моја? —
»Довољано, брале!«
Па сад пусти нека сваког
Своја дела хвале.

Ал' ако је песма моја
Нешто мало худа,
Под Парнасом има доста
Још и већих луда.

Жеља о новој години 1874

Знам ја зашто многи
Целог лета штеди:
Да на нову годину
Покаже шта вреди.
Постиљон.

Знао бих ја ређати жеље разних фела:
Будите ми весели! — то је сума цела.
Где весеље царује, ил' је новца доста,
Или, што је још боље, има задовољства.
Ко је весô, тај има жену, кћер и сина —
Ил' бар има задоста доброг старог вина;
Ко је вес'ô, тај је здрав, тај се лако креће,
Јер болесник, заиста, весô бити неће;
Ко је весô, ма био у каквом штрапацу,

Знак је да је слободан (да није у Вацу!);
Ко је весô, тај не дршће, нит' се крити
мора,
Тог зацело не вија чета кредитора;
Ко је весô, тај не плаче, нит' судбину криви,
Сви су томе на дому лепо здрави, живи;
Ко је данас весео, тај је добро спавô
Тога није порезник скоро посештавô
Ко је лепо весео, не боји се кризе,
Нит' га страсти кидају, нит' га савест гризе;
Кад су људи весели, тад многи заштеде,
Не требају доктора, јер се и не једе;
Та, без шале, весели много и заштеде,
Јер им срце весело и кудељу преде.

*

Знао бих ја ређати жеље разних фела:
Будите ми весели! — то је сума цела.

На ново лето 1875

Мото:
И опет једна година,
И опет један Rock,
И на том флека стотина
И празноцепства сок.

Нек' се чује до Бога: подрла ми с' обућа!—
Ма да нисам стонога, ја сам ипак стокућа.
Ма да сам и стокућа, своје куће немам;

Ма да ј' пукла обућа, ја се на пут спремам.
Жена виче: »Одлази да достигнеш мету —
Трчи, лети, об'лази, па се јави свету!«
Деца вичу: »Жури се!« свом бабајку седом—
»Кô да светим водицу по кућама редом!«
Нужда вели: »Устани и данас се скитај!«
Жена вели: »Урани па свима честитај!«
Добро јутро, господо, где год вас имаде
И ви лепе госпође, и старе и младе!
Добро јутро, господари, и млади и стари,
Причаћу вам живо- шта сам ноћас снивô.
Такав посô писмоноше још имали нисмо, —
Ноћас у сну носим ја Богу једно писмо.
(Тек сам онда видео кол'ко много вредим),
Ту прилику употребим да небо прегледим.
О да красне дивоте што се оку јавља:
Ту вам стоје у реду пуне каце здравља.
Ту је пуно начичкано свакојаких блага,
Не можете замислити, моја браћо драга.
Блистају се се радости, таласа весеље,
Анђели га претачу у мање бутеље.
Задовољства потоци рајске горе секу,
Па се редом сливају у блаженства реку.
Река носи бродове пуне братска склада,
Пуне мира, љубави, поуздања, нада.
Кад сам све то видео, уздахнуше груди,
Онда сам се сетио и вас, добри људи.
Ја заисках од Бога, без сваке параде,

Да од нове године све то в а м а даде.
Што сам ноћас искао врх сводова плави'—
Ја вам желим исто то данас и на јави.
Кад ми с'жеље испуне, биће мени плате,
Биће онда и сувише, а сада — шта ми дате!

1876

Мото:
Та ако сам и честитô, —
Нисам ништа отô!
Ето, то је мото:

Усред лета никад нема
Каква »н о в а з и м а«
Усред з и м е »н о в о л е т о«—
Милина је свима.
Ново лето нити пљушти,
Нит' грми, нит' сева, —
Само јадне писмоноше
Крепи и загрева.
То је данак праве славе
И торжество право,
Које трудан писмоноша
Чека већ одавно.
Кад се кесе богаташке
Својевољно дреше,
А кесице сиромашке
Шире се и смеше.

Кад се бере зрело грожђе
С чокота и с врбе;
Кад господу десни длани,
А нас леви сврбе!
Кад се мртве касе буде
И новац оживе,
А сиромах писмоноша
Мења »штикле« криве.
То је данак праве славе,
Данак среће свете,
Кад прозасте писмоноше
Постану поете.
Па не пазе како Пегаз
Мучи се и јечи, —
Само песма нек се ори
(А новац нек звечи).
Добро здравље, многа лета,
— Боже не украти!
Живи били, срећни били
Наши адресати!

1877

Жеље са додатком

Ох, та ко би сваког лета
Нове жеље скомпонирô
И веститку нову скресô

— С новом песмом парадирô?!
Што је лане добро било,
Не пада му ни сад цена —
Јер је срећа увек срећа,
Кроз сва доба и времена.
Ако лане жељу казах
Да вам живот дуго служи,
И данас вам живот желим
Са додатком: још и дужи!
Ако сам вам лане дошô
Желет здравља прије свега,
И сада вам здравља желим
Са додатком: још већега!
Ако сам вам лане хитô
Желет новца као кише,
И сада вам исто желим
Са додатком: много више!
Ако сам вам лане стигô
Желет вазда добре воље,
И сада вам исто желим
Са додатком: много боље!
Младенцима којим жељах
Да у браку живе слатком,
Њима и сад исто желим
Али сад већ: са додатком.
Ако лане терах од вас
Нужду да јој нема трага,
Ја је и сад од вас гоним

Са додатком: до сто врага!
Ако лане жељом нагох
Да вам успе добро дело,
Ја вам и сад исто желим
Са додатком: ал' зацело!
Ако лане жељах свима
Adokônyvet с контом кратком,
Ја вам и сад желим исто,
Ал' наравно — не с додатком.
Ако лане не затајах
Да вам желим сваку срећу,
И сада вам желим срећу
Са додатком: много већу.

*

Ал' у ово кобно доба
Кад топовска банда свира,
Додатак је понајбољи:
Да нам Бог да скоро мира!
Ал' да ми је жеља јасна,
Рећи ћу вам каква мира:
Какав просвет', и слобода,
И правица издиктира.

Новогодна жеља (1878)

(Окренута тумбе да је Бог с неба може лакше прочитати;
а ђаво, који чита одоздо, да цркне од једа.)

Дај, о Боже, овом свету једно писмо, ал' експрес!
У ком прашташ старе грехе на које нас навô бес;
У ком велиш: „Пробе ради, још једаред стварам рај,
Ал' са неким изменама за данашњи нараштај.
Змији даћу мање шваде, — греху даћу други вид,
Измеђ' Ева, измеђ' змија, подигнућу висок зид.
А створићу једну реку — из ње мора свако пит,
Пити јутром и вечером: то ће братска љубав бит".
Пошљи, Боже, тако писмо, овом свету — данас још,
Ја се онда нећу кајат што сам и сад.

Писмонош[1].)

---

1) Напомена:. Страна на којој је ова песма штампана окренута је супротно другом тексту. — (Приређивач ове збирке).

X

Шајкашка шала

Снег је пао до колена сама,
Благо оном ко има чизама!
А ја, јадна, Баришића Пела,
А ја, јадна, немам ни ципела.
Све се молим моме деда-Јанчи
Да ми гдегод чарапе искамчи,
А папуче дала би ми нана,
Дала би ми — ал' нема ни сама.

XIII

Протест

(в. 5. бр. »Жиже«).

То је скандал и насиље
Да нам н о б л е с преотимље
Нашу речцу »уј«!
Ја позивљем с в а к о п р а с е:
Н е д а ј! протествуј!

Гроб

Гроб је само мост,
Преко ког се човек своме дому враћа.
А мостарина се — докторима плаћа.

Епиграм

»Иштите, па ће вам се дати!«
Хеј, то је стари сан.
»Дајте им, па ћеду искати!«
Тако ј' у данашњи дан.

Минерви

До три боје лепо стоје
На мудрој ти глави,
Румен-уста, лице бело,
А око се плави, —
Ох, Минерво, те три боје
Опасне су ствари —
Зато т' никад волет неће
Господа Мађари.

Ко је најбољи доктор

Знате л' ко ј' најбољи
Доктор у целој држави! —
Смрт, — јер она само једну
Посету направи.

Признање

То је ваљан човек био, мој покојни муж,
То признаје цела варош преко и уздуж!«
Тако рече другом мужу госпа Марија,
А он на то: »Јесте, душо, признајем и ја,
Па то није човек био, то је био див,
Камо среће, камо среће, да је и сад жив!«

Натпис на гробу неке девојке

Ту под земљом лаком
Лежи чедо лако,
Љубазна је била
За живота свога,
Допадала с' сваком
Ал' и њојзи свако.

Црвена јаја са натписом

Каменку: Узми ово јаје
Пак се сети само
Да те се сећамо

Јови: Је ли да Панчевац
Радо трпи беде

Само кад Панчевци
Јуначки победе

Тошици! Гледај ово јаје
Да те жеља прође, —
Ви'ш ни оно не зна
Зашто у апс дође.

Утеха неутешенима

I

Н . . . , . . у

Теби је срамота
Шта ће рећи свет, —
Е па зашт' је измишљен
Пакрачки декрет.

II

Е . . . . у

Ти си међу свима
Понајмање страдô,
Јер нам можеш рећи:
»Нисам се ни надô«

III

Г . . . . . у

»Тешко оном кога жале«
Ти си срећан сторицеју,
Јер тебе не жале,
Него ти се — смеју.

Д-р Политу

Сва дијета ђипи,
На твоје »филипи«,
А беседа твоја
— Јест, тако ми стика —
И без те би речи
Била ф и л и п и к а.

Шта сад

Лепо се почело
Ово наше дело,
Сад до круне стоји
Да га још улепша,
Једног да потврди,
Друге да умекша.

Не би добро било

Кад би могле женске
(Кô што песник вели)
Кô сунце синути —
Не би добро било;
Ко год их погледа —
Морô би кинути!

Tempora mutantur

Док је Г . . . момак био
Псовао је свеца,
А сад не сме (својој жени)
Опсоват ни — кеца!
(Ал' баш зато што он њој
Не сме баш ни кеца,
Зато она њему сме
Почесто и свеца).

„Пред зору"

I

Пред зору је мрачно,
Ни роман не сјаји, —
А ја тражим писца

Који име таји.
Ал' ма да је мрачно,
Ма да с' писац крије,
Толико се јасно види
Да Тургењев није.

II

Критичар. Шта си хтео, aукторе,
С презименом оним
Аукто р. Па зар није »Бранковић«
Прави Псе—Удоним!

III

»Пред зору се мрзне«
Ко порећи сме,
Јест, мрзне се вода
(Ал' спиритус не!)

Требаћеш помоћи

Јест, — време ће доћи:
Треба ћеш помоћи, —
Помоћи од Бога,
И пријана свога.

Веруј Бога гори,
Пријатеља створи.

Песнику што проба перо

Шта је ово »Наше доба«?—
Је л' то каква слаба роба,
Ил' већ можда чедо гроба;
Кад с' о њега не опроба
Твога пера оштри рез? —

Мислиш ваљда с више среће,—
Док одвркне, буде веће,
Па се мало испремеће —
Опипат му вито плеће,
Па одапет самокрес?

Малер

Једио се мој пријатељ Сава
Што му стари амрел прокисава,
Покисла му на кошуљи
И злато и свила,
Баш кô да је у Пешти
На изложби била.

Задовољство

При зимној бури потоплу собу,
Хладовинице у жаркомдобу,

Довољно хране души и телу,
Женицу красну кô вилу белу,
Искреног друга; — па вина стара,
Па онда доста, подоста пара;
— — Дотле је жеља лојалитета —
Све друго славној полицији смета

Хтети и смети

Хтети, то је красно нешто, —
Ал' не може свак.
Смети, то је мушки занат, —
Али није лак.

Живо **хтети**, мудрô **смети**, —
Евала, јунак!
Али **смети** без памети, —
То је **сметењак**.

О пореклу Мађара

Ономад је академик Јокаји
Беседио мудро, живо;
У тој својој беседи
Он је доказивô:
Да Мађари у давнини
Нису били **Фини**.

Ми му радо верујемо,
Противречит' не можемо,
Јер ово Мађари
Сами то сведоче,
Пошто ни сад немају
Ни мало — финоће.

Из буквара за бркату децу

А

Авала је иста сада
Кâ што ј' била и некада, —
Али ми смо други створ.

Авра купи кошер Жиде,
Да се из ње брзо иде
На превару, на гешефт.

Адут бије, адут туче,
Тиме карташ много вуче, —
Ипак му је јадан крај.

Авија је баш далеко, —
Ал' кад зија неки неко,
Мислиш да си већ у њој,

Б

Баждарино, хајд' отале,
Мериш квантум, а не квале,
  Чива има монопол.

Бакар није метал лоши,
Ал' на вино кад се троши,
  Тад изађе и на нос.

Барон може бит и Чива,
Само кад је носа крива
  И кад му је препун џеп.

Бербер брије од заната,
Брије чак и адвоката,
  Зато Ehre und Respekt.

Беч, ког Немци зову В и н о м,
Понуди те в о д о м фином, —
  Ти, преварен, бришеш брк.

Биликум је, — знате шта је;
Кад се жедном куму даје,
  К у м ће рећи: богме б и.

Бисеру је скупа цена,
Са бисером многа жена
  Вреди десет дуката-

Босни треба име друго,
Јер ни један странац дуго
Ту не иде б о с.

На **Бркове** поглед сврни, —
У кога се тамно црни,
Знак је да је старац сед.

Брука — то је, чујте само —
(Многи вичу: знамо, знамо!)
Кам' среће да не знате!

Бургијаши, јадне душе,
Без бургије реч'ма буше,
Свака им је буша сласт.

Бурмутице дипломатске
Чине увек много праске, —
Што о н кија, ал' што м и!

У **Буквару** ј' лепа храна,
Оподоби и буквана,
Те постане новинар.

В

Ватра жеже. — »Па нек жеже;
Сумњу ј' трпет много теже.«
Рекао је Скевала,
(И зато му евала!).

Вода тече од давнина;
Па где јој је тековина?
  Нема ништа, кâ ни ја.

Враг је брате, напаст права,
И то памти, враг не спава.
  Зато и ти будан буд'.

Врачев Гај је село неко;
Не знам да л' је — (не бих рекô)
  Нашег »Врача« спахилук.

Вране вранам' очи штеде,
  Зато с' људи на њихједе, —
  Ми умемо друкче, је л'?

Г

Гáжа, то ј' синоним плате.
Кад се за њу газит дате,
  Тад је израз смисла пун.

Гавембер је, добро пази,
Онај који друге гази,
  А гажен је несрећник.

Гад је прави много штошта;
Па још кад нас скупо кошта,
  Е, онда је гад и јад.

Глад је нешто лепо *ситом*,
Он је зове апетитом, —
Сиротиња зна шта ј' глад.

Грчка ј' мудрост без опреза,
Друкчија је у Енглеза, —
Грке бију, Енглез крив.

Д

Дан је пола недочета,
Ноћ је друга пола цвета,
»*Дан и ноћ*« је цео цвет.

Девер и то ј' неко звање,
У сватови потребан је, —
Кâ у сваком двобоју.

Дом се сматра као мати
Али наши брат-Хрвати
Воле здраво »*Дом и свет*«.

Дуван, трава по облику
Ал' кад прође кроз *травику*,
Буде још *травастији*.

Дуг је нешто врло знатно,
Врло је интересантно, —
Ко то не зна, зна шта ј' мир.

»Душа ваља«, каже свако;
Ал ја питам је л' баш тако,
Ваља л' свачја душа, је л'?

Ђ

Код **Ђакона** с' не рад пије,
Јер он крије ђ а к о н и ј е, —
Своје госте служи сам.

Ђерђ ако се зове Ђорђе,
На испиту добро прође,
Да, у школи мађарској.

Ђон се, знате, брзо дере,
Ако гази преко мере
Јачи слабљег брата свог.

Ђубре чисти, ето то је.
Прво испред куће своје,
П'онда кони метлу дај.

Е

Ердегата! реч је љута;
Многи јој се склони с пута.
Е, ал' свему нађе с' крај.

Еспап дају и на веру,
Ал' те онда љуто деру
Кожодери јеврејски.

Ж

Жаба, кажу, — али ма'ни
Нисмо јоште Талијани,
Коме прија, нек ју ждре.

Са **Жарачем** жарим пећи,
Ал' се може с њим ожећи
И по леђи незван гост.

Жедан бити није ласно,
Много пити није часно.
Сад погоди средњи пут.

Желуди се лако сите,
Ал' очи су халовите
Прождрле би цео свет.

Жупан то је велик госа,
Ал' и њега преко носа
Зврцну, а он доле ж у п с!

З

Закон треба свак да штује,
Прво који њим рукује, —
Иначе је мачји реп.

Зима љуто стегнут уме,
Тад се пита: Где су шуме?—
Посекô их давно бес.

Зоб ме на тај упит тера
Камо часних карактера? —
  Сломили их зоб и бич.

Зова болне лепо зноји;
Озноји се и здрав који
  Чим га зовне полицај.

Зора ј' дивна кад се јави,
Њу и песник радо слави, —
  Још је рађе преспава.

Зулум беше турска тлака.
Сад већ нема злих Турака, --
  Ал' гле, зулум траје још.

И

Игла има једно уво,
И то ј' уво сасвим глуво,
  Јер га концем запуше.

Извор-вода, — то ме сети
Како често песник прети:
  „Штампам песме изворне."

Измирном се црква кади,
Ал' и онда дивно ради,
  Кад се свађа сврши с њом.

Испит кад се сврши добро,
Тад се викне: хајде, побро,
  Испит коју чашицу!

J

Јамби, то су неке ноге,
Али и те ноге многе
  Здраво често рамају.

Јерархија, — то је оно.
Ал' још народ није клонô,
  Само с' клони од замке.

Јеремије нема саде,
Али ће јеремијаде
  Трајат док је света век.

Јул је месец многим мио,
Ко се није оженио
  Тог месеца, већ другог.

К

Кава с' пије док је врућа,
Ко обиђе двадест кућа
  Загреје се још и тим.

Кâса има сасвим празни'
Узроци су томе разни, —
  Можда ј' касир здраво пун.

Кове једнак' згоду траже,
Свака жели да покаже
Да је с е н о б а ш з а њ у.

Каткад ваља гулит **Коре**,
Каткад буде од зла горе, —
Ради, брате, како знаш.

„Свака **Кука** себи вуче", —
Ал' кукање (бар до јуче)
Није стекло ником ништ'

Л

Лабуд баш је мирна птица,
Али кад га лабудица
Једи, бива и он љут.

Лав је моћан, пак се штује,
А лавица жена му је; —
Л а в и н а им није род.

Ладовину многи траже,
Али каткад не помаже
Ни у хладу бити лис.

Ловру као свеца штујем,
Али само негодујем
Што дињама чини квар.

И Лук (ако није свенут)
Уме многе сузе кренут, —
  То је луксуз у кујни.

Љ

Љубав прашта, — знате и ви, —
Зато човек често скриви
  Да му жена опрости.

М

Мáву кад се криви, дречи,
Хомеопат 'вако лечи!
  Мáзу мазне. Пробан лек.

Мак је ситан, рен је љут
Зато Васа више пут'
Зове жену Макреном.
  (Ипак лепо живи с њом).

Мед и мува радо куса,
Од њега са сва умуса, —
  Капља меда — мувин гроб.

Мода хода тамо амо
И тек што се упознамо,
  Дође друга, — шта ћеш сад?

Мрак се не да вући врећом,
Мрак се тера сунцем, свећом;
Ако ниси Шијак, знаш.

Н

Наука се дуго учи,
Ученик се дуго мучи
  Стипендији дуљећ' рок.

„**Ни** по бáбу ни по стрицу" --
Већ подиже цепаницу,
  Па по брату рођеном.

Новине су дух речити,
Кажу шта ће ј́уче бити
  И шта ј' било сутра, хе!

Новци често душу ломе,
И то двома, не једноме,
  И ко прими и ко дâ.

Невеста се лако стече, —
Ал' ко тражи Весту, неће
  Срнут кâ у бару бос.

Њ

Њиви треба много рука,
А рукама много мука —
  Па да с' плати порција.

О

Обрве су у Марице
Као морске пијавице —
Зифт је јефтин, није скуп.

Овај буквар више б' дао,
Кад се не би обзирао,
Шта не прима госпун В р а ч.

Обравине често мења
Онај што је с непоштења
Изгубио образ свој.

Оде писат сви престали,
И у шали, и С т а р м а л и —
О д е све у заборав.

Опаклија греје јетру;
Ал' у фраку, па на ветру,
Машеш репом као кер.

Омладина има права
Да продрма где се спава
Да старцима каже: д е д

П

Није сваки штап **Палица,**
Кад опали преко лица,
Онда јесте, признајем.

Парламент је ступ најјачи;
Али кад се изопачи,
Диктатура долази.

Пароброд се зато каже
Што за подвоз п а р е тражe,
Ако немаш фрај-карте.

Пасуљ онда жуч потреса
Кад га дају место меса
У благодјејанију.

Патлицан је красно јело,
Али кад је здраво врело,
Ожећи ћеш лабрњу.

Кад купујеш **Платно**, плати,
Јер се мора »дужно« звати
Све догод га н е п л а т и ш.

Порезом се земља држи,
Ал' је може и да спржи
Терет већи него моћ.

Потвора се радо прима,
Али смрада више има,
Више него ц е о т в о р.

Правда легла мало спати,
Тај ће преступ оправдати
Одмах чим се пробуди.

»Codeчан« реч је врло слаба,
Кад се каже место »Шваба«
»Шојка« с' вели тепајућ'

Р

»Радо иде« — песма ј' лепа,
Баш нам каткад срце цепа, —
Ал' не волим што је марш.

Reblaus, то ј' филоксера,
Понемчили и тог звера.
И од тог је мањкао.

Рен што нам се под нос таре,
А за наше скупе паре,
То Мађари зову rend.

Рогови су и оружје —
Ал' кад нам их жене пруже,
Знак су наше слабости.

Ромеона и сад има;
И Јулијâ с' нађе с' њима, —
Ал' Шекспира нема сад.

Роткве нису јела фина,
Ал' се нађу по новина, —
А першун се приде дâ.

»**Рука** руку прати мора«,
Ал' погледај до лавора, —
Само блато остало.

Русија је дична дама;
»Р о с и ј о м« се зове сама, —
Па о р о с и, де, кад знаш!

С

Сабор има да нам цвета
Поједаред сваког лета —
Ако треба Банфију.

Самсона је спевô Лаза,
И Далили нешто каза, —
Фраза, фраза, празна реч.

»Ја сам **Свачи**«, тим се дичи
»»Ко је свачи, није ничи««
»Па баш то је карактер«.

Ох, и **Сведок** често лаже,
С в е д о к прима гаже враже
С в е д о к тражи корист тим.

Сегединац, то јест Пера,
Пита Лазу мародера:
Зар сам зато гинô ја?!

Сир велику вредност има, —
Па и самим царевима
Из штовања кажу: с и р!

Собарица собу спрема;
Кад госпоје дома нема,
Тад кроз прозор пушта взор.

Јест, **Соко** се негда штимô, —
Сваки га је витез имô, —
Сад га неће ни сам двор.

Т

Тантал с' мучи, чека, чека;
Ми велимо: нека, нека,
Кад си зинô на наш т а л.

Онда знаш тек шта је **Тема**
Кад је требаш, па је нема, —
Тад напишеш макар шта.

Знам зашт' **Тиква** под ноћ цвета,
Ал' пукета њена цвета
Нико на бал не носи.

На ливади расте **Трава**
Ту сад дође једна к р а в а, —
Привуче је глад и — слик.

Трн нас може да убоде,
Зато га се чувај роде, —
Ако није шаљив лист.

Туч се лије. Т у ч а бије.
Ко је т у ч е н, тај се крије.
Т у ч а к има чак и цвет.

Ћ

Ко ти каже: »**Ћеф** сам теро̂«,
Ти му реци: quasi vero!
Та т е б е ј е т е р о̂ ћеф.

Фин је **Ћилим**, ал', по Богу,
Извуче се испод ногу
Исто ка̂ и асура.

Залуд име мења **Ћуран**,
Пак се зове тукан, пуран, —
Не утече суду свом.

У

Уста, — — али ја већ суста,
И вама је већ до густа
Овај дерни буквар мој.

Устав, — — што ми с' перо кречи! —
Не знам шта сам хтео рећи, —
Нек настави даље Врач.

Урма, питам шта је, — знате л'?
Немац опет пита: дател?
Чим не дате, ер ист без.

Утопија ј' земља била,
Што се давно утопила, —
Пре нег што је саздо Бог.

Ф

Фирма често људе вара,
Те под лепим штитом ара, —
А налети ко је луд.

Фрак је у штовању лепом,
А управ је јанкл с репом, —
А шије се и на дуг.

Х

Хазард — игра вражја вера,
Она увек хазардера
Упропасти, то је крај.

Хајка с' диже и на вуке,
Диже се и на хајдуке, —
Кад је мода и на све.

Хурије су турска нада, —
А на земљи од тог слада
Ишту само предујам.

Ц

Цинцар има вел'ка дара:
И без ц и н а и без ц а р а
Он постане богаташ.

Цуњало је птица она,
Што се спрема за шпиона.
А шпион је вел'ка звер.

Ч

Чвор се дреши, ил' се сече,
Није ч в о р а к да утече, —
Чворова је препун свет.

Чивути су ворге старе,
Подмазали новинаре,
Па питају: пошто ј' свет?

Џ

Џепови су разне феле,
У попа је дубок, веле,
Али ретко да је пун.

Кад се међ' псе баци **Џога**
  Ето рата крвавога —
  Ал' људи тек нису пси.

Ш

Који **Шаком**, који капом,
А може се баш и ш т а п о м
  Угурсузу платит дуг.

Шала има свога права, —
Ако од ње боли глава,
  Том је неко други крив.

Шта ћу сада? — баш ми жао,
Сва сам слова исцрпао,
  На стрпљењу хвала вам!

Шури бури, да га нема,
Ни из Бачке ни из Срема,
  То јест мога потписа.

ПРЕВОДИ

Узалуд[1]

(Преведено)

Земљи у дубини
Где се злато ствара,
У колевци тамној
Огњенога жара,
У дубокој ноћи
Земљиних прсију —
Онде воде разне
На све стране бију.
Ал' човек не спава,
Земљу прокопава.
Кад до воде дође,
Извор - воду крене —
Ето си вам целе историје њене!

Груд'ма у дубини
Где се дух одмара,
У колевци мекој
Животнога жара,
Где љубав мирише
Над се с вером сјаји,

[1]) Ова је песма случајно изостала. Штампа се према тексту у Певанији. У Полаж. Сф. II, сх. 6: м. „Над се с вером сјаји" б. Надежда се сјаји.

Ту се колебају
Многи осећаји.
Ал' мома не спава,
Груди прокопава,
Бол кроз рану крене,
Болна песма певне —
Ето си вам целе историје њене.

Жедни траже воду
Где вире из кама,
Болна срца хите
К извору песама.
Ал' узалуд они,
Ал' узалуд ови,
Јер по бистрој води
Гадна жаба плови,
А шта песма ствара? —
У њој се леже јато критичара.

Женскињу

(по Мајснеру)

Сад кад људи кукавички греше
Духу доба јадним оклевањем,
А на ноге слабачко женскиње!
Навестите ви слободу свету,
Огласите ви рат ропству клету!

За мач вам је збиља слаба рука,
Мушка снага сломила вам снагу,
Те кô нејач на свету живите;
Али душа остала вам чиста,
Да се у њој истина заблиста.

Где год снага клањала се зломе,
Ви се грубој сили опирасте,
Кроз редове робља убојнога,
Ви пробисте као борац смео,
К оном што га закон разапео.

Је ли борба или нужда веља
Целом свету пропашћу грозила,
Вас видесмо са пророчком речи,
Где пред престо тирана ступасте
И срчано клетву казивасте.

И у наше дане друго није:
Свет се дави у гаду свакоме,
Омладина снагом малаксала...
Камо мишца за заштиту свету? —
О женскиње, покаж'те нам мету!

Оставите стаје и огњишта,
У свет ступ'те — у очајну борбу...
Знате л' песме — храбрите нас њима,
Ил' сте вољне — избирајте мужа,
Ал' слободном нек се рука пружа!

Како ће се пренут омладина
Кад се јаве делије девојке,
Што на силу и против тирана
Војску воде слободних синова,
Соколе их песмом прадедова!

Смрт нам тада не би грозна била,
Јуначки би у очи јој глали...
Јер, ма шта нас у боју чекало,
Јунакиње рађаће јунаке,
Нове људе, чиле и једнаке...

Верни друг

(по Анастасију Грину)

Не хвали се својим другом —
Ја сам имô друга,
Веруј, брајко, тај твој хваљен
Није му ни слуга.

Код куће је са мном био,
Са мном на сокаку,
У кафани и у цркви,

Дању и у мраку.
Где сам јео, где сам пио,
Он није избивô,

Са мном лего̂, са мном усто̂
Са мном се умиво̂.

Кад сам ишо̂ мојој драгој
Да ме мине туга,
И тамо сам силом пово̂
Мога верног друга.

А ономад откино̂ сам
Један штапић мали,
Па сам пошо̂ у горицу
Да ми се разгали.

»Причекајде, идем и ја«
— Рече стари пришо —
Та ти ниси досад никад
Без твог друга ишо̂.

Иза града мило поље
Са зеленом травом,
Мој се пријан намрштио
И вртео главом.

А кад поче славуј певат,
Мој се друг разједи;
А кад бесмо под планином,
Он ти сав пребледи.

Донекле смо ишли горе,
Ту ми позли другу

Морô сам га оставити
У зеленом лугу.

А ја самац — терај горе
Кроз зелене гране,
Слушајући цвркутање
Птице раздрагане.

На врх брега чистина се
И свежина плави, —
И за око и за душу
То је мелем прави.

А кад после доле сиђох
До онога луга,
Онде нађох мртво тело
Мога верног друга.

Ископам му лепу раку
Мојим ножем малим,
Закопам га а на гроб му
Грдан камен свалим.

Преко гроба нисам могô
Тако брзо прећи,
Већ урежем рад спомена
Ово мало речи:

»Овде лежи мртво тело
Старог господара,
Хипокондер Црножучић
Овде се одмара.

Није могô чисто дисат
У планинском зраку,
А славуји шкодили су
Староме јунаку.

Бог му дао да се вечно
У том гробу смири,
Да се никад не поврати
Или повампири!«

Ђачка Ана

(из »Fl. Bl.)«

Ма му с' како драга звала
(Драгу има свак),
Уз њу још и једну Ану
Љуби сваки ђак.

Медицинар љуби своју
Ана томију,
А философ све спомиње
Ана логију

Историку, кад загази
  У лабиринт старих стаза,
Њему није срце хладно
  Загрева га Анабаза

Богословац — не смејте се —
  Још ако је строг у свему,
Онда ћеш га често чути,
  Где спомиње Анатему.

Филологу, њему опет
  Анакреон здраво годи:
А баш и о Анапесту
  Више пута бригу води.

А јуристи, да л' и њему
  Каква Ана срце згрева
Он кад легне да почива,
  О Анатоцизму снева.

А хемичар, ма где био,
  У Лондону ил' Паризу,
Свугде грли, свугде љуби
  Своју драгу Анализу.

Зато, цуре, паз'те добро,
  Да вас ђаци не ома'ну.
Кажите им: »Иди с Богом,
  — Та ти имаш своју Ану!«

Чудновати догађај

(Роберт Рајник)

Једном сам се шето̂ по зеленој гори,
Слушао сам како листак с листом збори,
Ту опазим ловца где на вранцу јаше
А на вранцу ловац замишљен бијаше,
Ту је било шљука, дивљих голубова,
А мој ловац није ни погледо̂ лова; —
Какав је то ловац што за лов не мари —
Кажите ми, људи, какве су то ствари?

А ја пођох даље поред реке тије,
Ту наиђох нешто лепше и чудније,
На таласи стоји једна лака барка,
А у њојзи седи лепота рибарка, —
Пуна ј' река риба и већих и мањих
А девојка неће ни да гледа на њих, —
Каква је рибарка што за лов не мари,
Кажите ми, људи, какве су то ствари?

А кад пођох натраг кроз горицу ову
Ту наиђох опет загонетку нову:
Један вранац пасе сам без господара,
А празна се барка на реци одмара.
А кад прођох тамо где је густо грање,
Ту сам опет чуо неко шапутање.
— Сунце је припекло, и ја се зажари' —
Кажите ми, људи, какве су то ствари?

Против куге

(Hum. L.)

Еуропа дркће, стрепи
Да се како не налепи
Астраханска куга на њу —
Зато с' брине ноћу, дању
Да отклони кугу вражу.
Новинари сад предлажу:
Да се тамо послат мора
Једна чета од доктора;
Не би ли се куга тако
Оканула свог заната,
Не би ли се уплашила
Од конкурената

У крчми

(„Fl. Bl.")

Ја у крчми а пред-а мном
Чаше, флаше и сифони;
Правим пробу да л' баш вино
Може бригу да разгони.

И заиста ја сам бригу,
Стару бригу разгонио, —
Ал' се роди брига нова:
Ко ће платит што сам пио?

Три Хорацијеве оде

I

О Мелпомено, кога ти погледиш
Погледом љупким јоште у колевци
Тог неће славит усклици Истмински,
Ни јуначка му дела преузносит.
Неће он стизат из љутога боја
Победник, седећ' на кол'ма Ахајским,
Окићен сплетом Денискога бршћа,
Да му се народ с Капитола диви,
Што је сатро роге претњама краљева.
Њему ће воде, што уз Тибар теку,
И зелен-лузи са крунама крошним
Признат дивоте Еолских песама.

Мене је младеж јединственог Рима
Ставила у број милопојног јата, —
Ниска ме завист већ мање загриза.
О светла музо, Перијо божанска,
Што златним лирам' струне удешаваш,
Ти, што би могла, само кад би хтела,
И немој риби дат лабудов глас, —
Од тебе ови дођоше ми дари,
Те ме брат брату показује прстом:
»Ово је певач уз римљанску лиру!«
И што ме хвале, ако ме где хвале,
Од тебе то је, ти ми даде то.

II

Док бејах теби драг и мио, Лидијо,
Док ти је 'нако приô мој загрљај,
Слађе нег ичи̑ други Лидијо,
Срећнији бејах него персиски краљ

»И док ти груди нису плануле већма
За другим створом, за Хлојом дивотном,
Ти онда беше мени све и сва,
Славнија бејах тад од римске Илије.«

Сад сам у власти Хлоје, веште Трачкиње,
Што уме цитром својом да ме очара,
За њу бих врло рад свој живот жртвовао,
Само да судба души милост подари.

»Сад пламтим за младим красним Калајисом.
Туринцем, милим сином Орнита,
За њега бих радо и двапут умрла,
Само да судба души милост подари.«

Ал' шта, да нешто стара се љубав поврати,
Да старом тучњем јарму и опет подлегнем,
Да Хлоју плаву од себе отиснем,
А своја врата да ми Лидија отвори?

»Ма да је онај лепши од звезде најлепше,
А ти си лакши него трунак јагњеда,
И љуће можеш занет него бурна Хадрија,
С тобом бих волела живет, с тобим умрети.«

III

О поточе бистри и достојни
Да се пијеш са најбољим вином.
Сутра ће ти јаре дарак бити,
Ком рогови тек поничу мали,
Радост оку богињи Венери,
А и Марсу, богу убојноме.
Ал' узалуд: црвена ће крвца
Пошкропити ледено ти лице,
Топла крвца младог одојчета.
Тебе никад загрејат не може
Пасје звезде прижега омарна,
Ти ћеш увек даривати хладом
Тихе воке, плугом заморене,
Бела стада, што те жељно траже,
И ти ћеш се славом прославити,
Кад опевам онај храст на брегу,
Где је извор твог студеног тока,
Твог жубора, твојега ћерета.

РАЗЛИКЕ ТЕКСТОВА

Разлике у текстовима преведених и посрбљених Змајевих песама

При обележавању разлике у овим песмама приређивач је радио онако као за оригиналне песме (у књизи XV, стр. 328/9). Замена облика једне исте речи бележена је кад је употребљен ређи и изузетнији облик уместо обичног.

Скраћенице су:

Сф. = строфа; сх. = стих;

м. = уместо; б. = било;

П. М. Шф. = Песме Мирза Шафије, Беч 1871;

Шев. = Чика Јова српској деци, и омладини изд. С. к. задруге, у редакцији Др. Милана Шевића, Београд 1899, 1901;

Ис. б. = Источни бисер, скупљене песме разних источних песника. Н. Сад 1861;

Ен. Ар. = Енох Арден од Алфреда Тенисна, Н. Сад 1880;

Дем. = Демон, песма Мих. Љермонтова, Н. Сад 1863;

Зм. = Змај, свеске за шалу и сатиру;

Изд. 1858 = Јована Арања Толдија, спевана скаска у XII песама, Н. Сад 1858;

Изд. 1870 = Толдијина старост од Јована Арања, Н. Сад 1870;

Изд. 1877 = Арањи Јован: Отма Мурањ-града, Н. Сад 1877;

Изд. 1860 = Александра Петефиа, Витез Јован, са животописом песниковим, Н. Сад, 1860;

Остале скраћенице означене су у књигама XI–XV, стр. 385/6; 383/4, 400, 430 и 387.

XI КЊИГА

Небо се вапламти (14). Сф. IV, сх. 3: м. „бена" б. *луца.*

Сан (28). Сф. IX, сх. 3 и 4: м. „камо суза из драгина ока кане" б. *ѓде из ока драѓиноѓа суза кане.*

Растанак (33). Сх. 4: м. „остану тек" б. *останеду.*

Ко то испи моју чашу (36). Сф. I, сх. 1 нема у „Орлу" речи *та* Сф. II, сх. 2: м. „Ал" б. *А,* Сф. III, сх. 5: у „Орлу" била на крају реч *ми.*

Лепотица бев милоште (53). Сф. I, сх. 1: м. „из празних груди" б. *ӣразноѓрудно.*

Чудан сан (55). Сф. V, сх. 2: м. „Одох к њојзи" б. *А ја одох;* сх. 3 гласи у Бр. к. *Служавка се ӣонабрзо враги.* Сф. VI, сх. 1 и 2 гласе у Бр. к.:

Срце ћемо, молим, оставити
Данас овде на ово сицаде

* * * (57). Сф. II, сх. 1: м. „кропили" б. *шкропили*.

Сух лист (69). Сф. I, сх. 8 у Лет. нема речи *да;* у сх. 10 има на крају реч *она*.

Метаморфове (74). Сф. VI, сх. 4: м. „Слободнија" б. *Веселија*.

Зимовник у Дебрецину (74). Сх. I, сх. 3: гласи у Седм. *Сви ме јади мину*. Сф. III, сх. 3: м. „трага" б. *спомена*.

После десет година (106). У Зори сх. 2 (стр. 107): м. „игра" б. *сигра;* сх. 4 (на стр. 108): м. „све бива по реду" б. *тако му се пише*.

Одговори (108). Сф. I, сх. 3: м. „за чиме" б. *која ли*.

Разорена чарда (125). Сх. 13 и 14: м. „слобода" б. *милина*.

Луда (129). Сх. 4 (стр. 130) и у Под. и у Nev.: м. „јаук" б. *дрека;* сх. 12 исте стр. м. „вино ми попише" б. *су вино моје попили;* На стр. 131 сх. 3 м. „одмах" б. *таки;* сх. 14 иза речи „мудраца" б. реч *једног;* сх. 15: м. „глади" б. *глада;* сх. 21: после речи „рђав" има реч *худи;* сх. 24: м. „корист" б. *вајда;* сх. 25: испред речи „худу" има реч *ту*.

Шта је поевија (152). Сф. VIII, сх. 7 гласи у Полаж,: *Ал' одговор не хте дати*.

Песма о пићу (166). Сф. IX, сх. 3: м. „један" б. *Шваба;* сх. 4: м. „бране" б. *краге*.

Човеков живот (176), Сх. 2: м. „га" б. *те;* сх. 10: м. „дремеж" б. *дрем;* сх. 14: м. „боли" б. *боље.*

Какав је Мађар (189). Сф. I, сх. 1: м. „Сто му" б. *Триста;* сх. 5. м. „с' оро упокоји" б. *сйаџи орли моји.* Сф. II, сх. 2: м. „ј' на туђој њиви" б. *је с туђе њиве;* сх. 3: м. „већ одавно" б. *давно, давно;* сх. 5: м. „збриши" б. *скини;* сх. 6: м. „напиши" б. *начини.* Сф. VI, сх. 5: м. „мисли" б. *сумња.* Сф. VII, сх. 5: м. „ласно" б. *лаїо.*

Матерњи јевик (190). Сф. VI, сх. 3: м. „Примакни се" б. *Прийрли се.*

Јутутунска јухахаха (224). Сф. VI, сх. 3: м. „тешка смеха" б. *тешка, слатка.*

Неком краљу (227). Сф. I и II у последњем стиху м. „Шта је" б. *Гола.* Сф. III, посл. стих: м. *Шта је той тај?* б. *Голи тойи нису.* Сф. IV, сх. 14—16 гласе у Зм.:

> *Па што роди оно води,*
> *То су били љути лави*

Краљ иветоски (231). Сф. III, сх. 4: м. „Ваља" б. *Треба.* Сф. VI, сх. 3: иза речи „узва" б. *(цимер).*

Мајушни Брцко (233). У свима строфама последњи стих гласи: *Кошамастер динер* (уместо „слуга сам покоран"). Сф. IV, сх. 3: м. „У мајке му с' нашла" б. *Мајка рече: ево;* сх. 4: м. „То нек ти је" б. *То је дична;* Сф. V сх. 3 и 5: м. „зељов љути" б.

рундов бесни; сх. 4 и 6: м. „скути" б. *стесни.* Сф. VI, сх. 4: гласи у Зм.: *Кад је види народ, сав ће да ӣрегрне;* сх. 5: м. „Ево" б. *Од те;* сх. 6: гласи у Зм.: *Свак ће да ӣрегрне.* Сф. VII, сх. 4 гласи у Зм.: *Ево чедо драӣо, ӣа ӣрави ѿалире;* сх. 6: м. „Уместо" б. *Па ӣрави.* Сф. IX, сх. 4: м. „Зељова, мачкова" б. *О славних ӣаӣира!;* сх. 5 гласи у Зм.: *О славна рундова, о славна ӣаӣира!*

Хинески мандарини (236). Сф. I, сх. 5: м. „Само да нас" б. *Да нас клеѿи;* сх. 6: м. „Хина" б. *она;* сх. 8: м. „повесницу" б. *историју.* Сф. II сх. 3: м. „много" б. *силу.* Сф. III, сх. 1: м. „прасну" б. *насӣе;* сх. 4: м. „Узе" б. *Сѿаде.* Сф. IV, сх. 2: м. „тај се сам тамани" б. *нек се сам сахрани!;* сх. 3: „Сад већ" б. *А сад;* сх. 5: м. *„ми"* б. *ӣод;* сх. 7: м. „Пропануће" б. *Проӣасти ће;* сх. 9: м. „одрже" б. *избаве:* сх. 10: м. „Одобрише л'" б. *Одобривши.* У Сф. V, сх. 2 стр. 238 нема у Зм. речи „Дигоше се горе"; сх. 10: м. „а мач" б. *сабља;* сх. 11: м. „Кад" б. *Тек.*

Не можеш ти владиковцу угодити (245). На стр. 243, сх. 13: м. „А" б. *Ал'.* У последњем стиху ове песме у Панч. нема речи *ти.*

У поноћи (270). Сф. III, посл. стих: м. „снева" б. *сӣава.*

Егзекуције (277). Сф. II, сх. 4: м. „тесте" б. *туце.* Сф. IV, сх. 1 гласи у Зм. *Кад ӣродаду ове књиӣе.*

Песма о духу (280). Сф. I, сх. 2: м. „Укротимо силом" б. *Дотерамо под свог;* сх. 5: м. „Хајд'". б. *Ој* и м. „тисућа" б. *хиљаде;* сх. 6: м. „За трага му врућа" б. *стићи ћете сада*. Сф. III, сх. 2: м. весô јури" б. *како весô;* сх. 4 гласи у Зм.: *Иде, леги по улица;* сх. 7: м. „сјајне" б. *тајне*. Сф. IV, сх. 1: м. „глени" б. *гледај;* м. „у скрајњем дому" б. *у крајњој кући*. сх. 3: м. „Мотри б. *Гледа*. Сф. VI, сх. 2: м. „у њих се" б. *књига га*. Сф. VII, сх 1: м. „Склопите" б. *Затвор'те;* сх. 2: м. „лепо" б. *стара;* сх. 3: м. „Амо" б. *Дајте;* сх. 4: м. „од ње бити пепô" б. *бити лепа гара;* сх. 5: м. „пир'те, де" б. *лож'те, о;* с. 7: м. „Гле већ пламти" б. *Гледај пламен*; сх. 8: м. „Е сад" б. *Ово*. Сф. VIII. сх. 4: м. „Скучени разум" б. *Везана памет*. Сф. IX, сх. 1: м. „Али махом испред" б. *Уједаред исред*. Сф. X наслов у Зм. м. „Наук" гласи *Морал:* Сх. 1: м. „не худи му што" б. *Макар како да;* сх. 3: м. „Њега чува" б. *опет зато;* сх. 4. м. „Светог" б. *Чува*.

Како се духови свете (282). Сф. I, сх. 1: м. „чуј" б. *гле*. Сф. II, сх. 6: м. „Измешô б. *Помешô;* сх. 8: м. „Жртвовô" б. *Презрео* и м. „па сам рећи" б. *рекао сам*. Сф. III сх. 1: м: „слободнога гласа" б. *за слободне речи;* сх. 2: м. „Ја сам војевао" б *Ја сам био војак;* сх. 8: м. „подлих кукавица" б. *ниских улизица*.

Има негде (284). Иза II строфе има у Змају и ово:

Ко лењује, тај гладује
Па од глади, презрен, скапа
А ког немоћ једном свлада,
Тај од општег живи рада,
А ком није мрско дело,
Тај подиже ведро чело,
Бере плоде радње своје,
Што заради, његово је.

Ту се не зна шта ј' слобода,
Јер се не зна ни роб шта је.
Свако ј' чувар опште среће,
Најмљенога не познаје.
Ту с' не дају ником венци,
Свако ј' дужан честит бити,
А што није подао, злочест,
Нема с' зашта поносити.

Ту су стари учитељи,
Ал' у сваком срце ј' младо,
Ту су млади ученици,
Јера свако учи радо;
Ту су стари, ту су млади,
Једна браћа, једни људи,
Јер се свако за свакога,
За напредак општи труди.

Хвала Богу, код све туге
Кад још такве земље има,

Таке земље, земље српске,
Што је понос Срб'ма свима,
Ох, како је српска мајка,
Овде дична, овде врла!
Ох, како је стара жеља
Ћилим среће разастрла,
Па по њему Српчад мала
Играју се у слободи, —
Свако ти је ведро, смело,
Што с' у овој земљи роди.
Ох, како је српска мома
Овде чиста, овде мила,
Како ј' слатко српска љуба
Српског војна загрлила.

Овде нема љутих гуја
Да те гризе, да те трује;
Што је врло, то је свето,
Што је свето, то се штује;
Ту је срећа, она права,
Сам ју Србин себи кује,
А благослов ту је Божји,
Јер га народ заслужује.
Њива ј' златна, лоза родна,
По шумама птице поје:
Ај уживај, драги брале,
Што год видиш, све је твоје!
Над народом нема звера,

Нит' у њему лицемера,
Нит' ко вара, нити лаже
Јер му овде не йомаже,
Слободни су сви што їреду
Робови се йрезиреду.

Банка (285). Сф. II, сх. 1: м. „Лакодушном" б. *Лакоумном* и м. „лако" б. *брзо*.. Сф. VII, сх. 4: м. „Јудину" б. *чивутску*. Сф. VIII, сх. 1: м. „Јуда" б. *Чивут;* сх. 3: м. „омекша ми жица" б. *йосле зноја врела;* и због тога у сх. 4: м. „бела хартијица" б. *хартијица бела*. Сф. XIII сх. 3: м. „кеси" б. *кези* и м. „вас" б. *на свет*.

Животопис велике идеје (288). Сф. I, сх. 2 гласи у Зм.: *Издајица, деге мало;* сх. 3: м. „мутни дани" б. *мутне ноћи;* сх. 4 гласи у Зм.: *Није свету до ње стало. Друге строфе нема у Змају*. Сф. III сх. 2: м. „пружи" б. *дадне*. Сф. V сх. 1: м. „трпи" б. *ћуги*. Сф. XI сх. 4: м. „мрачни пакô невô" б. *тако давно ковô*. Сф. XII сх. 1: м. „умна" б. *целоī*. Сф. XIV сх. 3: м. „Противнику б'" б. *Душману би*.

На крај шора (293). Сф. IX (последња) сх. 1: м. „дрека" б. *свирка*.

Просјаци(294). Сф. IV, сх. 10: м. „старца" б. *досад;* сх. 11.: м. „Сад јој отац" б. *А отац јој*.

Мувине жалбе (297). Сф. III, сх. 6: иза речи „бледи" било још и и. Сф. VI, сх. 4: м. „песмицом" б. *йесмом;* сх. 8: м. „су" б. *је*.

Песме различитих источних песника

Мухамед Шемзедин Хафис:

Шта то вначи што ми срце (353). У Nev. У 1. стиху: м. „што" б. *те*. У последњем стиху м. „Још и данас", у Ис. б. б. *Све једнако*.

III **Љиљан бели белим грлом** (354). У посл. стиху м. „Које хтеде" б. *Што је хтео*. (у Nev. и Ис. б.).

VII **На тебе сам помислио у ноћи** (355) У последњем стиху II сф. м. „тамне" б. *таме*.(Ис. б.)

VIII **Гледај лале и зумбуле** (356). У Nev. сф. III, сх. 4: м. „Из-а-њ" б. *Из њеґ'*; Сф. III, сх. 3: м. „па и смерне" б. *и смирене* (и у Ис. б.)

XXII **Ој устоко, крилатићу** (359)) Сф. II гласи у Ис. б.:

Ти јој кажи да ме ґони
Силна љубав немило,
Зато скоро нек ӣоклони
Онај дарак — ти већ знаш.

Сф. V, сх. 2 гласи:

Што уз сунчан лети зрак.

XVIII **И право је да се срде** (360). У Ис. б. Сх. 5 м. „Упоредит" б. *Да сӣоредиш*.

XX. **Све је овде, брате мио** (361). У Ис. б. сф. I, сх. 3: м. „Понајбоље" б. *Међу свему*.

XXIV **Ја не тражим од вас да ми опростите** (362). У Ис. б. сх. 4: м. „Прашину је своју" б. *Земно ј' тесто оно;* сх. 7: м. „Ја" б. *Са;* сх. 8: м. „с отим" б. *силним.*

XXXIV **Црна коса** (366). У Ист. б. сх. 2 гласи: *Црни прами.*

XXXV **Моје ј' срце као труд** (366). Сф. I гласи у Ист. б.

Ја сам као меки труд,
Танак, гладак, сув,
А љубав је огњедух,
Етна и Везув.

Други источни песници:

I **Тамарјандра** ((369). Сф. I, сх. 6. у Nev. м. „својих" б. *свију.* Сф. III, сх. 1: м. „Пет је" б. *До пет* и м. „носио је" б. *собом узô;* сх. 3: м. „Сад их запе" б. *Запе стреле;* сх. 6 гласи у Nev. и Ист. б.: *Трећа стрела у пакô се снела.*

Сати: „Сунце је и месец (371). Сх. 2: м. „Расклопљена" б. *Раздвојена.*

VIII **Путуј, путуј** (372). Сх. 14: м. „много" б. *врло.* (Nev.; Ист. б.)

X **Омар Хијам: Ја одавно вино пијем** (373). Сф. II. сх. 1 гласи у Nev.: *Дивно ј' Алах предвидео.*

XII **Сулејман-хан-Зареми** (374). Сф. VI, сх. 2: м. „Дотакне се" б. *Докосне се.*

ЗIX **Папагај сам, птица чиста** (379). Сф. II, сх. 4: м. „Од" б. *И с.*

XXIII **Саки бијар баде** (380). Сф. I, сх. 3: м. „А" б. *Јест;* сх. 5 гласи у Лет.: *Лако је умрети.* Строфе II нема у Лет.

XXV **Ох, не трепћи, ох не трепћи** (381). Сф. III сх. 2, гласи у Ист. б.: *За тренутак страх долети.*

XII КЊИГА

Песме Мирце Схафија

(у ранијим изд. име је забележено: Мирза Шафи).

I **Не могу је анђелима у рају** (9). У Ист. б. Сф. II, сх. 3: м. „тамни" б. *таван,* (а у П. М. Шф.: *тавни.)*

III **Кад вам браца песму 'стави** (10). Сф. II, сх. 4 у Мат. и П. М. Шф.: м. „коју" б. *што је* Сф. III, сх. 4 у Мат. и П. М. Шф.: м. „жаром" б. *бесом* и Сф. V, сх. 4: м. „отсен" б. *отсев.* Сф. VII, сх. 2 у Мат.: м. „нија" б. *вије.*

XVI **Једном рече нека луда** (20). У Ис. б. сх. 3: м. „На то ј' створен" б. *На патњу је човек створен;* сх. 4: м. „лудост" б. *мудрост;* сх. 5: м. „пуно" б. *много;* сх. 7: м. „Па почеше" б. *Пође народ;* сх. 8 гласи у Ис. б.: *Ишчупаше и њен корен;* сх. 9: м. „тад" б. *сад;* сх. 10: м. „Све то краћи" б. *краћи, краћи.*

XVII **То су луде које суде** (20). У Ис. б. Сф. I, сх. 2: м. „грешне" б. *тешка;* сх. 3: м. „Поправит, окрепит" б. *Поправити само.*

XVIII **Слушô и сам читô** (21). Сх. 2 у П. М. Шф.: м. „деси” б. *збива.*

XIX **Ја бих био слепац** (21). У П. М. Шф. прва четири стиха састављена су у два и гласе:

Мирза б' био слепац од главе до пете,
А по срцу баба, а по уму дете.

сх. 7: м. „Отиснуо” б. *Окренуо;* сх. 8 гласи: *Којим с' луде роје;* сх. 9: м. „Задахнуо” б. *Удесио;* сх. 10: м. „Коју” б. *Што му ј'.*

XXII **Ником хладан гроб не прија** (22). Сф. III сх. 5, у Зем. и П. М. Шф.: м. „ружице” б. *те руже.*

XXIII **Мирца Сфафи, врат' се с пута** (24). Сф. I, сх. 2 у Зем. и П. М. Шф.: м. „Куд” б. *Ким.* А ово даље само у Зем.: сх. 3: м. „Пређ' се сигре” б. *Ман' се игре.* Сф. III, сх. 4: м. Штоно седе у” б. *Што се вију по.* Сф. IV, сх. 1: м. „Мирца” б. *Шафи;* Сф. VI, сх. 1: м. „одмах” б. *сместа.*

XXIV **Брзо ли се време мота** (25). У Ис. б. и П. М. Шф. сх. 1 гласи: *Час за часом итро с' мота;* сх. 2: м. „Ал' кад” б. *Кад већ.*

XXV **Из извора силног, ватренога** (25). Сф. II, сх. 2—3 гласе у Ис. б.:

Што би човек само искô,
Има лепо, има ниско.

сх. 3 гласи у П. М. Шф.: *Лежи лепо, лежи ниско.* Сф. IV сх. 2 гласи у Ис. б.: *Што у калу чини бла-*

та. У. П. М. Шф. исто је тако, само уместо: „чини" стоји: *множи*.

XXVI **Ја сам ђаче Хафисово** (26). Сх. 5 у Ис. 6.: м. „гледе" 6. *йазе;* сх. 13 у Ис. 6. и П. М. Шф.: м. „умакнем" 6. *нестанем*. А само у Ис. 6.: м. „камо" 6. *како* у сх. 14: м. „Тужна" 6. *Сјетна,* у сх. 16: м. „Ту је мудри" 6. *Ту је, ту је,* у сх. 17: м. „вишњег" 6. *йравоī;* и у сх. 23: м. „Нек" 6. *Већ*. Сх. 25: м. „Где с дружином" 6. у Ис.. 6.: *Па ту често* а у П. М.. Шф.: *Где йочесто*. Сх. 29: у Ис. 6. и П. М. Шф.: м. „већем" 6. *једном*. Сф. 30 у Ис. 6.: м. „врело" 6. *река*. Сх. 38 у Ис. 6. м. „Њеног ока" 6. *А йред њеним*. Сх. 39. у Ис. 6. м. „Онда да ме" 6. *Да ме сместа*.

XXVII **Чуј шта пише сред бокала** (28). У П. М. Шф.: Сф. I, сх. 7: м. „То ништа" 6. *Онда ништ'*, а у Мат. *И то ништ'*. Сф. III, сх. 5 у Мат. и П. М. Шф.: м. „зора" 6. *сунце*. Сф. IV, сх. 2 гласи у Мат.: *Свет весеље живих снаīа* а у П. М. Шф.: *Свет весеље 'ваких дана?;* сх. 4 у Мат.: м. „купче" 6. *свеīе*. У истом стиху и у Мат. и у П. М. Шф.: м. „злата" 6. *блаīа*.

XXVIII **Дај ту чашу што се смеје** (29) Сф. VI сх. 4. У Зм. и П. М. Шф.: м. „Чистија је" 6. *Чисто сјаје*.

XXXI **По чем познаш право цвеће** (31). У Ис. 6. сх. 1: м. „По чем познаш" 6. *Како йознаш*. Сх. 2 гласи: *Цвета и мирише,* сх. 9: м. „Одговараш

красно" б. *Одговарам добро*. У свим стиховима сем последњег стоје глаголи у 1. место у .2 лицу.

XXXII **Зими се веселим** (32). У П. М. Шф. сф. II, сх. 2 гласи: *Би л' доследан био.*

XXXIII **То се вама не допада** (32). У Ис. б.: Сф. I, сх. 2 м. „Што се" б. *Зашто*; сх. 4 м. „спевам" б. *певам.* Сф. IV, сх. 1 у Ис. б. м. „спева" б. *пева;* сх. 2: м. „мошејске" б. *мошеје*. Сф. V, сх. 4: м. „дивно" б. *лепо.*

XXXIV **Разишла се сва дружина** (33). Сф. II, сх. 4 у Зм. и П. М. Шф.: м. „Које носе" б. *Што доносе.*

XXXV **Дај ми камен мудрости** (35). Сх. 3: м. „разума"' б. у Ис. б.: „мудрости" а у Nev. *Лексрандра.*

XXXVI **Ког памећу Бог дарива** (35). Сф. II гласи у Nev. и Ис. б.:

Ви'ш, у лето снег не веје!
Ви'ш, у зиму цвет не цвета!
Што ти младом срце греје,
Не може се старцу дати.

XXXVII **Слушô сам од људи пословицу ову** (36). Сф. I, сх. 1 у Мат. м. „Слушô сам од људи" б. *Од народа чуо сам.*

XXXVIII **Волиш ли ме — волећу те** (37). У Ис. б. сф. I гласи:

Тог волим ко ме воли,
А мрзим ко ме мрзи.

Тај сам дојако био,
Осшаћу увек шај.

Сф. II сх. 3: м. „иде" б. *да је*. Сх. 4 исте строфе гласи Ис. б.: *А зло је 'шек за зло* а у П. М. Шф.: *А за зло с' даје зло*. Сф. III, сх. 4 гласи и у Ис. б. и у П. М. Шф.: *А змију 'свако īази*. Сф. IV, сх. 2 гласи у Ис. б.: *Нек ūрашша сшара бака;* сх. 4: м. „човека" б. *јунака*.

XLII Ал' ја мрвим сличарење сулудо (38), У Мат. и П. М. Шф. стихови 5—17 гласе:

Нема краја
Тузиваја, —
Хладном свешу, —
Болном цвешу,
Шшо у īруди
Уздах буди,
Пак о 'сшрасши, —
Пак о 'сласши, —
Пак о венцу
И сшуденцу,
Шшо у смиљу
У босиљу
Миље сūрема.

У последњем стиху м. „мозак" б. у Мат. *разум*.

XLIII Та на лице падај, чоче (39). Сф. I, сх. 2: м. „Пред високим духом" б. у Мат.: *Пред висином духа;* сх. 4 у Мат. м. „Која ствараш" б.

Што их створи, а у П. М. Шф.: м. „свараш" б. *створи*.

XLIV **Песма мора мирисати** (40). Сх. 3 у Зем. м. „Така" б. *Тако;* сх. 7 иза „да" б. у Зем. и П. М. Шф. још и *ју*.

XLV **На висини тражиш** (40). Сф. I сх. 4 у Мат. м. „стоји" б. *лежи*.

LII **Тиран жели да га с' боје** (43). Сх. 5: у Мат. м. „лудак жели" б. *луда воли*.

LIII **Дигни чадру горе** (44). У Лет. и Ис. б. Сф. I, сх. 2: м. „Немој крити" б. *Зашто кријеш;* сх. 3 у Лет., Ис. б. и П. М. Шф.: м. „врту" б. *башти;* сх. 11 у Лет. и Ис. б.: м. „Од" б. *Пред*. Сф. II, сх. 3 у Лет. и Ис. б.: м. „лепоте" б. *девојке*. Сф. III, сх. 9 у Лет. и Ис. б. гласи: *Зато дигни очи*.

LIV **Из Тех'рана славног места** (45). У Ис. б.: Сф. I, сх. 1: „славног" б. *главна*. Сф. III, сх. 2 гласи: *Милостива каква права;* сх. 3: м. „усклик" б. *слава*. Сф. IV и V гласе:

Мирза Шафи чудно беше
Па питајућ' међ' њим ступи, —
„Та зар овде, браћо моја,
Краљеви су тако глупи"

„Ил' су хуље, наопако!
(А зло по вас свакојако)

Кад је чудо што по правди
Краљ напише ил' уради!"

LV Ти ми велиш да сам лептир (46). У Ис. б. сф. I, сх. 1: м. „да сам лептир" б. *Немаш йраво!* У Ис. б. и П. М. Шф. сф. II, сх. 2 гласи: *Воледу ме цуре здраво.*

LVI Стара прича у новим сликовима (46). У Зем. у наслову м. „прича" б. песма, а у П. М. Шф. — *йовест*. Сх. 22 м. „Сад ће да се нађу" у Зем. и П. М. Шф. б. *Сад ћеду се састат*. Последња четири стиха и у Зем. и у П. М. Шф. гласе:

Загрлили с' таки и пољубили се,
Живот им је после врло срећан био,
Срећни су још и сад, то јест ако им се
Није опет какав малер догодио.

LVIII Ти, Јусуфе, вололоче (49). Сф. I, сх. 1 у Мат. и Зм.: м. „Ти" б. *Oj;* сх. 2: м. „Са" б. *Ти с'* (и у П. М. Шф.). Сх. 3 и 6 *(хахаха!)* нема у Мат. а има у Зм. Сх. 4: м. „Прођ' се" б. *Ман'се* сх. 8 пред реч „чело" има *с';* (и у П. М. Шф.); сх. 10: м. „јаој" б. *некуд* (и у П. М. Шф.). Иза сх. 17 у Мат. и Зм. има овај стих: *А ти с места скочи*. Сх. 26: м. „зборит" б. *йеват*. Сх. 28: м. „гле" б. *ви'ш* (и у П. М. Шф.).

LIX Чудан је то светац (50). Сф. III, сх. 4 у Зем. и П. М. Шф. м. „Напред му је" б. *Што му ј' найред*. Сф. IV сх. 2 у Зем. м. „јој" б. *му*.

LX Ох, како ми је како (51) Сф. II, с. 4 у Nev. и Ис. б. гласи: *Етна и Везув цео*. Сх. 6 у П. М. Шф. м. „лете" б. *с' вију*. У Nev. и Ис. б. м. „Низ" б. *Уз*. Сх. 9 (стр. 52): м. „Шалваре рујне" б. у сва три ранија издања: *Црвене ћаће*. У посл. стиху у Nev, и Ис. б.: м. „прође" б. *мине*.

LXI Кад сам почô на павару (52). У П. М. Шф. први стих м. „пазару" б. *базару*. Сф. II сх. 3: м. „Мусломани" б. *И Мослеми*.

LXII Осећам ти мирис душе (53). У П. М. Шф. и Пев. Сф. I, сх. 2–3 гласе:

Куд год ходим, уза м' лета
Куд погледим, слику т' видим[1])

LXIII Не премишљај мој пупољче (54). У П. М. Шф. сх. 1: м. „Ту је" б. *Ту ти ј'*.

LXIV Глâву диже над облаке (54). У П. М. Шф. сф. II, сх. 4 м. „Премалеће" *Ој пролеће*.

LXV Мирца Схафи! Мирца Схафи! (54). У Ис. б. сф. I сх. 3 гласи: *Једва ј било доста главе;* сх. 4: м. „Не поднеше" б. *За толики*. Сф. II гласи:

А колишна ј' она рука,
Колишна је, Боже мој,
Што уграби срце твоје,
Што однесе разум твој.

---

[1]) У овом издању поправљено према тексту у „Песничком зборнику" Јов. Максимовића, који је дао сам Зма. Само је овде задржан исти ред строфа као у Пев. и П. М. Шф. јер је бољи.

LXVIII Бог је сунцу светлост дао (56). У Ис. 6. сф. I, сх. 2: м. „светом" 6. *небом;* сф. II, сх. 2.: „Где урличу" 6. *По њим вију;* сх. 3: у Ис. 6. и П. М. Шф. м. „Врго̂" 6. *Пусти* и м. „просо̂" 6. *йроли*. Сф. III, сх. 3 у Ис. 6. м. „слатку" 6. *вешту*.

LXIX Што у јарком сунцу гори (57). Сх. 6 у Ис. 6. м. „мајској" 6. *йравој*. У П. М. Шф. и у Пев. из 8ог стиха изостала (извесно погрешком) реч *земља*. Унесена у ово изд. према тексту из Ис. 6.

LXX Време се вове ово (57). У Nev.: сф. I, сх. 2: м. „доле" 6. *овде*. Сф. III, сх. 4 гласи *Јер 'вако судим ја*. Последњи стих: м. „Правити" 6. *Чинити*.

LXXII Синоћ ми се у сну један анђо̂ јави (58). У П. М. Шф. Сф. IV, сх. 2 гласи: *Радост и милину што сам земљи дао*.

LXXIII Пријатељство (59). У *Деч*. св. II и П. М. Шф. сх. 1: м. „Кад је Схафи" 6. *Мудрац неки;* сх. 9: м. „Схафи" 6. *мудрац;* сх. 12: м. „скупи се" 6. *окрену с'*. Последњи стих гласи: *Није вредан да га братски йоздравимо*.

LXXV Ружа и трње (60). У Зем. и П. М. Шф. сф. I, сх. 9: м. „тада" 6. *сада*.

LXXVII Да л' да с' смејем да л' да с' једим (61). У П. М. Шф. сф. II, сх. 1: м. „Ја се" 6. *Боме с'*.

LXXVIII **Док сам ово певô: хајд'мо ва слободом** (62). У Зем. и П. М. Шф. у претпоследњем стиху м: „Загракташе" б. *Заори се.*

LXXX **Муштахид пева** (63). У Мат. и П. М. Шф. сф. I сх. 1: м. „Да се моје" б. *Да ми с' верно;* сф. III, сх. 1: м. „сваки извор свети" б. *све изворе света;* сх. 2 и 3 гласе:

Ал' свог места не дам, ту је моја мета,
А ко боље знаде, душа му проклета.

LXXXI **Мирца Схафи пева** (63). У П. М. Шф.: м. „желуца" б. *стомака.*

LXXXIV **На свачијем лицу пише** (65). У Зем. и П. М. Шф.: м. „То" б. *Јер.* Сф. II, сх. 2: м. „тако" б. *врло.*

LXXXVI **Рад истине гоне! — Ал' ти, Мирца вато** (66). У Зем. и П. М. Шф. сф. I, сх. 3 гласи: *Не смеш бити светлац у ӣлибови лажи.*

XCI **Чкаљ је ружи говорио** (68) у Зем. и П. М. Шф. сф. I, сх. 2 гласи: *ко још тобом асне има.* Сф. IV, сх. 4: м. „Кад би остô" б. *Да остане.*

XCVI **Ако почнеш 'вако: Ја внам од вас боље** (70). У П. М. Шф.: сх. 5: м. „га" б. *их;* сх. 6: м. „њиме" б. *њима.*

CII **Рај у опомињању** (72). Сф. IV (последња), сх. 6: м. „О мани" б. у Nev. *Окани.*

LX **Зовем те, вовем, Зулинко** (87) у Делу сф. II, сх. 1: м. „завист" б. *злоба.* Сф. III, сх. 1: м. „нама месец" б. *месец ноћи.*

(У Nev. песме су у јужном дијалекту.)

Добар учитељ (94). Сф. I, сх. 2. гласи у Ком.: *То је чигав налоѓ.* Сф. III, сх. 1: „Зашт' не би" б. *ѓле јако.* Сф. V, сх. 3: м. „старом га је" б. *ӣриљежно ѓа ј'.* Сф. XVII, сх. 4: „Даре му" б. *Поклоне.* Сф. XVIII, сх. 4: м. „И мени је" б. *Још и жени.*

Два брава брависима у свињцу (98). Сф. I, сх. 6: м. „по блату се" б. *ӣа с' у блату.* Сф. II, сх. 3 гласи у Зм.: *Пси морају лајат, а волови орат.* Сф. V, сх. 3 гласи у Зм.: *Пировању нашем никад нема краја.* Сф. VI сх. 1: м. „одвише" б. *сувише.* Стиха 5ог нема у Зм. Сф. VII, сх. 2: м. „Око врата" б. *У ѓрлу;* сх. 3: м. „беса тако" б. *тако дивно;* после речи „часте" има и реч *тимаре.* Сх. 5: м. „јело слади" б. *се ужива;* сх. 6: м. „с' џигерњача гради" б. *џиѓерњача бива.*

Баба Јула (101). У Полаж. у последњим стиховима свих строфа м. „анђелчићу" б. *анђелићу.*

Месечева елегија (103). Стр. 104: сх. 12 м. „тако" б. *шаке.*

Две ћурке (109). Сф. I, сх. 1, после речи „не знам" има у Стар. још и реч *рећи.* У сх. 3 после речи „вео" б. реч и *д'.*

Небалада (116). Сф. VI, сх. 4 гласи у Стар. *Јербо није ништа било.*

Вук и комарци (126). Сх 22: м. „нама" б. *наши.*

Ћурак и врабац (127). Сф. I, сх. 7: м. „Али једно" б. *Ал' једно ѓа.*

Никад мира (160). У Змајевим рукописима нашао је проф. Миле Павловић ову песму друкчије стиховану и штампао је у „Времену" (17/VI 1930). То је први концепт песме „Никад мира" и гласи:

ПАС И ЧОВЕК

Трпио сам мука много
И трпећу довека;
Нема тога ко би могô
Задовољит човека.
Једном викну: Шибе, псино!
Нисам миран стајао,
Корбачем ме страшно шин'о —
Зато што сам лајао.
После тога сам ућутао,
Ал' се горко кајао,
Још сам више прогутао —
Стог што нисам лајао.
А ја трпим, трпим све то
И трпићу довека;
Нико не мож', па ни псето,
Задовољит човека.

Сати (166). Сф. VI, сх. 4: м. „избројô" б. *избило*. Сф. XII, сх. 2: м. „у реду" б. *добро.*

Искушење (195). Сф. I, сх. 1: м. „има својих брига" б. *ено ѓа, видим ѓа.*

Шта ја све имам (197). Сф. III, сх. 1: м. „да говорим" б. *говорићу*. Сф. IV, сх. 3 гласи у Пр. ср. мл.: *Родитеље љуби као добро сво;* сх. 4: м. „Ко ми га дариво̂" б. *у грудима то;* сх. 6: м. завршетка „Бог ми дао све" б. *љубав, живот, све.*

Милан и његов цвет (205). Сф. II, сх. 3 и 4 гласе у Шев.:

А крај њега танану сам
Тачку ставио.

Гаша (231). Сф. I, сх. 5: м. „после хтеде" б. *хтеде затим*. Сх. 11 гласи у Шк.л.: *И кројач је хтео бити*. Сф. II, сх. 5: м. „Гаша" б. *Тада*. Сх. 13 и 14 гласе у Шк.л.:

Све што Гашан радит пође
Све суноврат прође!

Сф. III, сх. 4: м. „А ниједно" б. *Али ништа*; сх. 5: м. „Е" б. *Ет;* сх. 13: м. „оном" б. *сваком.*

Три рибице (234). Сф. II, сх. 28: м. „поскапа" б. *сакапа.*

О имању ((237). Сх. 4: м. „чудно" б. у Стар. и Нев.: *смешно;* сх. 6: м. „брајко" б. *браге.*

Рибар и рибица (248). Сх. 13 на стр. 252: м. „дођи" б. *уђи.*

Крчмарима и крчмарицама (269). Сф. V сх. 1: м. „весо̂" б. *пијан;* сх. 2: м. „То му ваља" б. *До воље вам;* сх. 3: м. „Све" б. *И.*

Апотеова камили (273). Сф. I, сх. 3: м. „пушећ'" б. *палећ'.*

Највештији пекар (274). Сх. 2: м. „И ту" б. *Зато;* сх. 3: м. „Ал"' б. *А;* сх. 7 гласи у Стар. *Од тога ће лепињу.*

Епиграми једног крчмара (275). У Стар. нема последње (дванаесте) строфе. А има ових седам којих нема у Певанији:

III

Моји гости солидни су
Да се човек диви,
(Кад под клупом заспе,
Не чују се живи[1]).

IV

Код мене је чистоћа,
То већ давно зна се,
Ко у јелу муву нађе,
Каз'ћу му да ј' — прасе.

VI

Ко код мене руча,
Вечеру уштеди, —
Више пута по три дана
Јело не погледи.

---

[1]) Наравно, ту су мишљени они гости у предњој соби — Ми смо ручали у Extrazimmer-у

VII

Ракију ми хвалит мораш,
Ако злотвор ниси,
Задимљена, — Боже свети!
У зиму те на пећ сети, —
А у лето киси.

VIII

Ја вам умем све довести
У равновес леп:
Ко *напуни* главу
Тај *испразни* џеп.

XVI

Код мене је дупли мерцн
За то добар стојим,
Дупла је и пена
У чашама мојим.
Ја се, браћо, одликујем
С *дуплинама* самим, —
Дупла је и креда
Којом вам ракамим.

XVII

Дуванџија који штеди паре,
К мени дођи, не требаш цигаре!
У моме „локалу" тол'ко има дима
Биће доста свима.

Ко је срећнији (288). Сх. 7: м. „држим" б. *мислим*.

Непознатом ваједалу (288). Сх. 1: м. „и" б. *већ*.

Зашто? — Зато (293). Ова песма гласи у Стар.:

УМАЉИВАЊЕ

„Зашто Лука своју Анку
Анкицом назива?
Јербо свако своје зло
Радо умаљива."

XIII КЊИГА

Толдија

Песма ӣрва, (стр. 9). Сф. I, сх. 3 у изд. 1858 и Седм.: м. „Све стрњика, нигде" б. *Међ' стрњиком нема;* сх. 4: м. „листа" б. *класа;* сх. 6 у изд. 1858: м. „као" б. *баш као*. — Сф. II, сх. 1—2 гласе у изд. 1858:

Са мршавоӣ ђерма танка шиӣка ходи
И навеки жедна, навек је у води;

а у Седм.

Са мршаве сое мршав ђерам ходи
И вечито жедан, увек је у води;

сх. 5—6 у Седмици гласе:

Ту волови жедни ӣразан валов рију,
Још узото битку са осови бију;

сх. 7: м. „ала" у Седм. б. *ви бар*. Сф. III, сх. 1 гласи у изд. 1858: *Кол'ко видиш широм тих йустих ливада;* а у Седм.: *Колико видиш широм йустијех ливада;* сх. 2: м. „ногама стоји" б. у изд. 1858 и Седм.: *на ноīу је сада*; сх. 5: м. „око себе" у Седм.: б. *царским друмом*. Сф. IV. сх. 3—4 у изд. 1858 гласе:

Па ни хрт не лови сунцем ни омаром,
Нема будне īлаве васцелим хагаром;

сх. 4 у Седм. гласи: *Нема једне душе васцелим хагаром;* сх. 5 у Седм.: м. „срео" б. *стиīô*; м. „на пољани" у изд. 1858 б. *сред йољане;* сх. 6 у изд. 1858 и Седм.: м. „завитлати кани" б. *ударити кане;* сх. 8 у изд. 1858 и Седм.: м. „димњака" б. *оџака*. Сф. V, сх. 1 у Седм. и изд. 1858: м. „не опажа" б. *и не сйажа*. — Сф. VI, сх. 4 у Седм. и изд. 1858 гласи: *Још више ловора да си наберете;* сх. 6 у изд. 1858 гласи: *Па и њина звезда скоро ће истећи;* а у Седм.: *Знам и њина звезда скоро ће истећи;* сх. 7 у изд. 1858: м. „кад бих уз вас" б. *с вама у ред;* а у Седм. м. „кад бих" б. *само;* сх. 8. у Седм. м. „славни" б. *лейи*. — Сф. VII, сх. 3 у изд. 1858 и Седм. гласи: *То су мисли, што му младо срце море;* сх. 4: м. „Што у младој глави" б. *И у младом срцу;* сх. 6 у Седм.: м. „кој" б. *што;* сх. 7 у изд. 1858: м. „копа" б. *оре;* у Седм.: м. „што копа и" б. *он коси;* сх. 8 у Седм.: м., „се с

витезима" б. *с' с јунаци.* — Сф. VIII сх. 1 у изд. 1858 и Седм.: м. „Лацфија" б. *Лацковић;* сх. 4 у изд. 1858 и Седм. гласи: *Сјајан, пак обукô још сјан'је одело.* — Сф. IX, сх. 1 у Седм.: м. „море, тежаче" б. *паоре море;* у изд. 1858 и Седм.: м. „Лацфи" б. *Лацко;* сх. 5 у Седм.: м. „тежак" б. *паор;* и м. „рече" б. *шапну;* у Седм. и изд. 1858: м. „срчаном" б. *највећем;* сх. 8 у Седм.: м. „чиније" б. *тањире.* — Сф. X, сх. 1 у Седм.: м. „тежак сам" б. *ја паор.* — Сф. XI, сх. 1 у Седм.: м. „Застаде" б. *Заблену;* сх. 3 у Седм.: м. „га је" б. *ј' така;* сх. 5 у Седм.: м. „л' вас" б. *чи који;* сх. 8 у Седм.: м. „на помер" б. *мерит се.* — Сф. XII, сх. 1 у Седм. и изд. 1858: м. „и луд би био" б. *гу чуда није;* сх. 2 у Седм. и изд. 1858: гласи *Пред лавом је редак ко се не сакрије;* сх. 3 у Седм. и изд. 1858: м. „делија ваљани'" б. *снажних и ваљани';* сх. 4 у Седм.: м. „неће" б. *опет*; м. „да" б. *не;* сх. 5 у Седм. и изд. 1858: м. „је" б. *би;* сх. 8 у Седм. и изд. 1858; м. „другог ни страшнијег" б. *више друкчијега.* — Сф. XIII, сх. 1 у Седм.: м. „левенте" б. *коњици;* сх. 3 у Седм. и изд. 1858; м. „Свак му руком маше" б. *Свако му се јавља;* сх. 4 у Седм. и изд. 1858: м. „коју умиљату" б. *гдешто умиљато*; сх. 6 у Седм. и изд. 1858: м. „рођен" б. *створен;* сх. 8 у Седм.: м. „красни" б. *лепи.* — Сф. XIV, сх. 1 у изд. 1858 м. „одмаче војска" б. *отиде табор;* а у Седм.: б.

нестаде табор; сх. 2 у изд. 1858: м. „Изгуби се жагор" б. *И нестаде жубор;* а у Седм.: б. *И престаде жубор;* сх. 4 у Седм.: м. „болујући" б. *тугујући;* сх. 5 у Седм. и изд. 1858: м. „обавила" б. *престела;* сх. 8 у Седм.: м. „стиснутом" б. *гвозденож.*

Песма друга (13). Сф. I, сх. 1 у изд. 1858: м. „своје" б. *ове;* тај стих у Седм. гласи: *Љутио се Миклуш сам на своје јаде;* сх. 2 у Седм.: м. „болан не зна" б. *не зна тужан;* сх. 3 у Седм. и изд. 1858: м. „пуши" б. *дими;* у Седм.: м. „оно пуши" б. *болан дими;* сх. 5 у Седм. и изд. 1858: м. „беже" б. *блеје.* сх. 7–8 у Седм. и изд. 1858 гласе:

Журиду се слуге, и болесни раде,
— На вашару веће журбе не имаде.

Сф. II, сх. 1 у Седм.: м. „вуче воду, у кото̂ је" б. *воду носи те у кото̂;* сх. 2 у Седм.: м. „у пламен" б. *из коже.* — Сф. III, сх. 1 у Седм.: м. „Један" б. *Други;* сх. 2 у изд. 1858: м. „Уз ватру га меће" б. *На ватру га носи;* а у Седм. б. *Па га носи ватри* сх. 3 и 4 у Седм. гласе:

Онај носи вино све у чутурама
Онај за њим прти хлебац у наћвама;

а у изд. 1858 овако:

Један носи вино у тулумина̂ма,
Други за њим прти хлебац у наћвама.

Сф. IV, сх. 1 у Седм. гласи: *Шта ће рећи, брате, ова гозба славна;* а у изд. 1858: *Шта ће рећи, брате, та приправа славна;* сх. 3 у изд. 1858: м. „Да-л' се даћа" б. *Ваљда није;* м. „даје" б. *даћа;* а у Седм. гласи: *Па да није старој Толдиници даћа;* сх. 4 у Седм. и изд. 1858 гласи: *Ил' се можда стара младожење лаћа;* сх. 5 у Седм.: м. „та и то" б. б. *и то већ;* сх. 6 у изд. 1858: гласи: *Па ваљда је рада, да се с киме здружи;* а у Седм. било исто овако само м. „рада" б. *жељна.* — Сф. V, сх. 1 у Седм. и изд. 1858: м. „Није, није даћа" б. *Нема овде даће;* сх. 2 у Седм. и изд. 1858: м. „Ни сватови нису" б. *Нема ни сватова;* сх. 4 у Седм.: м. „А мајка је жељна" б. *Па га части мајка.* — Сф. VI, сх. 2 у изд. 1858: м. „свега изобилно" б. *свашта изобиља;* сх. 6 у Седм. и изд. 1858: м. „Светлога су духа" б. *Све часнога духа;* сх. 7–8 у Седм. и изд. 1858 гласе:

Половину хасне дошли да поједу,
Другу полу да си на пут понеседу.

Сф. VII, сх. 1 у Седм.: м. „Гове" б. *Годи;* сх. 3 у Седм. и изд. 1858: м. „се бреца" б. *намрштен виче;* реч „онај" изостављена; сх. 5 у Седм. и изд. 1858: м. „са" б. *за;* сх. 7 у Седм.: м. „мајци тако тешко пало" б. *мајку заболело љуто;* сх. 8 у Седм. гласи: *Ко да јој је срце ножем растргнуто.* — Сф. VIII, сх. 1 у Седм. и изд. 1858: м. „Али" б. *ал(а)*

баш; сх. 6 у Седм. и изд. 1858: м. „небратинском" б. *са небратском;* сх. 7 у Седм. и изд. 1858: м. „мржњу свукол'ка је" б. *и мржњу и страсти;* сх. 8 у изд. 1858: м. „не зна ни сам шта је" б. *што се не да каз'ти;* а у Седм. б. *не умем га каз'ти.* — Сф. IX, сх. 1 у Седм. и изд. 1858: м. „опази" б. *је видео* *

Сф. XI, сх. 5 у изд. 1858 гласи: *Суседе, обиђи па види рагара;* сх. 6: испред „њих" б. и — Сф. XI, сх. 3—4 гласе:

Па ево га сада, мрзи га се маћи
А мого̂ би радит, од бика је јачи.

Сф. XII, сх. 2: м. „пука" б. *црна;* сх. 3: м. „куд си пош'о, куда желиш" б. *ја по стази куд си жељан;* сх. 5: м. „На животу моме" б. *Са животом мојим;* сх. 7: м. „који" б. *што га.* — Сф. XIII сх. 2: м. „мајку" б. *матер;* сх. 5 гласи: *Нег' оставит нећу што имадем свога.* — Сф. XIV, сх. 8: м. „која сад ће" б. *што се дигла.* — Сф. XV, сх. 7: м. „добра душа" б. *слаба, бледа;* сх. 8: м. „стрепи" б. *преда.* — Сф. XVI, сх. 1: м. „горостасне" б. *невиђене;* сх. 2: м. „па" б. *а.*

Песма трећа (18). Сф. I, сх. 3: м. „и пехара тешки" б. *после части дуге;* сх. 4: м. „гости му ви-

* Довде је штампана песма и у Седмици. А све даље, до краја бележи се разлика само према издању од 1858 год.

тешки" б. *витешке му слуге.* — Сф. III, сх. 2: м. „као да" б. *канда вас;* сх. 7: м. „плот се забада" 76. *ограду реже;* сх. 8: м. „не може од јада" б. *ал' га јад притеже.* — Сф. IV, сх. 6: м. „ал'" б. *ма;* сх. 8: м. „Што" б. *Е.* — Сф. V, сх. 2: м. „би их одухн'о" б. *да их одухне;* сх. 4: м. „Како један снажан" б. *Да један у снази;* сх. 6: м. „тако" б. *тиме.* — Сф. VIII, сх. 2: м. „неки" б. *један;* м. „на врага" б. *однекуд;* сх. 3: м. „тако га и" б. *у пола;* сх. 7: м. „каблом" б. *пуно.* — Сф. IX, сх. 4 гласи: *Да се дала згода браговој пропасти;* сх. 5: м. „старе" б. *црне.*

Песма четврта (21). Сф. I, сх. 3: м. „хлађаноме" б. *леденоме.* — Сф. II, сх. 3—4 гласе

Kô загворен парип у штали горућој
Скакало му срце у муци најљућој.

Сх. 6: м. „уморну" б. *немоћну;* сх. 7: м. „Узалуд" б. *Залуду.* — Сф. IV, сх. 2 гласи: *Ал' шарена крила немају му мира;* сх. 4: м. „Али на њ не паде" б. *Ма не спаде на њга;* сх. 5: м. „Бојао" б. *Јер се бојô.* Сф. V, сх. 4: м. „Своја спусти му на" б. *спусти на обе му;* сх. 6: м. „који носи" б. *што га бира;* сх. 7—8 гласе:

Сркао је уст'ма Толдија од сласти,
Морало је слатко, преслатко му пасти;

Сф. VI, сх. 3: м. „тешко га је" б. *те га тешко;* сх. 4: м. „водила, гонила" б. *на силу водила;* сх.

5: м. „горе доле" б. *тамо амо;* сх. 7: м. „опорави" б. *поразблажи;* сх. 8: м. „Тад се Миклуш" б. *Тек се онда.* — Сф. VII, сх. 1—2 гласи:

И јело и пиће то му једно беше...
Него сад му се мисли на даље огеше.

Сх. 3: м. „мука" б. *мисô;* сх. 8: м. „материно" б. *у магере.* — Сф. VIII, сх. 3: м. „зато не бега" б. *се не устрави;* сх. 4: м. „звера још горега" б. *још грђе нарави.* — Сф. IX, сх. 8: м. „уз то ћеш наћи и чутуру" б. *не вали, сине, ни чутура.* — Сф. XI, сх. 3 м. „а јело му" б. *све му чисто;* сх. 7: м. „зубма" б. *уст'ма.* — Сф. XV, сх. 1 гласи: *Добро сам ти био у оном времену.* Сх. 2: м. „Сад нестаде добра" б. *Е сад добро оде.* — Сф. XVII, сх. 8: м. „детињасто" б. *врло лудо.* — Сф. XIX, сх. 8: м. „Не отуруј" б. *А не тура.* — Сф. XX, сх. 3: м. „таде" б. *младе;* сх. 5: м. „смео" б. *дрски.* — Сф. XXI, сх. 1: м. „Те незване госте" б. *Тог незваног госта;* сх. 5: м. „е би што пре знала" б. *нек разбере мила;* сх. 6: м. „Да је" б. *Е се;* м. „помрчала", б. *помрчала;* сх. 7: м. „Да га б. *Е га.* — Сф. XXII, сх. 5: м. „кад га" б. *па кад.* — Сф. XXIII, сх. 8: м. „му и сен" б. *је сасвим.*

Песма пега (28). Сф. I, сх. 8: м. „Тај сребрни" б. *За сребрни га.* — Сф. II, сх. 3 м. „неке руке" б. *неки ланци;* сх. 7: м. „пође оној страни" б. *и пожури дома;* сх. 8: м. „јадник одагнани" б. *го-*

њеник сирома. — Сф. III, сх. 5: м. „кад" б. *е.* — Сф. IV, сх. 1: м. „тог опасног", б. *„беспутнога".* Сф. VI, сх. 5: м. „Оваком јунаку" б. *Код 'ваки јунака.* — Сф. X, сх. 8: м. „више" б. *икад.* — Сф. XI, сх. 2: м. „на тле" б. *доле;* сх. 8: м. „сребрна" б. *злаћена.* — Сф. XII, сх. 1: м. „удиљ" б. *једнак;* сх. 3: м. „злотвору" б. *курјаку;* сх. 4: м. „курјаку" б. *злотвору;* сх. 6: м. „него" б. *неже л'.* — Сф. XIII, сх. 2: м. „Међ' њима бих" б. *И ту би се.* — Сф. XIV, сх. 1: м. „Мој је бесни Ђорђе грђи" б. *А његов је Ђорђе гори;* сх. 4 гласи: *Изгони из добра, изгони из света;* сх. 8 гласи: *Па зашто се Ђорђу данак не сумрачи.* — Сф. XV, сх. 2: м. „грдну" б. *црну.* — Сф. XVI, сх. 1: м. „Ал' зато" б. *Ту;* м. „на ум" б. *међу мисли;* сх. 8: м. „у село стиже" б. *достиже селу.*

Песма шеста (33). Сф. I, сх. 2: м. „своју кућу" б. *своје дворе;* сх. 3: м. „њу" б. *њих;* сх. 8: м. „под прозором" б. *горе доле.* — Сф. II, сх. 4 гласи: *Пред слатке му мајке мали врати стоји.* — Сф. III, сх. 1: м. „Чудо, право" б. *Ал' и јесте;* сх. 7 гласи: *Не познав ме ако узиште помоћи.* — Сф. IV, сх. 2 м. ходнике" б. *дворове.* — Сф. V, сх. 1: м. „момак" б. *браца;* сх. 8: м. „отићи" б. *нестати.* — Сф. VII, сх. 4: м. „Ето нашег брата" б. *Код братића свога;* сх. 5: м. „А отуд се" б. *Отуд оде;* сх. 6: м. „у оделу црну" б. *црно обувену.* — Сф. VIII, сх. 1 гласи: *Све се болној санак око главе*

краде. Сх. 3: м. „узалудни" б. *залуд собом*. — Сф. IX, сх. 7: м. „чега с'" б. *што се*. — Сф. X, сх. 1:м. „синовље" б. *те тужне;* сх. 6: м. „што" б. *да*. — Сф. XI, сх. 1: м. „више не би" б. *ниг' би више*. — Сф. XII, сх. 6: гласи: *Све што ј' досад држô, што их није плакô;* сх. 7: м. „чила" б. *мала;* сх. 8: м. „слила" б. *стала*. — Сф. XIII, сх. 2: м. „Мајчину једину" б. *Седу мајке косу;* сх. 3: м. „Придокупља" б. *Придовлачи;* сх. 7: м. „Кратко нам је време" б. *Мало нам је часа;* м. „и то" б. *заш' га*. — Сф. XIV, сх. 3: м. „да му судим" б. *судити му*. — Сф. XV, сх. 3: м. „још се приповеда" б. *и данас се слуша;* сх. 4 гласи: *Та нека се види и сина Миклуша;* сх. 5: м. „Одох Будим-граду" б. *Сад у Будим одох*. — Сф. XVI, сх. 2: м. „их лили" б. *пролили*. — Сф. XVII, сх. 1: м. „псине" б. *вашке;* сх. 6 гласи: *Бог нека вам даде што год може дати;* сх. 7: м. „пода" б. *деде*. — Сф. XVIII, сх. 3: м. „то је Богу доста" б. *Богу ј' било доста;* сх. 6 гласи: *Мало ј' тужних речи за ту вељу муку*. — Сф. XIX, сх. 1: м. „А псине кô" б. *Међутим и*. — Сф. XX, сх. 1: м. „То је био" б. *Зацело је;* м. „хуљова" б. *хајдука;* сх. 2: м. „му громова" б. *ли му жука*. — Сф. XXI, сх. 1: м. „зоље озлоједне" б. *гоњен рој обада;* сх. 2 гласи: *У Толдином двору још је горе сада;* сх. 7 гласи: *Напоследак Ђорђе дрекну на њих бесно;* сх. 8: м. „И сви сад" б. *Те*

једном; м. „окренуше" б. *сви пођоше.* — Сф. XXII, сх. 4: м. „хајку на" б. *где гоне.*

Песма седма (39). Сф. I, сх. 3: м. „Бог" б. *Он;* сх. 4: м. „скрио" б. *увио;* сх. 5: м. „Махом" б. *Части;* м. „замути" б. *помрачи;* сх. 6: м. „плаха" б. *тешка.* — Сф. II, сх. 3: м. „хрте" б. *вашке;* сх. 4—5 гласе:

Па кренуше дома кроз поља, кроз луге,
И било је, боме, баш пред саму зору.

Сх. 6: м. „се" б. *је;* м. „повратила дома" б. *опет стигла двору.* — Сф. III, сх. 6 гласи: *Једно ј' сунце јарко путовало за њим.* — Сф. IV, сх. 2: м. „проплавеше" б. *проплавнеше с';* сх. 4 гласи: *За козлиће ј' знао, ал' за горе није*; сх. 7 гласи: *А још није сунце растало се с даном.* — Сф. V, сх. 3: м. „тик до главна" б. *управ поред;* сх. 5—6 гласе:

Тихим, тужним кроком Миклуш туда крочи
Ну шта спази туна — ил' му лажу очи. —

Сф. VI, сх. 1—7 гласе:

Није, није мајка, већ на слику њену
Како горко плаче жао је и камену
Да како је Миклуш пожалио не би.
Који 'нако срце осећа у себи
Да одоле срцу запита је мило:
За ким тако тужи, шта ли јој се збило.
Удовица тужна све кроз горке сузе. —

Сф. VII, сх. 1: м. „момче" б. *сине;* сх. 2: м. „Која мајци узе" б. *Што ми, ево, оте;* сх. 3: м. „смаче их са" б. *укиде их с;* сх. 6: м. „она" б. *нова.* — Сф. VIII, сх. 1–2 гласе:

Чекао је Толди добро неко доба
Кад ће јадна стара дићи се са гроба.

Сх. 3: м. „стара доби мало моћи" б. *једва дођи стара моћи;* сх. 6: м. „ал" б. *ма;* сх. 8: м: „их" б. *крв;* — Сф. X, сх. 1: м. „разумем вам плача" б. *опет Миклуш рече;* сх. 2 гласи: *Већ синове ваше нико дићи неће;* сх. 6: м. „чујем" б. *знадем;* сх. 7: м. „Горку" б. *Ја ћу;* м. „поделићу" б. *осећати.* Сф. XI, сх. 2: м. „како" б. *кô што;* сх. 8: м. „мајци" б. *више.* — Сф. XII, сх. 7–8 гласе:

А ево га сутра, чим зора зазори,
Да безбрижно грди, дозива и кори. —

Сф. XIII, сх. 2: м. „— бака још" б. *с баком што;* сх. 4: м. „заноре́н" б. *замишљен.*

Песма осма (44). Сф. I, сх. 3: м. „је вешто" б. *се мудро.* — Сф. II, сх. 8: м. „ал' камо" б. *да је што.* — Сф. IV, сх. 8: м. „што" б. *кад.* — Сф. VI, сх. 3: м. „ужасна" б. *голема.* — Сф. VII, сх. 1: „краљу криво" б. *било краљу;* сх. 3: м. „У ћутању томе неко" б. *Ћутали су оба, дуго;* сх. 6: м. „ваља" б. *треба;* сх. 7: м. „је насрн'о" б. *се навеза;* сх. 8: гласи: *Посече ми досад толико витеза.* — Сф. IX, сх. 6: м. „црна му душа" б. *црн*

је у души. — Сф. X, сх. 1: м. „Таком кривцу" б. *Сад већ њему;* сх. 8: м. „Његово имање" б. *И његово добро.* — Сф. XII, с. 1: м. „кад то краљу" б. *почем ово;* сх. 4 гласи: *И жељу му знаде, што му је затајô* — Сф. XIII, сх. 1: м. „Лајош" б. *краљу;* сх. 2: м. „Одговори Ђорђу" б. *Рече Ђорђу 'вако;* сх. 4: м. „теби га и" б. *зато теби.* — Сф. XIV, сх. 2: м. „мањом" б. *намах;* сх. 8 гласи: *Кол'ко би комарцу за жеђ било доста.* — Сф. XV, сх. 1: м. „снагу" б. *снаге.*

Песма девета (48). Сф. I, сх. 5: м. „странци" б. б. *људи;* сх. 7 гласи: *Ал' и јесу били кô нека палата;* сх. 8: м. „Кô нека палата, —" б. *У новије време.* — Сф. II, сх. 6: м. „потуре" б. *мантуре.* — Сф. III, сх. 8: м. „изишô пред" б. *насрн'о на.* — Сф. IV, сх. 2: м. „ли" б. *Ал' се.* — Сф. V, сх. 3: м. „ритну" б. *хитну.* — Сф. VII, сх. 3–4 гласе:

Већ на кога нађе, на оног се дигне —
Тешко оног мајци кога првог стигне;

сх. 6: м. „Викали су људи" б. *А људи викнуше.* — Сф. IX, сх. 3 гласи: *Бацô ногом земљу под облак од беса.* — Сф. X, сх. 3: м. „као б. *мора.* — Сф. XI, сх. 1: м. „најдебље" б. *најјаче;* сх. 5: м. „санак да" б. *санку да с'.* — Сф. XII, сх. 2: м. „одагнаше" б. *отераше;* сх. 6: м. „њихова спаса" б. *га ко их спасе;* сх. 8: м. „па" б. *ге.* —

Сф. XIII, сх. 6: м. „е" б. *їде*. — Сф. XIV, сх. 6: м. „Трептале су" б. *Трейетале*. — Сф. XVI, сх. 4 гласи: *Казаће још с йоља куд ће ова їоља*. — Сф. XVII, сх. 3: м. „брзаним кораком" б. *убрза корак*е; сх. 4: м. „са баком" б. *од баке*; сх. 6: м. „сада" б. *засад*. Сф. XVIII, сх. 2: м. „тражио" б. *бадава је*; сх. 4: м. „Та ко би је нашао" б. *Та залуд ће тражит*; сх. 7: м. „да је несмишљена била" б. *из срца дубина*; сх. 8: м. „нека злобна сила" б. *несташна судбина*. Сф. XIX, сх. 7—8 гласе:

И кô йтица што ће да слети са їране
Из срца му наде на одлет се кане.

Песма десета (54). Сф. I, сх. 2: м. „А кад очи сведеш" б. *Моїбудеш*; сх. 3—4 гласе:

Сан те онда оиет слатком води наду,
Да ти кане у їруд мелем и засладу.

Сх. 6: м. „је дозвô" б. *дозвао*. — Сф. II, сх. 3: м. „Видео би" б. *вид'ло би се*; сх. 5: м. „га" б. *му*; сх. 6: м. „кад" б. *јер*; сх. 7: „станидер" б. *та стани*. — Сф. III, сх. 1: м. „преклињô" б. *заклињô*; сх. 4: м. „брише" б. *скида*; сх. 5: м. „А сиромак" б. *Сиромашак*. — Сф. IV, сх. 4: м. „га ј' вампир ил' вукодлак" б. *ј' из їроба вукодлак їа*. — Сф. VI, сх. 3 гласи: *Отрїло се јаду тоило срце њено*. — Сф. VII, сх. 2: м. „сухо" б. *скуйо*; сх. 5: м. „миле јој" б. *њеноі милоі*; сх. 6: м. „Допаднеш ли јада"

6. *А буде х' у беди.* — Сф. VIII, сх. 4: м. „што на путу" б. *штогод на пут;* сх. 5: м. „о" б. *на.* — Сф. IX, сх. 4: м. „Да га не сме нико, до" б. *Да се не усудим без;* сх. 5: м. „Ту" б. *С тим;* м. „с колачем" б. *те је с хлебом;* сх. 7: м. „од колача" б. *ево од хлеба.* — Сф. X, сх. 1: м. „стари, какве су то ствари" б. *Бенце шта то бити море;* сх. 2 гласи: *Да се хлебац тако од ватре окоре; сх.* 5: м. „Миклуш крај колача" б. *Ал' крај хлеба Миклуш;* сх. 6: м. „се" б. *још;* сх. 7: м. „Преломи" б. *Раскину.* — Сф. XII, сх. 1: м. „радује" б. *весели;* сх. 5: м. „оштру ђорду купит" б. *оружија стећи;* сх. 6 гласи: *Како може главу Пемаку отсећи.* — Сф. XIV, сх. 4: м. „смо" б. *сам;* м. „срећни" б. *весô.* — Сф. XVII, сх. 1: м. „Већ је" б. *А већ;* сх. 2: м. „И већем су сели" б. *Па седоше оба;* сх. 4: гласи: *Други би се само гледајућ' га сустô.* Сх. 7: м. „Залуд Бенце виче" б. *И викô је Бенце.* — Сф. XVIII, сх. 1–3 гласе:

Доста ил' недоста — нек ми сад не смета,
А баш да ти кажем, нећу твога сета,
Сувишна је памет кад се веселимо;

сх. 4: м. „га" б. *је* (на оба места); сх. 5: м. „Бенце" б. *старац.* — Сф. XIX, сх. 1: м. „је" б. *'се;* м. „бујала" б. *дизала;* сх. 8: м. „му прети" б. *га коре.* — Сф. XX, сх. 1: м. „брига не спасава" б. *Све је то бадава.* —

Песма једанаеста (62). Сф. I, сх. 1: м. „са истока" б. *с истока се;* сх. 3: м. „И не поноси се" б. *Па није ни горда.* — Сф. II, сх. 6: м. „све" б. *па.* — Сф. III, сх. 3: м. „пун веље милине" б. *задовољних груди;* сх. 4; м. „за чим давно гине" б. *што одавно жуди.* — Сф. IV, сх. 1: м. „зелену" б. *шарену;* сх. 5 гласи: *У десницу руку убојнога мача;* сх. 6: м. „код" б. *од;* сх. 7 гласи: *Брзо ј' нашô свашта што јунака краси;* сх. 8: м. „и дивне кајасе" б. *с злаћани кајаси.* — Сф. V, сх. 1 гласи: *Дошав у механу обуче се соко;* сх. 5 гласи: *А ни Ригов није јучерање боје;* сх. 6: м. „ко што јуче беше" б. *као јуче што је;* сх. 7 гласи: *Већ та црна длака тако му се сија;* сх. 8: м. „Све" б. *да.* — Сф. VI, сх. 3: м. „Кад га узјахао, осврће" б. *А кад Миклуш узја, обрну;* сх. 4: м. „све" б. *и.* — Сф. VII, сх. 2: м. „шаторје" б. *чадорје;* сх. 3: м. „шатор'ма" б. *чадор'ма;* сх. 6: м. „плетена" б. *чистога;* сх. 7: м. „шатор" б. *чадор.* — Сф. VIII, сх. 1: м. „своме" б. *лепом;* сх. 2: м. „Наслоњаче меке" б. *узурних столица.* — Сф. X, сх. 3—4 гласе:

Код свакога чуна застава је лака,
Високо се дигла, скоро до облака.

Сф. 6: м. „грдан зулум" б. *безбожије.* — Сф. XI, сх. 6: м. „обрадовани" б. *разрадовани.* — Сф. XII, сх. 7: м. „изменише" б. *променише;* сх. 8; м. „Тако се позива" б. *То је био позив.* — Сф. XIII, сх. 1:

м. „су" б. *и;* сх. 3 м. „чуна" б. *чамца;* сх. 7 м. „Чамац се тоцињн'о преко глатких" б. *Тоцињô се чамац преко ситних;* сф. XIV, сх. 3: м. „ласно" б. *лако;* сх. 6 гласи: *А други се више ни вратити неће;* сх. 8: м. „Од куда" б. *Отуда.* — Сф. XIV, сх. 3:..м. „имô" б. *знао;* сх. 4 гласи: *Знам да сваки човек на самрти прашта;* сх. 5: м. „Пемак" б. *момак;* сх. 8: м. „Сетио се Толди" б. *Видео је браца.* — Сф. XV, сх. 1: м. „прикупи" б. *сакупи;* м. „се сад" б. *нуђа;* сх. 2 гласи: *Па са тол'ком снагом десницу му стисне;* сх. 5: м. „Кô што" б. *Као.* — Сф. XVI, сх. 2: м. „ни мрднут" б. *писнути*; сх. 3 гласи: *А већ кад му дође да с' растане с душом.* — Сф. XVII, сх. 5–8 гласе:

Живот ти поклањам чистом милостињом,
Нег' ми се завери Богом и светињом,
Да се нећеш вратит нашем вилаету
Ма се море дигло по осталом свету.

Сф. XVIII, сх. 3: м. „крадимице стати" б. *подмукло застати;* сх. 5 гласи: *Срећа што је момак спазио у води;* сх. 6: м. „за мач ухвати" б. *зграбио мача;* сх. 8: „паклу" б. *Бога.* — Сф. XIX, сх. 1: м. „тим" б. *сад;* сх. 2–4 гласе:

Да дâ грешном милост — милост занавеки,
Отсече му главу нек више не вара,
Окупа се бритка у крв господара.

Сх. 7: м. „Кличу" б. *Вичу.*

Песма дванаеста (68). Сф. I, сх. 7—8 гласе:

Ала га је нашô на ваљана пара
Што ће га научит грдити Маџара.

Сф. II, сх. 2: м. „може" б. *море;* сх. 3—6 гласе:

Јер што год јунака у земљи имадем;
Сваког по изгледу, по имену знадем;
Тек оваке снаге међ' најбољим мојим
Нигде нисам нашô, па се нешто бојим.

Сф. III, сх. 1: м. „што ино" б. *Ко други;* сх. 2 гласи: *Био је Маџару на вел'кој услузи;* сх. 8: м. „Чусте ли за Ђорђа каквог" б. *Мило ј' свуд што Ђорђе таквог.* — Сф. IV, сх. 1: м. „пресече" б. *раздвоји;* сх. 2: м. „мању полу" б. *мањи комад;* сх. 3—6 гласе:

Рече краљу једном од својих момака:
Нек дванêст витеза оду по јунака.
Одоше витези, славно кô што ваља
И дођоше натраг с Толдијом пред краља.

Сх. 7: м. „Краљ му рече благо" б. *Ту му рече краљу.* — Сф. IV, сх. 8: м. „покажи" б. *Па кажи.* — Сф. V, сх. 8: м. „Јер од твоје правде и" б. *Где за правду знадем па.* — Сф. VI, сх. 2: м. „му" б. *се;* сх. 5: м. „да с' нагледа" б. *нагледат се.* — Сф. VII, сх. 6. м. „рад да га" б. *иде да г';* сх. 8: б. „Хтеô би" б. *Рад је.* — Сф. VIII, сх. 3: м. „је" б. *да ј';* сх. 6—8 гласе:

Да његову славу после не осрами,
Зна он и сам добро (срце му камено)
Зашт' не хтеде брата одгајит поштено. —

Сф. IX, сх. 6: м. „Краљево" б. *Та моје;* сх. 7—8 гласе:

На таквог си брата плео опачине
Што сâм, ево, собом дигô с' до висине.

Сф. X, сх. 2: м. „кад" б. *да;* сх. 8 гласи: *Брат те је прогањô, ал' те више неће.* — Сф. XI, сх. 33: м. „срећне" б. *благе;* м. „својим" б. *твојим.* — Сф. XII, сх. 1: м. „Тужним оком" б. *Мутно, тужно;* сх. 2: м. „главу" б. *живот главе;* м. „казати" б. *рећ;* сх. 3: м. „Краљеви погледи кроз" б. *Јер погледи краља у;* сх. 4; м. „А палећи веле, да ту" б. *Казујући живо да сад;* сх. 7—8 гласе:

Па сад кад се знамо — од данашњег дана
Да си ми далеко од мојих двoрана. —

Сф. XIII, сх. 1—4 гласе:

Немој светли краљу, ту Миклуш прихвати,
Није моја жеља богатства имати,
И што ј' моје било, нек се са ме скине,
На част буди Ђорђу, нек га жеља мине.

Сх. 5: м. „ј' жеља једна" б. *је сад тежња;* сх. 7—8 гласе:

Ту ћу ја стећи, молећи се Богу,
Да поштено живет и умрети могу. —

Сф. XIV, сх. 1: м. „Не детињи момче" б. *Хајде, не детињи;* сх. 2: м. „Ниси ти за слугу, већ" б. *Штета ј' кад слуга је ко ј';* сл. 3: м. „Уз 'мене" б. *Уза ме;* сл. 4: м. „слугу" б. *коња;* сх. 6: м. „од" б. *са;* сх. 7: м. „алемне" б. *кићене;* сх. 8: м. Лајош „прими то од 'мене!"" б. *краљу, носи рад спомене.* — Сф. XV, сх. 2: м. „Толдији донело" б. *Толди придонело;* сх. 7: „Но" б. *Ал',* — Сф. XVI, сх. 2: м. „жеље" б. *груди.* — Сф. XVII, сх. 1: м. „Она" б. *Једва;* м. „дуго не зачама" б. *(терет на срцама);* сх. 2: м. „продажде" б. *проли се;* сх. 7: м. „лепо" б. *дивно;* сх. 8: м. „рођен" б. *створен.* — Сф. XVIII, сх. 3—4 гласили су:

Ал' што јесам није са моје крепости
Већ је одозго́ре с Божије милости.

Сх. 5: м. „да с' браће измене" б. *Ђорђем се мењати;* сх. 6—8 гласе:

Он нек иде кући, а ја ћу остати,
Та шат и он стане и злобе се махне,
Ако не — нек злобу понесе и грубу. —

Сф. XIX, сх. 3: м. „целог века" б. *за живота;* сх. 7: м. „Маџаре" б. *Маџара.* — Сф. XX, сх. 3: м. „маше" б. *маша;* сх. 4: м. „чаше" б. *чаша;* сх. 5: 5: м. „Умро је" б. *Умре;* м. „њива" б. *земаља;* сх. 6: м. „се кавжећ'" б. *с' свађајућ';* сх. 7: м. „Ал'" б. *Већ;* м. „и то нешто" б. *што повише.*

Толдијина љубав

Песма ӣрва (стр. 77). У Стар. и Јав. сф. II сх. 8: м. „испевао" б. *оӣевао.* — Сф. IV, сх. 8 гласи у поменутим листовима: *Одӣовор је ӣолем на краљеви ӣлећи.* — Сф. VI, сх. 8: м. „Зар ће" б. *Ваљда ће му;* м. „конака му" б. *конак.* — Сф. VIII, сх. 1: м. „Лајош" б. *краљу.* — Сф. X, сх. 3: м. „улази" б. *улаз'де!* — Сф. XIII, сх. 4: м. „па" *али.* — Сф. XVI, сх. 8: м. „да вас Бог поживи" б. *Боӣ нека вас живи!* — Сф. XX, сх. 2: м. „смешке" б. *смејућ' с'.* — Сф. XXI, сх. 3—4 гласе:

Леӣа је кад сӣоји, леӣа је кад шеӣа,
— Ја, боӣами, нисам видô леӣша цвеӣа.

Сф. XXII, сх. 8: м. „све је то" б. *хај, иӣак.* — Сф. XXIII, сх. 1: м. „Ту обриса" б. *Ту ј' обрисô;* сх. 2: м. „од" б. *на;* сх. 8: м. „грка" б. *ӣорка.* — Сф. XXIV, сх. 7: м. „хитô" б. *бива;* сх. 8 гласи: *Не знајући зашӣо ӣосӣ ӣо расӣиӣива.* — Сф. XXV, сх. 1 гласи: *Па знаӣе ли ви бар зашӣ' ӣа ј' краљ ӣо ӣиӣô?;* сх. 2: м. „ево" б. *и ӣо;* сх. 6: м. „Пирошци" б. *к Пирошки.* — Сф. XXVI, сх. 5: м. „доста" б. *ј' досӣа.* — Сф. XXIX, сх. 8: м. „другим" б. *друӣом.* — Сф. XXXIII, сх. 5: м. „витезова" б. *соколова;* сх. 8: м. „Лајоша" б. *Лауша.* — Сф. XXXV, сх. 8: м. „широка" б. *кô ӣрава.* — Сф. XXXVIII, сх. 1: м. „насред" б. *усред;* сх. 3: м. „и опет је ено" б. *слика се не ӣуби;* сх. 4 гласи: *(Као кад се*

йоілед у сунце задуби). — Сф. XXXIX, сх. 3: м. „Штага" б. *Безброј*.

Песма друїа (42). У Бр. к сф. VII, сх. 4: м. „сигрању" б. *иїрању*. — Сф. IX, сх. 4: м. „та" б. *йа*.

Толдијина старост

Песма йрва (стр. 239). У „Вили" и изд. 1870 сф. I, сх. 1: м. „мила" б. *чила*. — Сф. III, сх. 3: м. „како жути" б. *каква ли је*. — Сф. VI, сх. 2: м. „знао" б. *знаде;* сх. 3: м. „раскош бивао" б. *било раскошје*. — Сф. VII, сх. 2: м. „замузгала" б. *ју ойрала;* сх. 8: м. „Подбошће" б. *Забошће*. — Сф. IX, сх. 5: м. „уздање му слабо" б. *надежда му слаба*. — Сф. X, сл. 5: м. „Хтеде" б. *Тео је;* сх. 6: м. „А Толдија прену" б. *У том с' Толди диже*. — Сф. XII, сх. 8: м. „да буде овде" б. *би овде била*. — Сф. XVI, сх. 7: м. „нек" б. *тад*. — Сф. XXIII, сх, 8: м. „Хумки" б. *Унку*. — Сф. XXX, сх. 5: м. „опрат" б. *йрати*. — Сф. XXXIII, сх. 2: м. „живом" б. *самом*. — Сф. XXXV, сх. 1: м. „Коњаник Толдија" б. *А коњаник Толдиј*. — Сф. XXXVI, сх. 7: м. „не преврн'о" б. *йреврнуо*. — Сф. XXXVII, сх. 2: м. „дуго" б. *дуїоі*. — Сф. XL сх. 4 гласио је: *Сад ће скоро вино жалост да утуче*.

Песма друїа (252). У Вили и изд. 1870 сф. XII, сх. 1–2 гласе:

Част му и поштење кад ј' у својој кући
Али овде Латин нек се не шепући;

Сх. 8: м. „биће триста" б. *хоће бити.* — Сф. XXVII, сх. 7: м. „Латин" б. *браца.*

Песма трећа (263). Сф. VI, сх. 5: м. „оправу витешку" б. *оправа витешки;* сх. 6: м. „топузину тешку" б. *један топуз тешки.* — Сф. XVIII сх. 8: м. „онај кале" б. *калуђеру.* — Сф. XIX, сх. 8: м. „вођица" б. *уздица.* — Сф. XXVIII, сх. 5 м. „јаде" б. *ране.* — Сф. XXXII, сх. 3: м. „шали" б. *сипра.* — Сф. XXXIV, сх. 8 и сф. XXXV сх. 5: м. „прекрхала" б. *сакрхала.* — Сф. XXXVII, сх. 8: м. „педи" б. *шаке.* — Сф. XLIII, сх. 6: м. „ишчекује" б. *потребује.* — Сф. XLV, сх. 5: м. „доли" б. *доле;* сх. 6: м. „у господски' двори'" б. *попег се у дворе.*

Песма четврта (277). Сф. VII, сх. 3: м. „клечи" б. *милосг.* — Сф. VIII, сх. 2: м. „страховања" б. *нисам зебње.* — Сф. XIII, сх. 8: м. „одвикло се" *одучило с'.* — Сф. XXIII, сх. 3: м. „у зимзелен сјају" б. *зимзелен, кадиве;* сх. 4: м. „трају" б. *живе;*

Песма пета (268). Сф. XIII, сх. 3 гласи у изд. 1870 *Да на мишцу буде бар ко своји стари;*

Песма шеста (300). Сф. XII, сх. 3—4 гласе:
Самртне су муке што му срце даве,
Изнеможе јунак — гнев му дође главе. —

Сф. XVIII, сх. 6: м. „рече да" б. *рече: Он.* — Сф. XXXII, сх. 2: м. „Остаће тек" б. *Само ћ'* — Сф. XXXVII, сх. 4: м. „бити му" б. *с' служити.*

Отма Мурањ-града

Први одељак (стр. 315). У Јав. сф. XIII, сх. 3: м. „шат се и сам" б. *нек га време.* — Сф. XXVII, сх. 3: м. „где се људски" б. *да се војска.* — Сф. XXVIII сх. 3—4 гласе:

Замери л' ти когод, ти му у брк кажи:
„Иди, брајко, тамо, па се ти покажи!"

Сф. XXX, сх. 4: м. „сад питам" б. *сада.* — Сф. XXXII, сх. 4: м. „Ви сте" б. *А ви.*

Четврти одељак (380). у Срп. з.: сф. IV, сх. 1: м. „Каткад" б. *Закад.* — Сф. VI, сх. 2: м. „распарчала" б. *распачала.* — Сф. XIV, сх. 1: у Срп. з. изостала је реч *смрти.* Сф. XXIII, сх. 1: м. „Ал'" б. *Ах.* — Сф. XLVIII, сх. 2: м. „и" б. *ни.* — Сф. L, сх. 3: м. „кука: јадна" б. *Мара кука:*

Из прве песме, VI сф. изостао је у Пев. 2 стих: *Да урадим оно што јунак не ради.* Унесен је у ово издање из Јав.

XIV КЊИГА

Витез Јован

Разлика између текста у Певанији и у Седмици 1858 г.

I (9). Строфа гласи у Седм.:

Тешко је йрижегло лего и омара
Ал' највећа жега йала ј' на овчара,
Лакше, сунце, лакше, ако ти је мило,
Овчару би тойло и без тебе било.

Сф. II, сх. 3: м. „овчар" б. *он.* — Сф. IV, сх. 3: м. „од" б. *из;* сх. 4: м. „Ох, те дуге власи — те" б. *Гледећ, дуге власи и;* сф. VI сх. 1 м. „тамо" б. *овде;* сф. VII сх. 3—4 гласе у Седм.:

Де, йогледај амо и тако на свету
Ти си једна сладост мом горком терету. —

Сф. XII, сх. 3—4 гласе:

Љубнуо је, браге, не стойута, веће
Који свашта знаде тај нека ти рече.

Разлике између текста у Певанији и у издању од 1860:

V (16). Сф. VI, сх. 1: м. „узе" б. *јео је.*

VI (19). Сф. IX, сх. 2 у изд. 1860: *И йусти до зоре да се овде склоним.*

XVII (44). Сф. XVIII, сх. 4: м. „само" б. *саме.*

Демон

Део йрви, I (стр. 73). У Лет. 106: сх. 13: м. „најрад'је" б. *најрађе.* — III (75). Сх. 2: м. „але-

мна" б. *алем.* — V (77). Сх. 3: м. „Који јутром баце" б. *Што бацају јутром;* сх. 9: гласио је: *На ступњима штоно воде.* — VII (79). Сх. 4: м. „Још" б. *И.* — VIII (80). Сх. 3 одоздо: испред „злоби" б. *својој.* — IX (81). Сх. 2: м. „Махом заста" б. *Застаде се;* сх. 4: м. „Милост, љубав" б. *Љубав, добро.* — XV (87). Сф. I, сх. 1: м. „казна" б. *казањ;* сх. 12: м. „љупки" б. *слагки:* Стр. 88, сх. 8: м. „Који" б. *Што га.* — Сф. II, сх. 2: м. „благи" б. *зрачни.* — XVI (90). Сх. 7: м. „њеним груд'ма" б. *њени груди;* сх. 9: м. „змија са лабуд'ма" б. *змије са лабуди;* сх. 21: м. „болне" б. *ломне.* Стр. 91, сх. 13: м. „даје" б. *носи.*

Део други, I (92). Сх. 11: м. „Од Бога ми" б. *А инамо;* сх. 5 одоздо: м. „манастира" б. *намастира;* сх. 2 одоздо: м. „Њима прати љуте" б. *Испирати горке.* — III (93). Сх. 2: м. „Манастир" б. *Намастир.* — VI (98). Сх. 5: м. „уст'ма" б. *усти.* — VII (98). Сх. 11: м. „снага" б. *сила.* IX (101). Сх. 7: м. „гласно" б. *грозно;* сх. 9: м. „касно" б. *позно.* — X (103). Сх. 1: м. „своју" б. *моју;* стр. 107, сх. 7: м. „откуд" б. *куда.* Стр. 109 сх. 7: м. „Чуће когод" б. *Чућеду нас;* сх. 10: м. „Њега не домами" б. *Где је он над нами;* сх. 11: м. „Та Бог има" б. *Има доста.* — Стр. 112, сх. 5 одоздо: м. „Бићу јачи" б. *Сталнији сам.* — XII (116). Сх. 4: м. „манастира" б. *намастира;* сх. 16: м. „мучно" б. *врло.* — XIII (117). Сх. 9: м. „Ал'

залуд ће" б. *Али залуд;* сх. 10: м. „Да на хладно" б. *На ледено.* Стр. 118, сх. 14: м. „Која" б. *Што већ.* — XV (122). Сх. 6 одоздо: м. „Лудост своје" б. *Безумије.*

Енох Арден

I издање 1880, Нови Сад и текст у „Јавору" за 1879 разликују се од овога садашњег, израђеног према Змајевим исправкама у Песничком зборнику J. Максимовића, у овоме: Стр. 125, сх. 4: м. „Ускоме жалу" б. *уском баиру;* сх. 12: м. „Објесен" б. *У јесен;* сх. 22: м. „јединак" б. *јединац.* — Стр. 126; сх. 3: м. „продрте" б. *подрте,* сх. 4: м. „котура" б. *гужва;* сх. 10: м. „стопа" б. *ногу;* сх. 11: м. „изравни" б. *по песку;* сх. 12: м. „била" б. *беше; сх.* 13 м. „малим" б. *милим;* сх. 19 м. „на то" б. *рећи;* сх. 20 м. „не хтеде допустит" б. *одржа се мушки;* сх. 21: м. „махом" б. *тада.* Само у Јав. сх. 23 м. „тада" б. *онда.* У оба ранија текста: сх. 24 м. „пријатељи" б. *браћа;* сх. 26 м. „домаћица" б. *мала жена.* — Стр. 127, сх. 3: м. „Оба срца топла" б. *Обадва срдашца;* сх. 4: гласи: *Изабраше једну;* сх. 6: м. „ћути" б. *ћута;* сх. 8: м. „тако с' бар чињаше" б. *тако бар изгледа;* сх. 9: м. „освојио Енох" б. *Енохово било;* сх. 11: гласи у I изд. *Јер то још ни сама није веровала;* сх. 12 не постоји; сх. 15 гласи: *Ста-*

нак и огњиште себи и свом цвету; сх. 20: м. „ветровитом" б. *моробурном;* сх. 24: м. „Ни од каквих" б. Од *највећих;* сх. 25: м. „валова" б. *галаса;* сх. 27: м. „изобиљна" б. *млађана;* сх. 28: м. „Стекао је трудом" б. *Он је трудом стекô.* — Стр. 128, сх. 8: м. „онде" б. *тамо;* сх. 12: м. „овом" б. *неком;* сх. 7 одоздо: м. „Ал" б. *А.* Само у Јав. сх. 6 одоздо није било речи „свом". У оба ранија текста: сх. 5 одоздо: м. „Потиштен" б. *Поништен;* сх. 1 одоздо: м. „годин' дана" б. *годиница.* — Стр. 129, сх. 3: м. „Часна, трудна" б. *И часнога*; м. „уздања и" б. *поуздања;* сх. 4: м. „Рађала с' деца" б. *И деца;* иза „једна" б. *мала*; сх. 6: м. „дигнут" б. *дићи;* сх. 7: м. „одгајити" б. *одгојити;* сх. 8: м. „одгајио" б. *одгојио;* сх. 9: м. „Та му" б. *А та;* сх. 10: м. „другог лета" б. *с другим летом;* сх. 12: м. „риболовом својим" б. *риболова свога.* Само у Јав.: сх. 16: м. „сутра" б. *суђа;* сх. 19: м. „вољан" б. *ваљан* (можда је и штамп. грешка).; сх. 5 одоздо: м. „онде" б. *овде.* У оба ранија текста: сх. 1 одоздо: м. „крух" б. *хлеб.* — Стр. 130, сх. 6: м. „дете" б. *децу;* сх. 12: м. „којем" б. *коме;* м. „пао" б. *страдô*; сх. 9: одоздо м. „се не оправи" б. *не буде готов;* сх. 4: одоздо м. „Гле" б. *И;* сх. 2: одоздо м. „за" б. *на;* сх. 1 одоздо: м. „јасно" б. *јарко.* — Стр. 131, сх. 2: м. „сунце" б. *лучу;* сх. 4: м. „Шта ће му жена" б. *Анија шта ће;* м. „шта ће пилеж" б. *шта л' ће деца;* сх. 7

одоздо: м. „свог" б. *му;* сх. 3 одоздо: м. „Одлучено ј'" б. *Решено је.* — Стр. 132, сх. 3: м. „чедо" б. *дете;* м. „очеве" б. *очине;* сх. 7: м. „тако на" б. *далеко;* сх. 8: гласи: *Тек друго јутро, онда јој рекô;* сх. 11: м. „Мужевљевој" б. *Мужевљој;* у сх. 13 није било „с"; сх. 5 одоздо: гласи: *Он остати није ни хтео, ни могô;* сх. 4 одоздо: м. „са корабом милим" б. *с друговима старим.* Стр. 133; сх. 6: м. „Кад доврши посô" б. *Кад диже руку;* сх. 7: м. „Прегледат" б. *Погледат;* сх. 8: м. „болта" б. *дућан;* сх. 1: м. „оде" б. *је ог'шô;* сх. 15 гласи: *Смешио с', ал га болело је ипак;* сх. 1 одоздо: иза „но" б. *што.* — Стр. 134; сх. 7: м. „Дете" б. *Оно;* сх. 9: м. „мужа" б. *њега;* сх. 10: м. „И жени срце поче" б. *У њој пође срце;* сх. 11: м. „Енох" б. *он;* сх. 14: м. „усуд" б. *судба;* сх. 8 одоздо: м. „налије" б. *насупе;* сх. 7 одоздо: м. „Најзад ће рећи" б. *А најзад рече;* сх. 3 одоздо: м. „Уз обалу ову" б. *Крај обале ове.* — Стр. 135, сх. 14: м. „соколье" б. *мушке си;* сх. 15: м. „Изљуби" б. *Пољуби;* сх. 11 одоздо: м. „хтела" б. *хтеде.* — Стр. 136; сх. 4: м. „узалуд" б. *залуду;* сх. 9 не постоји у I изд.; сх. 13: м. „прође" б. *промче;* сх. 15: м. „морска збрисала даљина" б. *сасвим море прогутало;* сх. 8 одоздо: м. „А да л'" б. *Ал' не;* — Стр. 137; сх. 1: м. „Тако трговање" б. *Трговина тако;* сх. 8: м. „украј" б. *поред;* сх. 9: м. „посна" б. *слаба;* сх. 8 одоздо: м.

„Од" б. *Па;* м. отисн'о се" б. *отишао;* сх. 5 одоздо; м. „Поштедит" б. *Потешит.* — Стр. 138, сх. 12: м. „у клонуле" б. *остављене;* сх. 14: м. „својој" б. *има;* сх. 6 одоздо: гласи: *Њему што ј' на ужу, то извршиит мора.* — Стр. 139. сх. 1: м. „Отишô је" б. *Он је от'шо;* сх. 6: м. „једном" б. *једноч;* сх. 15: м. „хоћеш" б. *желиш;* сх. 17: м. „имућан" б. *имашан;* сх. 18: м. „Ето, зато дођох" б. *Зато сам и дошô;* сх. 19: м. „своју" г. *твоју;* м. „их ја" б. *је и;* сх. 6 одоздо: м. „сапомљене душе" б. *сапомљена душом.* — Стр. 140; сх. 8: м. „Не проэбори ништа" б. *Ништ' не рече више;* сх. 11: м. „је" б. *се;* м. „децу" б. *деце;* сх. 14 и 15 гласе:

И потада само живео је за њих.
Радо би он радо и к Анији ишô;

сх. 16: м. „Ал' јој одлазаше" б. *Али то чињаше;* сх. 19: м. „ипак" б. *зато;* сх. 2 одоздо; м. „ј' било" б. *беше;* сх. 1: м. „Што" б. *Кој.* — Стр. 141; сх. 5: м. „Деца њена" б. *Ал' дечица;* сх. 10: м. „очи" б. *уши;* сх. 16: м. „помињаху" б. *спомињаху;* сх. 17: м. „танко" б. *трошно"* сх. 7: одоздо м. „дечина" б. *дечија;* сх. 5: м. „једном" б. *једно;* сх. 2: м. „како" б. *тако;* сх. 1 испред „он" б. *и.* — Стр. 142; сх. 1: м. „Нашли" б. *Нашла;* сх. 9: м. „хладак" б. *хлада;* сх. 16: м. „онде" б. *тамо;* сх. 5 одоздо: м. „претешком" б. *притешком;* сх. 4 одоздо: м. „жбунове" б. *џбунове;* сх. 3: м. „згође-

но б. *рањено;* сх. 2: м. „лако" б. *верну;* — Стр. 143; сх. 3: м. „и глава му" б. *Ал' му глава;* сх. 7: м. „те туга сатре" б. *се сатреш сама;* сх. 12: м. „А Филип јој се" б. *Филип се к њојзи;* сх. 10 одоздо: м. „И" б. *А;* сх. 9: м. „ишта" б. *писмо;* сх. 6: м. „љуто" б. *горко;* сх. 2: м. „јаду" б. *болу.* — Стр. 144, сх. 13: одоздо м. „на" б. *у;* између сх. 3 и 4 б. и овај сх.: *Зато ми не збори о тој твојој жељи;* сх. 3: м. „Остајмо ми" б. *Већ остајмо;* сх. 1: м. „Она" б. *Твоја.* — Стр. 145, сх. 13: м. „посад" б. *од сад;* сх. 17: м. „се не везуј" б. *ниси везан;* сх. 4 одоздо: м. „о Анији" б. *за Анију;* сх. 2: м. „Довикну" б. *Он викну;* сх. 1: м. „деца" б. *она;* м. „купе" б. *купи.* Стр. 146; сх. 10 гласи: *Ја што сам ти рекла, нећу ти порећи.* — Стр. 147: сх. 9: м. „доиста" б. *одиста;* сх. 13 одоздо: 7м. „то" б. *тим;* сх. 6: м. „просјало" б. *издало;* сх. 3: м. „омишља" б. *премишља;* сх. 2: м. „томе врлом чојку" б. *том честитом мужу.* — .Стр. 148; сх. 1: м. „стаде" б. *поче;* сх. 2: м. „немир" б. *туга;* сх. 16: м. „ће то да значи" б. *то може значит;* сх. 9 одоздо: м. „Онде" б. *Тамо;* сх. 2: м. „Одлучила" б. *Одважна;* м. „зора засвити" б. *зорица свану;* — Стр. 149 иза сх. 10 био и овај: *Ко да чује бате невидљивих крока за собом, уза се;* сх. 9 одоздо: м. „Пред" б. *На;* м. „стане" б. *стоји;* сх. 6: м. „а већ је" б. *која ј' већ.* — Стр. 150, сх. 12 одоздо: м. „Овде" б. *Туна;* сх. 6: м. „неизмерна"

б. *неӣремерна;* сх. 2: м. „глатку" б. *īлацку;* сх. 1: м. „лако" б. *сиīно.* — Стр. 151, сх. 3: м. „распомами" б. *не разјари;* сх. 4: м. „као малу" б. *кô малену;* сх. 5: м. „густоме" б. *црноме;* сх. 8: м. „И док дланом о длан" б. *И за тренут ока;* сх. 9: м. „јарболу" б. *арболу;* сх. 12: м. „вали гурнуше на копно" б. *талас на сухо избаци;* сх. 14: м. „зелено" б. *боīаīо;* сх. 16 гласи: *Ту беше доста īладној браћи хране;* сх. 7 одоздо: м. „украј" б. *ӣокрај;* сх. 1: м. „добра" б. *ова.* Стр. 152, сх. 6: м. „љуто" б. *тешко;* сх. 5 одоздо: м. „још више дрвета" б. *дрва да надвиси.* — Стр. 153, сх. 5: м. „загрљених грана" б. *разīранаīих дрва;* сх. 6 гласи: *Горостас дивова;* сх. 6 одоздо: м. „са западне стране" б. *на заӣадној страни.* — Стр. 154, сх. 2: м. „њему" б. *њиме;* сх. 11 одоздо: м. „ониске" б. *малене.* — Стр. 155, сх. 6 одоздо: м. „није могô" б. *нико није;* сх. 5: м. „нико" б. *моīô.* — Стр. 157, сх. 4: м. „Застирућ" б. *Крашећи;* сх. 5 гласи: *Кроз маīлу је ишô и виђао само;* сх. 6: м. „му ј'" б. *је;* сх. 7: м. „протресла" б. *је стресла;* сх. 10: м. „а вечерње" б. *вечерње је;* сх. 11 гласи: *Он суīоном хода;* сх. 13: м. „Наједанмах" б. *Наједаред;* сх. 16 и 17 спојени су у један стих; сх. 10 одоздо: м. „худи" б. *неки;* сх. 4: м. „драге" б. *миле;* сх. 2: м. „густу" б. *своју;* између сх. 1 и 2 има и овај: *Коју Енох није ӣодарити смео;* сх. 1: м. „вратих" б. *враṫи.* — Стр. 158 сх. 1 и 2 спо-

јени су у један стих; сх. 4: м. „дакле мртва" б. *ли је даклем;* сх. 8: м. „можда ј'" б. *да је;* сх. 11: м. „Ле" б. *Лен;* сх. 16: м. „Но ипак" б. *Али тек;* м. „путника" б. *Еноха;* сх. 6 одоздо: м. „није познати га могла" б. *она познала га није.* — Стр. 159, сх. 1: м. „јој је Филип децу" б. *ј' Филип децу њену;* сх. 10: м. „е моро̂ би рећи" б. *гај би рећи моро̂*; сх. 13 одоздо: м. „трже" б. *крену*; сх. 9: м. „Овом" б. *Том.* — Стр. 160, сх. 1: м. „прозора б. *простора;* сх. 3: м. „светилнице" б. *светилничке;* сх. 4: м. „скиталицу" б. *скитаницу;* сх. 6: м. „Пак" б. *Да;* сх. 7 гласи: *Јер крај друма беше Филипова кућа;* сх. 10: м. „Ограђен" б. *Опкољен*; сх. 6 одоздо: м. „срећно" б. *спретно.* — Стр. 161 сх. 7: м. „у" б. *на;* иза сх. 8 био и овај: *Ал' сад више није ни тужна ни бона;* сх. 14: м. „тако" б. *таки;* сх. 13 одоздо; м. „И сада" б. *Сад када;* сх. 11: м. „мезимче" б. *чедо;* испред „не" б. *али;* сх. 10: м. „очеву" б. *очином;* сх. 9: м. „милу" б. *мирну;* сх. 7: м. „друга, сад инока" б. *тога заменика.* — Стр. 162, сх. 11: м. „откуд" б. *како;* сх. 14: м. „наћи у несвести" б. *онесвесла наћи.* — Стр. 163: сх. 7 одоздо: м. „признат му се мора" б. *то се мора рећи*; сх. 5: м. „чвршћа" б. *тврђа.* — Стр. 164, сх. 1: м. „стару" б. *овако;* сх. 5 и 6 спојени су у један стих; сх. 12: м. „одмах" б. *таки;* сх. 10 одоздо: м. „лађе" б. *барке;* сх. 6: м. „Па" б. *Ал';* сх. 2: м. „Еле" б. *Па кад;* м. „дана" б. *цела.* — Стр. 165, сх. 14

одоздо: м. „призва" б. *зовну;* м. „пак јој тихо" б. *и вако јој;* сх. 13: м. „да поверим" б. *йоверити.* — Стр. 166, сх. 9; м. „Кад је" б. *Кад се;* сх. 12: м. од вас много" б. *целом шаком;* сх. 1 одоздо: м. „заишла по селу" б. *скочила у село.* — Стр. 167: сх. 7 не постоји у изд. 1880 г.; сх. 8 испред „сад" б. *йуст'те;* сх. 12 одоздо: м. „издахн'о" б. *умро;* сх. 6 одоздо: м. „верну слику" б. *слику живу*; сх. 3: м. „очев" б. *очин.* — Стр. 168, сх. 9 одоздо; м. „онда" б. *тамо;* сх. 8: м. „Ти" б. *И;* сх. 4: м. „Кад је све то" б. *То кад је;* сх. 2: м. „сваку реч" б. *речи.* — Стр. 169, сх. 2: м. „Али" б. *Ал' он;* м. „једаред" б. *једанйут;* м. „умоли" б. *замоли;* сх. 6: м. „крај" б. *уз;* сх. 10: м. „крик" б. *клик;* сх. 7 одоздо: м. „брода" б. *лађе;* сх. 4: м. „тај живот" б. *овај дух.*

Полтава

Стр. 175 сх. 5 м. „плане" б. *йламен;* стр. 182 сх. 1 м. „Пањеја" б. *Паљеја.* Вероватно је реч „плане" у Певанији штампарска грешка, а за другу реч приређивач је поређењем с оригиналом утврдио да је у Пев. погрешна.

Ифигенија у Тавриди

Стр. 188 сх. 9 м. „јадна" б. у Делу *тешка;* сх. 13 одоздо иза „рине" б. *удес;* стр. 192 сх. 1 иза „доста" б. *ј',* стр. 290, сх. 9 м. „Са намером да" б. у „Искри": *Намером да нам.*

Разлике у текстовима оригиналних Змајевих песама

(Допуна књ. XV, стр. 330–382)

I КЊИГА

Пролећно јутро (9). Сф. III, сх. 2: м. „где-но тако” у Лет. б. *где то нако.*

Балада (15). Сф. XIII, сх. 2: м. „кој”' б. *што* (Лет.; Све д. п.). У књ. XV, стр. 331 штам. погрешка место *што* стоји *исто).*

Девојка чека драгога (17). Сх. 11: м. „момо” б. *секо* (у Сед.).

По пољу је киша (18). Сф. I, сх. 8 гласи у Сед.: *Два канда су сунца врела.*

Зора руди (36). У Лет. после сф. VI има једна више: *Све олгаре и свилене даре,* које нема ни у Пев. ни у Св. д. п. Сем тога VII стр. дошла је после VIII.

За пољубац (39). Сф. I, сх. 4: м. „однела” б. у Сед. *отела.*

Љубав (44). Сф. III, сх. 5 у Сед.: м. „па га” б. *мало;* сх. 6: м. „сунце” б. *пак се.*

Две руке (46). Сф. I, сх. 2: м. „тако" б. *'вако;* (и у Св. д. п.). Сф. II, сх. 1 м. „друкче" б. *лепше* (у Сед.) сх. 2: м. „Тај безбожник" б. *Незнабожац* (у Сед. и Св. д. п.): сх. 3: м. „пехар" б. *бокал* (у Сед.).

Два сна (54). Сф. I, сх. 4: м. „Верна" б. у Сед.: *Силна.*

Времену (55). Сф. II, сх. 3 гласи у Сед.: *Тамо да нам добро просте.*

Кад сам јоште (60). Сф. VI, сх. 1 гласи у Дан.: *Загрљај' су кључи од недара.*

Под провором (61). Сф. IV, сх. 1: м. „драги" б. у Дан.: *дево.*

Уместо срца (62). Сф. II, сх. 2: м. „На уснам" б. у Дан. *У усти.*

ЂУЛИЋИ

Разговор са срцем (68). Сф. VIII гласи у Сед.:

„Жеравицу живу
По срцу, по страсти,
Пуне очи жара,
Пуна уста сласти."

Сф. IX, сх. 1: м. „Мило чедо" б. *Та девојче.* — Сф. X, сх. 1 и 2 гласи у Сед.:

„А које би миле
Не склапало очи"

У последњој сф. реч *задршће* стоји у сх. 4 а реч *снужди се* у сх. 3.

Љубим ли те.... ил' ме санак вара (70). Сф. IV, сх. 1: у Јав. м. „све тмина" б. *свуд тама*.

А нашто моје песме (97): Сф. II, сх. 1 гласи у Јав.: *Кад око, душа, срце*.

ЂУЛИЋИ УВЕОЦИ

Листај горо, листала (136). Последњи стих последње строфе м. „Од веселих" б. у Жижи *И од браће*.

Преврћући прашне књиге (138). Сф. VII, сх. 2 у Жижи и Пев. м. „одисаје" б. *уздисаје*.

Ох како је сиво, тамно (143). Сф. I, сх. 2. м. „кô да" б. *канда*. Сф. II, сх. 4 м. „У то сузно" б. *Гледам у го*. Сф. V, сх. 3 м. „сунце" б. *срце*. (Све у Жижи и у Пев.).

У сну, дабогме у сну (172). Сф. II, сх. 2: м. „своје" б. у Vien. *благе*.

Старац 235). Сф. IV, сх. 2 гласи у Лет.: *А ништа га не потеши*. Сф. VI нема у Лет.

Две ноћи (249). Сф. VI, сх. 2: „Зар" б. у Бос. в.: *Шта*.

Што се Бога кара. (267). Сф. II, сх. 3: м. „небо" б. у Лет. *облак*.

Песме једног калуђера Друга строфа (стр. 282) штампана је у Другој леванији св. II као засебна песма под насловом *Правдање* и има у по-

четку два стиха којих нема у Стармалом:

Овако се чика Рада
Од клевете правда.

Сентомаш (295). У једном рукопису, који је био својина Александра Сандића, иза стиха 13 (стр. 300 I књ.): „О камо среће да и Србин зна" налазе се ови стихови:

„Сентомаш сада на уречен стоји,
Без снаге јаке помоћника своји',
Осећа чисто шта га скорим чека,
Бог ће му судит с чијега је греха."

Завршетак је песме као и у Летопису (в. књ. XV, стр. 348), али има још и ове стихове:

„О спавај мирно, жртво наша многа,
Штоно си пала за народ и цара,
Немој све ране износит пред Бога,
Да ни Мађара већма не покара."

Песма старог српског мача (320). У посл. сх. м. „сад" б. у Лет. *ти*.

Крст (322). Сф. XII, сх. 4. м. „сјајни" б. *скр'ани*.

Песма (324). У поднаслову м. „коју" б. у Јав. и у Све д. п. *што*.

Омладина (330). Сф. III, сх. 12 м. „braћo" б. *ђецо*.

Три хајдука (332). У првобитном рукописном тексту који је поднесен Матици српској за награду текст је нешто друкчији него у Пев. На стр. 333,

сх. 9: м. „тамнице" б. *тамнине*.[1]) Тако је и у Дан. Сх. 15: м. „некмоли" б. *камоли*. Сх. 22: м. шкрипну" б. *шкрину*. Стр. 334, сх. 3 одоздо: м. „Ми" б. *ју* (и у Дан.). Сх. 2 одоздо: м. „А ти рече" б. *Ти си рекô* (и у Дан.). Стр. 335, сх. 9: м. „гристи" б. *јести* (и у Дан.). Иста стр. сх. 5 одоздо: м. „Недорасла, слаба" б. *Нејакога, слабог*.

Српска влада српској омладини (336). Сх. 20: м. „да виде над свој" б. у Змају *Да виде наду*. Под песмом је био потпис *Бајагић*.

Србину (365). Сф. I и XI, сх. 4: м. „Пирују баш" б. *Пируједу*.

II КЊИГА

Црногорцу (17). Испод наслова у Ил. рат. кр. и Пев. стоји у загради *глоса*.

Омладини (51). Део I, сф. IV, сх. 3: м. „хвати" б. *схвати*. Део II, сф. III, сх. 2 м. „не чујем" б. *нечујем*.[2]) (Део IV, сф. V, сх. 1 м. „изоштримо" б. *наоштримо*. Део VIII, посл. сф. посл. сх. м. „грки" б. *горки* (све у Стар.).

Шта се чује (72). Сф. III, сх. 8: м. „закона" б. у Стар. *Бога*.

Једноболни (83). Сф. IV, сх. 2: м. „им" б. у Јав. *му*.

---

[1]) Тих. Остојић у Лет. пише да је реч *тамнице* (у Пев.) штампарска погрешка.

[2]) Вероватно да је у Другој певанији ово *не чујем* штам. погрешка пренесена и у ово издање.

На Велики петак (110). Сф. I, сх. 4: м. „за" б. *на.*

Црна година (133). На стр. 135 сх. 1: м. „Ил' господство траје" б. у Зм. *Или чин помаже;* сх. 4 иста стр. м. „окове" б. *вериге.*

Нема Срба (139). Сф. III, сх. 12: м. „Ал" б. *Та.* Посл. сх. м. „братскије" б. *лепше* (обоје у Зм.).

Српски градови — турски барјак (151). На стр. 151 сх. 16: м. „их" б. *га;* стр. 152 сх. 1: м. „нек га" б. *нека.*

Хоп (177). Нема у Стар. испод наслова речи: *свршетком 1886 год.* Сф. VIII, сх. 4: м. „се" б. *ју.*

Мађарбачи (199). Сф. II, сх. 4: м. „намрштена чела" б. у Зм. *код празног астала.* Сф. III, сх. 1: м. „красно" б. *лепо.*

Министарство (205). Сф. I, сх. 14: м. „До једино" б. у Зм. *Него само.*

Косморама (207). Сх. 21: м. „Јер да обе" б. у Зм. *Да обоје.*

Јест (236). У поднаслову у Жижи нема речи *„кад је дошло комесар Мајгењи.* Сф. I, II, III сх. 13: м. „незван" у Жижи б. *драги.*

Бирајте (252). У Заст. у сх. 9 нема два пут реч *име.*

III КЊИГА

Марково благо (30). Сх. 24: м. „нек докуче" б. у Зм. *нека чују.*

Црвено Море (31). После сх. 9 има у Зм. и у Све д. п. и стих: *Него се само о разбоју брине.* Сх. 10: м. „Већ овог" б. *Овог.*

Гвожђе (34). Сф. III, сх. 2 м. „љутих" б. у Зм. *много.* Посл. сх. м. „сковат" б. *коват.*

Не помаже (35). Сф. II, сх. 1: м. „стабла" б. у Зм. *корен.*

Монархија и република (37). У Зм. нема сх. 20 (*„Другога облика"*). Место речи „Републиканац" (стр. 38) у Зм. и Све д. п. стоји знак ***. После првог сх. испод тог знака, иза стиха: „Имаш, брате, право, има:

Ви што нисте
Монахисте
Прим'те пример тај.
Свеколици
Републици
Учините крај.

Даљи текст је исти као и у Пев. и овом издању.

Зар нема другог лека (68). Сф. I, сх. 2: м. „горда" б. у Стар. *бесна.*

Да се нешто (69). Сф. III, сх. 3: м. „мирно, лепо" б. у Стар.: *романтично.*

Лептирица (79). На стр. 80 сх. 2 одозго м. „све" б. у Јав.: *тек.*

Оном слону у бечком поворишту (86). Сф. II, сх. 1 м. „Видео сам" б. у Стар.: *Видех.*

Крв и сузе (95). Стр. 96 р. 7 одозго м. „Нег" б. *До* (Обоје у Мл. Ср.).

Слога (132). Сф. II, сх. 1: м. „кратка" б. у Зм. *дугој;* сх. 3: м. „овцом" б. *овном.*

Понеари (147). Сф. IV, сх. 2: м. „хучно" б. у Јав. *хуком.*

У грозници (151). Сф. VI, сх. 2: м. „Нечиј" б. *Неки.* Сф. IX, сх. 2: м. „ноћ" б. *куг* (обоје у Јав.).

Крила и окриље времена (170). Сф. I, сх. 4: м. „незамладованој" б. у Бос. в.: *тек замладованој.*

Имам једну воћку (171). Сф. II, сх. 3: м. „Обузму" б. у Јав. *Склептају.*

Ода ономе ит.д. (190). У наслову нема у Пост. цифре (1877). Сф. I, сх. 6 није у Пост. било речи: *И то.* Сф. II, сх. 4: м. „обичајну б. у Пост.: *постиљонску.*

Билдунг (217). Сф. VI, сх. 2: м. „овај" б. у Сед. *горки.*

Потоп (218). На стр. 219, сх. 17 одозго м. „изгинуће" б. *погинуће.* Стр. 220, сх. 5 одозго: м. „човеково" б. *човечије:* сх. 8 одозго: м. „њоме" б. *њиме.* (и у Све д. пс. Вероватно је у Пев. штам. погрешка). Стр. 221, сх. 7 одоздо: м. „Доврх" б. *Наврх;* сх. 6 одоздо: м. „домаши" б. *дохвати;* стр. 222, сх. 6 одоздо: м. „довека" б. *навеки;* стр. 224 сх. 3 одозго: м. „зраком" б. у *зрак:* сх. 15 одозго:

м. „старо" б. *дивно;* стр. 225, сх. 10 одозго: м. „које донде" б. *која досад.* Последњи стих гласи:

Кој' нам ӣрво чокоће засади (Све у Сед.).

Басна (226). Сф. I, сх. 7: м. „гута" б. *једе* (у Лет.).

Да је моћи (232). Сф. V, сх. 1: после речи „А почео" била у Ком. још и реч: *би.*

Опет жеље (251). Сф. V, сх. 3: м. „Дао нам Бог" б. *Да нам Боӣ да.* Сф. VIII сх. 1: м. „има у нас" б. *имадемо* (у Зм.).

Ја и смрт (254). Сф. IV, сх. 11: м. „Који" б. *Што.* Сф. V, сх. 2 одоздо: м. „Да не" б. *Па да.* Сф. VI. сх. 5: м. „који" б. *што;* сх. 15 исте сф. гласи у Зм.: *Пали, ӣази ӣде ӣод нађеш.*

Промишљање (261). Сф. VI, сл. 2: м. „помодарских" б. у Зм. *францускијех.* Сф. IX, сх. 1: м. „пију" б. *једу;* сх. 2: м. „шампањ" б. *комӣот.* (све у Зм.).

Збогом (292). У Стар. није било испод наслова реченице: *(1879 кад је мислио Стармали да ће морати ӣрестати).*

Поп и врана (330). На стр. 331, сх. 12: м. „мазда" б. у Стар. *мзда.*

Духовска[1] **песма** (340). Сф. IV, сх. 3: м. „сека Пелин" б. у Стар. *Моје жене.*

Два сонета, II (345). Сф. III, сх. 1: м. „јаче" б. у Стар.: *мало.*

---

[1]) У разлици текстова, књ. XV стр. 361 штампано погрешно: „Духовна".

IV КЊИГА

Архијерејство итд. (15). Сф. I, сх. 6: м. „јадни" б. *они*. Сф. II, сх. 6: м. „ниј' од" б. *није са* (Обоје у Зм.).

Неком попи (17). Сх. 1 одозго м. „који" б. *што све*. Стр. 19, сх. 14: м. „може" б. *даје* (Обоје у Зм.).

Песма о раду (62). Сф. VII, сх. 4: м. „Ужар" б. у Стар. *Штранґар*.

Негдашњем пријатељу. У Змају нема наслова „Негдашњем пријатељу" него: *Ђоки Поповићу*. Сф. I, сх. 3: м. „пуста злата" б. *небројени*.

Сабина (119). На стр. 120, сх. 1 м. „Ј..., Ђ..., А..", б. у Жижи: *Јого, Ђоко, Ацо*.

Војину (192). Стр. 193, сх. 6 гласи у Зм. *Тад се већма пали*.

V КЊИГА

Несрећник (21). Песма је у ово издање ушла из једне збирке за децу штампане за живота Змајева. Она је краћа од првобитне у „Орлу" од 1880 и у „Певанији". Тамо има више стихова и завршетак је друкчији. После II сф. налазе ови стихови као IV сф.

„Развратна друштва, те паклене сенке
Сватови, славе, даће, теревенке. —

Кô луда мува око свеће[1] лети, —
Каткад се тргне, хтео би с' отети.

У VI сф. после стиха: „С његова лица неста Божја дара" налазе се и ова два:

Понижен човек ниже свака скота,
Изгубљен понос, згажена срамота.

После VII сф. долази ова:

Све је залуду, ништа не помаже!
Он језик сили нешто да искаже, —
Сад ће изрећи, слушајте, слушајте!
А шта је рекô? — Ракије ми дајте!

Завршна строфа гласила је у „Орлу" и Пев. овако:

Згроз'те се, људи, над овом срамотом,
А демон грокће и смеје с' грохотом,
Његова ј' жртва. — Ох, да ј' једна сама, —
Ал' јао, он их има хиљадама!

Шест стихова на шест слова (281). У Шев. нема шестог стиха (о слову Р).

VII КЊИГА

Млађаним узданицама итд. (295). На стр. 298, сх. 2: м. „у српском жару" б. у Стар. и Орлу: *се срйским жаром*.

---

1) У Орлу м. „свеће" б. *плама*.

Побри Стевану Каћанском (308). Сф. III, сх. 4: м. „и" б. *од;* сх. 12: м. „над" б. *за* (Обоје у Јав.).

Споменик Шандору Поповићу (331). На стр. 332, сх. 4—2 одоздо у Јав. гласе:

То цвеће наше наде
А йокојника врсноī
Њеīове рукосаде

У споменицу једном калдрмџији (356). Последњи стих м. „им" б. у Стар. *их.*

Арсенију итд. (384). У Стар. у тексту испод наслова није било речи: *10 марта 1880.*

VIII КЊИГА

Сотонски посао (57). Сх. 9: м. „омразила" б. у Бос. в. *омрзнула.*

Краљевић Марко и троглав Арапин (149). у Год. С.к.а. испод наслова има: *Пева слейац īуслар.* На стр. 150 сх. 4: одоздо м. „убрисао" б. *обрисао.* На стр. 153, сх. 9 одозго м. бр'јегу" б. *њему.*

Прело у Тулегу (200). Сх. 2: м. „поспале" б. у Зас. *засйале.*

На уранку (230). Сф. I, сх. 4: м. „Под" б. *По.* Последња сф. сх. 8: м. „Реци од нас" б. *Прошайуīај* (Обоје у Бос. в.).

IX КЊИГА

Стрижица LVI (208). Сх. 8: м. „врло" б. у Стар. *здраво*.

Прва песма из **Дикица** (стр. 217) гласила је у „Жижи" за 1874, бр. 8 овако:

„Умиљато јагње по две овце сиса",
Ал' ја знадем боље:
Умиљато с' јагње
Кô и друго коље.

Равна мњења (242). У Стар. нема сх. 6: *Теби можда ј' лако.*

Једно хтео а друго испало (250). Сх. 3: м. „Донео" б. *Купио;* сх. 4: м. „Која много" б. *Да јој често* (Обоје у Стар.).

Авбукопретрес (274). I, сх. 2: м. „одвећ" б. у Сед. *врло;* стр. 276, X, сх. 2: м. „Закопани" б. *Сахрањени*.

Скраћенице видети у *Скраћеницама,* књ. I—IX испред Садржаја а иза последње песме, а бројеве и године листова у *Садржају*.

ЗМАЈЕВЕ НАПОМЕНЕ

Змајеве напомене о појединим песмама

I КЊИГА

Девојка чека драгог (ст.17) и **Што си, кћери** (стр. 20): „Ове су две песме quasi immitatio љубавних народних песама. Јесам ли што и у колико погодио, сам судити не могу." (Седм. 1852, бр. 13.)

За пољубац (38) Змај пише Ђорђу Рајковићу из Прага 17/VI 1856: Ево ти песма, као што ћеш видети поштена, лојална, чиста — нема у њој трунка који би Клезиушу у дрљаво око запао. (Лет. 251.)

Одвив (191). Шаљући ту песму за „Јавор" Змај пише Ил. Огњановићу (из Београда (9/21 априла 1892): „Шаљем ти овде једну песму за „Јавор", али не без жацања да ће се и њој наћи какав тумач, којем ћеш ти поверовати више него и себи и мени, па ме (у тежњи „за повратком бољих, топлијих времена") опет каквим новим сумњичењем усрећити.

Али ме окуражи српска пословица: „Ко се боји врабаца, нека не сеје проју."

Ти ово зрно проје мети и под микроскоп и под хемијску анализу, прегледај га добро, да нема динамита у њему, прегледај га са обазривошћу, са којом мислиш да треба прегледати данајске поклоне, јер ја после нећу да примим никакву одговорност (или одговарање) на себе. (Днев. 1930 бр. 39).

Туга материна за првенцем (269): „Ово сам резоновање помогао упесмити једној мајци у тузи за првенцем њеним — и мојим. Кад ми је песму неколико пута прочитала, рекла је: „Сад ми се чини да ми је лакше." (Др. пев. 1.)

Неком и неком (278) Змај пише Ђорђу Рајковићу шаљући му почетак превода Арањевог „Толдије": Још сам ти додао једну малу песмицу — *Неком и неком* а остављам твом есприту да погодиш коме је (Лет. 251).

Народна химна (328). „Ова песма написана је 1865 услед позива из Београда, а пок. наш Станковић са првим контрапунктистом Сехтером у Бечу, начинио је арију за њу. Г. Јовановић послао је своју „химну" на уречено време, изразивши се, да неће узети оних 20 дуката, што су намењени оној песми, коју као најбољу приме; јер је држао, да ће песма већу важност имати, кад се зна, да није за новац прављена. Сад кад није примљена, нека бар у „Даници" на свет изађе; а што није примљена, из тога не следује, да се не сме ни певати, нарочито кад већ и своју арију има." (Дан. 1865, бр. 20.)

Три хајдука (332). „Ова је балада послана на расписану награду од Матице српске награду од 5 дуката за баладу". По пресуди Г. Ј. Новића нашао је књижевни одбор да не заслужује те награде." (Дан. 1866, бр. 26.)

Гусарева смрт (346). Ова је балада добила из фонда Накиног награду од пет дуката ((Лет. св. 113.)

II КЊИГА

Бранкова жеља (25). Л. Костић је као одговор на ову песму испевао: *Права Бранкова жеља* (Српска зора, 1878, бр. 1) којом се напада и на Змајеву песму и на мисао о преносу Бранкових костију. Змај је на ту Костићеву песму одговорио у Илустрованој ратној кроници (1878, св. VI):

„Побри Лази Костићу.

Прочитао сам „Праву Бранкову жељу" у 1. овогод. броју „Српске зоре", па кад ти јемчиш за њу и мени је мило, да се Бранкове мошти не преносе против његове воље.

Чим сам прочитао „Праву Бранкову жељу", ја сам се одмах покајао што не оставих те драге нам кости на миру (иако не донде, док Стражилово не постане идеално слободном земљом, али бар донде док међу нама не сазре слога толико, да би могли овакву народну светковину обавити једнодушно и без дисхармоније).

Било би недостојно кад би, пред ту светковину или уместо те светковине, наш народ морао слушати како се нас два поштоваоца Бранкова под мртвачком врбом препиремо и полемишемо. То не могу. Али пошто ни моју дотичну већ штампану и прештампавану песму (и кад бих је могао подерати и спалити, да је не буде али), не могу учинити да је није било, зато ја сада доведен у чисто прозно расположење, изјављујем да је моја песма „Бранкова жеља" поникла у мени из мога индивидуалног одушевљења, можда без икаквог спиритуалног рапорта, и то у онај мах, кад ми је уредник „Орла" прочитао предлог свој, и ја сам само хтео бити веран тумач Бранкове жеље, *онаке, како сам је ја схватио* сећајући се „Ђачког растанка".

А овом приликом желим да поправим оно што сам погрешио, кад сам дао повода оној апсурдности, да неколико дана по нашој публици циркулишу две Бранкове жеље: једна „жеља" а друга *„права жеља"*.

Ја с моје стране, са мојом „Бранковом жељом" уступам пред *„Правом* Бранковом жељом" за коју ти јемчиш.

Али не замери ми што ти морам нешто замерити. Замерам ти што нам „Праву Бранкову жељу" јављаш тек сада, а чуо си је, као што велиш, пре више од године дана (кад је „Алексинац пао а Ђунис се спремао"). У Карловцима саставио се

одбор за пренашање Бранкових мошти; тај одбор, чујем, труди се и ради марљиво, пише и прима писма на многе стране и са многих страна; у тој цељи купило се и купи и нешто новчана прилога. Све то могао си нам уштедити. Не питам те зашто то ниси учинио; ја ћу сам тражити чиме да те извиним — само да се о томе не полемише.

Већ и ово ми је много. Зато, ако сам овом приликом рекао или више или што друкчије него што је требало, — нека ми Бранко опрости!

Буди ми здрав!

З.Ј.Ј.

Срећан био овај дан (стр. 63): I „Под првим утиском опште радости, при укрштају разних осећаја, мисли, дужности (српских и натсрпских) оте ми се у једном тренутку ова песма из душе. И ја је оваку као што је, неуглађену (али искрену), непоправљену, да и непрочитану, пуштам у вихор данашње радости, уверен да она није излив само моје, већ излив још многих српских душа."

II „Исправак." У пређашњем (6) броју овог листа, у првој песми, строфи седамнаестој поткрала се једна штампарска погрешка:

Уместо: „жртвоваће", треба читати „Одложиће". (Стар. 1882, бр. 7).

Под иконом светог Саве (86). У писму Илији Огњановићу Абуказему (Беч 29. п. р. дек. 1886) Змај пише: „Ево ти један песмичак за 1. бр. „Ја-

вора". Потпис не могу други ставити. Јер тако хоћу отсад да се потписујем.[1]) (Днев. 1930, бр. 39.)

Бадње вече (126): „Ово сочиненије своје песник је писао у чудном расположењу. Требало је да што шаљиво за Комарца састави, али му није од срца ишло, зато се при последњим строфама све већма шала губи, па зато је песму, која је дужа требала бити, прекинуо, да за Комарцца одвећ озбиљна не буде." (Ком. 1862, бр. 34/35.)

Неслози (153). Уз ову песму има и писмо пријатељу др. Л. Костићу, у коме Змај говори о својим сновима. Из тога писма износимо само оно што се односи на песму:

„Ал' ово је тек био чудан сан! Легнем синоћ да спавам, ал' пре тога читао сам, мој Лакане, неке твоје новије песме; у том (да опростиш) и заспим. Заспао сам као мртав. — Наједаред светлост нека, а из светлости покаже се твоја посестрима вила. И рече ми:

Устани горе, Лазаре!

Молим, ја нисам Лазар!

Ти си Лазар, мораш бити Лазар и то Лазар Костић.

Та молим вас, маните се шале, није ми до тога.

Бре нема ту шале, гле ти то њега, него ти си сад Лазар Костић и мораш написати једну песму у духу Лазаркостићском. Рече са свом строгошћу.

[1]) Змајован

Ја се уздршћем као прут. Молим, извињујем се, преклињем, кажем да сам ожењен, отац сам, шта ће они ако чују да ја — — —

Ајак! Вила све ближе к мени, а кад већ дође вила очима, а ја рекох: Добро, добро, хоћу. Само молим, какву ћете, колику ћете песму?

Ма колику, ма најмању, само лека ради!

Е, ако је баш *лека ради*, онда хоћу. — Ал' како ћу забога? Нисам ја то никад пробао? Па о чему ћу да певам?

Ма о чему, то је свеједно. Дух ће се видети ма се о чему певало. Ево н.пр. певај неслози, то је лепа тема.

Е сад где сам ту сам. Морао сам сести па певати неслози.

Кад сам песму написао, ја је прочитах вили. Вила је врло задовољна била. При поласку ми рече: Ако хоћеш добро да прођеш, ову песму (лека ради) мораш дати у „Змај"

Лазо, брате, опрости, ја нисам крив, — ја сам морао, — с вилама се није шалити, по заповести сам чинио, нисам имао никакве зле намере, а никад више нећу — ако не узморам.

А песме ево: ја сам је написао кол'ко сам год лепше могао. (Змај 1868, бр. 4.)

Коме није право (217): „Да се боље разумемо, треба знати, да је јуче била „рацка" депутација код министра б. Венкхајма, у ствари на-

родног позоришта, којом је приликом министар рекао да држава не може свакој вароши театор издржавати. На то је г. Министру одговорено, да то није варошко позориште већ народно, — а г. министар отсечно рече, да он не зна ни за какве народности, овде има само Nepfaja. А у прочем, вели, коме није право нек се сели." (Змај 1868, бр. 2.)

Вероисповест алвација (226): У Жижи није било поднаслова. Али је код наслова била звездица а испод текста и ово: „Види Препоруку, четврту у овом броју." А у тој препоруци пише: „Јован Живковић рекао је за нагоду између Рауха и Андрашија 1871 да је алфа и омега нашег уставног бића." („Жижа" 1872, бр. 10.)

Јест (236): Изјава: „Како су ми већ догрдила злоупотребљења, која чине себични црњаци, црвењаци и црквењаци са познатом изреком: „*Дајте Богу што је Божије, а цару што је царево!*" а нигде не чујем да се каже: „*Нека остане народу што је народово!*" то, желећи претходити добрим примером и учинити крај таким злоупотребама, ето изјављујем, да мени ништа не треба, да се ја одричем мога права на неки тал, а све што би имао примати у готовом новцу или релутуму, уступам народу. — Ово објављујем кроз мој орган „Жижу" и желим да се прештампа и у другим листо-

вима, нарочито у „Гласу народа!" — Бог. с. р. (Жижа, 1871, бр. 4.)

Царски дар (253): „И тако се десило, да је царски *дар* тим са *маром* допуњен, постао *Дармар*. (Жижа, 1872, бр. 8.)

Друго је влада, друго цар (стр. 254). Напомена код трећег стиха код речи презре, т.ј. Кад *йрезре народ*, слободу и правицу. ((Жижа 1872, бр. 19–20.)

Ув слику (256). Уз IV део те песме (На Бадњи дан увече 1875) има напомена: „Јест, богами, а баш и ја сам то приметио! Онда су нам строжије забрањивали, да не смемо пуцати, пак се није пуцало, — а сад, баш да нам заповеде да пуцамо, тешко да би пуцали. (Ал' зато ја ипак не уздишем за Баховим временом, као год што нећу уздисати никад ни за овим временом.

Слагач.

(Жиж. кал. 1876.)

На питање Пулсково (287). Напомена код трећег стиха: „Мора бити да му је Пулски опипао пулс, кад тако пита.

Слагач.

(Стар. 1881, бр. 2)

III КЊИГА

Ужас и невоља у Загребу (10): „Радо ћемо примити и брзо доставити сваки дарак који нам

приспе на олакшање велике невоље кукавне сиротиње загребачке, којима се кровови над главама руше, а зима им иде као оштра сабља; ублажимо је колико можемо топлотом саучешћа нашег.

Власник овог листа прилаже... 5 фор. (Стармали, 1880, бр. 32.)

Помозимо (18). „И ми отварамо писанију, да се што пре помогне страдалницима, браћи нашој у Кикинди.

Издавательство „Стармалог" радо ће примати и бележити сваки и најмањи милодарак и опремаће га журно где треба.

Имена приложника:

Уредник овог листа 3 фор.

Издавач овог листа 20 фор. послао је од своје стране одмах на први глас ове ужасне несреће. (Стармали, 1888, бр. 8.)

У магли (74). У писму Илији Огњановићу Абуказему (из Беча 28/X 1886) Змај каже: „Ево ти засада једна песма, коју сам такође у магли — хоћу рећи у наглости написао. Ради њоме што знаш — само нека те увери о доброј ми вољи и хотењу. (Днев. 1830, бр. 38.)

Шта бих волео (94): „Патроном га не зовем што се сећам на негдашњи патронат Новосадске гимназије, већ што му је једина жеља *трон*, па *трон*." (Змај 1871, бр. 3/4.)

Посланије у Блгарску-ту вемљу на блгарског-то кнеза (110) (Испод те песме би је потпис *Доброгук):* „Али ако случајно г. Доброгук није погодио, онда ћемо молити његова брата, г. Злогука, да он испева другу песму, како он зна...!" — Уред. (Стар. 1881, бр. 13.)

Боже (159). Ову Змајеву песму покушао је „Браник" да обележи као признање Змајево да је грешио према својим ранијим политичким пријатељима. Змај је на то одговорио овом изјавом:

Једно моје признање

Слабо сам кад имао повода, да своју песму морам коментарисати. Тако што изазивају обично болесне и преболесне прилике. Ал' чича Мија (види „Браник" 1904. бр. 7) хоће силом да ме стера са терена незатрување поезије, и да ме свуче к себи у каљугу страственог партаизма, — куда ја нерадо силазим. Ја сам му као крив, што моји садањи начелни пријатељи одавајући поштовање моме доследном држању у исти мах жигошу своје противнике жигом, којим ће их жигосати васцело српско потомство.

Ко је год прочитао моју криминозну песму: „Боже!" могао је осетити из какове је чисте беспристрасности та песма потекла, и да ја пишући је нисам имао на уму никоју нашу политичку групу или партију (а да је тога било, зацело чича Мија

не би ту песму назвао утехом својом). Та се песма завршује са жељом, да сам ја бар сасвим таки, какви бих хтео да су сви остали људи, признајем дакле као човек своју погрешивост и већ то ме дели од неких својих негдашњих пријатеља. То су чинили и многи људи, са којима се ја ни близу упоредити не могу, па и сами потоњи свеци. Зар смо једаред читали њиховом руком написано: „Смилуј се, Боже, на грешнога раба твојего Н. Н.” — Ал' онда нико није скочио да им у брк повикне: Аха, признајеш да си грешан! па како онда смеду твоји пријатељи нама што замјерати?”

Кад већ морам да песму своју бар укратко прокоментаришем, то ћу ја учинити само негативно, поновивши да ја у њој нисам мислио на Петра ни Павла, нити њихове старе или нове пријатеље, нити ту има и мрвице вајкања, што сам према њима „дошао у крив положај.” А најмање сам помишљао на оне, што су дошли у крив положај. Са својом прошлошћу; што су посејали семе раздора у недужном народу нашем; што су увели у новинарство наше тон и начин који, кад изумре наша генерација држаће се за немогућ, измишљотину; који су безначелност подигнули високо на своје ниске бедеме; чије се задње намере засада тек могу са упрепашћењем нагађати; што се сиграју шоркапе са нашом часном будућношћу.

Изазвао си ме, Чича Мијо[1]), да, да, стари пријатељу, па сад прими и овако неповољан одговор.

У Каменици, 12. јануара 1904. Змајова

(Застава 1904, бр. 9.)

Имам једну воћку (171). У писму Илији Огњановићу Абуказему (из Београда 25 марта 1892) Змај пише: „Ту сам песму написао пре две године, а била је мало друкчија и нешто опширнија; кад сам је, на врло брзу руку, и скратио и допунио, а то је канда било на уштрб њене јасноће. Та песма, коју онда нисам ни наменио јавности, била је нехотични горак одисај Србина, којем долази да очајава о будућности српства гледајући савремену дегенерирану генерацију његову. У првашњој (јавности ненамењеној) песми није било ни оне утехе, коју сам сада (шаљући песму у јавност) на крају јој накаламио.

Елем тако искрпарену песму послах нашем „Јавору" да колико толико ућуткам пребацивања: али ја за „Јавор" не бих марио.

Ја нисам увек господар мојим мислима: оне ме кашто приморају да трпим њихово дефиловање и рекапитулирање: шта сам јуче или прекјуче, ономад или прекономад, лани или преклани итд. урадио. Тако би и данас; — том приликом шину ме нешто по остатку наивности моје, и ја морадох на то одјекнути: Ето ти га, на ђавола! Може и тај враг бити!

---

[1]) Тако се потписао Др. Михаило Полит у *Бранику.*

Ето ти га на ђавола! Људи око „Јавора" (ти најмање) могу моју послату песму сасвим натрашке схватити. Песма говори „воћци" — воћка је дрво, — и „Јавор" је дрво, — елем та песма мора да се односи на „Јавор". Па држ', фогмег доказ да сам ја душман „Јавору".

Оно истина *само* у Н. Саду могло би овако тумачење поникнути, — та ја сам те судбине да ме у мојем родном месту најмање разуму, — или највише криво разуму (т.ј. неки баш воле да ме криво разуму). И зацело би и ову песму неки интерпретирали онако како моја намера није ни помишљала.

Па шта сад?

Ево шта.

Не имајући ни узрока ни воље да се извињујем и да доказујем да је под „воћком" мишљен српски народ (што доказује и последња реч те песме, т.ј. да ће на тим гранама негда бити друкча *рода)*, — молим те, Илија, ако мислиш да ће какви ма и некомпетентни пријатељи (или непријатељи) „Јавора" ту песму тумачити у некорист његову, — молим те стрпај ту песму нештампану у кошар, — стрпај је у сваком случају. Мене неће ни најмање жао бити за њом, — него ћу скорим послати прикладнију јој замену.

Теби желим добро здравље, а и теби и себи бар изглед на такве прилике, у којима неће моћи

ницати ен. онаке песме, нит' ће бити требе да се поштен човек извињавати мора ради својих патриотско-горких моментаних експекторација.

30 марта и. г. Змај опет пише Огњановићу о томе и вели: „Песма о „воћци" кад није тумачена у некорист „Јавора", онда ми није криво што је изишла штампана, премда сад све већма видим да је неразговетна, нејасна. Може се тумачити на разан начин. Али нисам мислио да ће се моћи схватити и овако: *„Он ју је овако схватио: он држи да си ти она воћка"*[1] (која рађа црвљиво и гнило", — а која је клекнула па обећава да ће се поправити). — Заиста, ова је увреда доследна и предоследна понашању и анимозности његовој према мени." (Днев. 1930, бр. 42.)

„Застава" је у 53 бр. 1892 заиста протумачила ту песму да се односи на „Јавор" и да је он ћа воћка. Змај одговара на такво тумачење у 57 бр. „Заставе„. Одговор је уврштен у рубрику „Приослано" за коју уредништво не одговара. Тај Змајев напис гласи:

Поштованом уредништву „Заставе",

Молим пошт. уредништво да уврсти у свој лист ово неколико редака, којима је повод једна белешка у 53 бр. „Заставе" од ове године:

У тој белешци неко мисли да је погодио каква се „основна мисао" крије „иза „фигуративног об-

[1]) Ове подвучене речи узео је Змај из Огњановићевог писма.

лика" песме која је штампана на 1. страни 13. броја „Јавора" ове године (Под песмом погрешно стоји 1892 а треба да стоји 1890.)

На то имам да приметим ово:

1) Та песма нема потписаног имена, већ само једно слово З. Не може дакле нико позитивно тврдити да је песму написао овај или онај, па из тога изводити конзеквенције.

2) Ако је поменута песма фигуративна, што може и не бити, њена основна мисао *није никако* она коју нагађач из Беча мисли да је погодио.

Што јесте, јесте; а што није, није.

Захваљујем вам што ћете, без сумње, овај исправак у „Застави" отштампати.

З

писац прве песме у 13 бр.
овогод. „Јавора"

Јест, ал' — жижа (265). На стр. 268 код 6 сх. одоздо стоји звездица и испод текста напомена „А то је канда понајмањи малер (Жижа 1871, бр. 2.)

Нова слика нова и прилика (295) „Стрмл: Изволите, Ваша екселенцијо, овде је слободно појати Богу милим језиком праотаца наших Ћирила и Метода." (Стар. 1882, бр. 19.)

Песма... скрпљена из пословица итд. (321.) Испод наслова напомена: „(Репетирање последњега стиха у свакој строфи домет'о је слагач, јер иначе не би била пуна ова страна.)"

Код II строфе 3 стиха звездица и испод текста: „Због нечитког рукописа не знам значи ли ова реч: *ожежен* или можда ожењен. Али напоследак то је свеједно. — Слагач.” (Стар. 1878, бр. 4.)

Храбри Арното (347). Напомена код стиха: Рашири јој руке и Амор и Љеља. „И г. Драгиша на више места спомиње Амора, а наскоро за тим Љељу.” (Бр. к. 1898, бр. 13.)

IV КЊИГА

Архијерејство (15). У 6 броју Змаја од 1866 има ова:

Изјава

Овим и ми изјављујемо да нам је она архијерејска песма у прошлом броју случајно испала из пера. Редакција није узела ту ствар са свом озбиљношћу, која се уредништву шаљивог листа и важности предмета пристоји. Потписани секретар је сакато написао, Змај није читао кад је потписивао, коректору је девета брига да поправља што није добро, поштовани чланови редакције дремали су кад се протокол одостоверавао, — даклем нам се замерити не може. У прочем кад се већ поправити не може а оно остаје јеже писах, писах.

Будалине Змале
секретар славног уредништва
Змајевог

Архијеврејима (20). Испод текста стоји у Змају уз реч *Викентије:* „Јовановић”, а уз реч Петар: „Сегединац” (1 и 2 стих последње строфе). (Змај 1869, бр. 4/5.)

Балада (стр. 34). Испод наслова песме у Жижи 1872, бр. 23 стоји петитом штампано: „(По белешкама г. Сандића).”

Друго и друкче путешествије (39). У V строфи, последњем стиху после речи *да* стоји: „Ова је реч закрмачена, па је не могох прочитати. — Слагач. А испод потписа Idem стоји: А молим вас куда идете. Ако би ко распитивао за вас, да знамо где сте. — Слагач. (Стар. 1879, бр. 32).

Причтеј и пророчанства чтеније (83) „Нек ми опрости ваш наивни идеализам, ал' ја држим да наш синод не зна тако говорити — Коректор (Стар. 1886, бр. 19.).

Две три речи у Карловце (91): Потпис: „✝ Срм и напомена у Врачу погађачу 1897, бр. 24:. „и без допуштења д-ра Јојкића”.

Сан Краљевића Марка (98): код речи *Чика Јова* (сф. IV, сх. 3.) стоји испод текста: „Управитељ позоришта народног” (Змај 1867, бр. 20).

Чему та борба (145). Испод песме стоји: „Неко који је даклем узалуд тражио братскији modus vivendi (Стар. 184, бр. 12).

Мало сумње — или јако уверење — како волите (147): „Молим, молим, нису је на мегдану отели. То не дам рећи. До: ње се дошло оним средством, којим су и Грци у Троју ушли, и то племенито средство, ми лаковерни Тројанци сами смо увукли у бедеме наше. Ко зна како је било и да није било сасвим без сумње, тај би могао о томе више коју рећи". — Слагач (Стар. 1884, бр. 13).

После читања најновијих подлистака у „Н. добу" (158): „Нисам за то Аноним, што се бојим Брудера и подрума (та бивао сам ја негда, у добра времена с Брудером више пута у подруму, — па нам ништа није фалило). — Аноними се налазе у „Стармалом" зато, што је то обичај у васцелој европској литератури, да се у хумористичким листовима ретко ко истиче са својим именом. Таки се листови пишу већим делом за садање време, а дешава се, да се каткад што и на брзу руку мора написати, а од тога ретко ко тражи славе, па се зато људи ретко и потписују. (Стар. 1885 бр. 6).

У одбрану српске части (184). Испод песме стоји у Стар. 1888, бр. 18 „ Dixit et salva vit animam.

Војину (192). Код речи „ватра" (у овом изд. „огањ" стр. 193, сх. 5) у Змају 1886, бр. 23 и 24, у напомени стоји: „Тад се већма пали."

Ах, мој Боже благи (197). Ова песма почиње овим разговором у прози (Змај 1867, бр. 10/11):

Ћира и Спира

Ћира. Како, богати, иде она песма Јове Илијћа што си је увек декламовао.

Спира. Е давно је било, па сам и заборавио.

Ћира. Покушај, можда ћеш се сетити.

Спира. Хоћу' али не замери ако не погодим од речи до речи.

Тако, тако, то је лепо (205). Испред песме пише: У 20 броју београдских званичних „Српских новина" може се на опште задовољство читати ово:

„Данас и сутра, 6 сати увече гореће пред зданьем општ. суда један фењер са новим гасом, да би се опробала квалвоћа овог гаса. Овдашњи грађани, бар који се разуму у томе, добро би учинили кад би отишли да виде то осветљење и да даду мишљење о њему, како би општина могла продужити свој рад о учињеној понуди да се варош тим гасом осветљује.„ (Стар. 1880, бр. 3).

Највећи шаљивчина нашег доба (212. Код последњег стиха имају ове напомене:

I „Ала је то дугачка песма за ту тему. Немац би то све могао изразити са две речи: Pfui Teufel!
* * Слагач.

II Јест, а Француз би знао још краће и лепше казати једном речи: Fidonc! — Други слагач." (Стар. 1881, бр. 1).

Препуњен је пехар чуда и покора (228): Ова је песма стигла баш кад је лист наштампан и за експедицију спреман био, па да због савремености своје не би застарела до идућег броја, штампали смо је овако у „Додатку." (Стар. 1882, бр. 13).

Судбина слободе (233). У Стар. 1882, бр. 21 има овај „Коментар": Београдски стрводер добио је (или је можда узео сам себи) слободу, да кад не нађе пса без госе, он баци жицу своју деци, чујте ме, деци о врат (Види „Београдски дневник" бр. 157).

Гробови нису неми (250): „Ово је од прилике оно, што смо у прошлом броју сами конфисковали. Ур." (Стар. 1883, бр. 17).

Додијали београдски листи (254). Уз 1 стих IX строфе стоји испод текста реч „Неморалну" (Стар. 1883, бр. 25).

Има што може бити, има што не може (262). Напомена код II строфе трећег стиха уз реч мисли: „* т.ј. без туђих наметнутих мисли. Јер фосфор без сумње има својих рођених мисли, — иначе се не би светлио." (Стар. 1883, бр. 32).

Српском листу (267): Видите само у 8 броју „Српског листа" допис из Београда, из кога ћу навести само ова два места:

„Напредна странка има свој програм, који је либералан и тежи за либералним реформама.” Па онда: *„Оваком сјајном већином кабинет ће приступити реформама у духу напредном, као што је био почет под Пироћанцем”* (Стар. 1884, бр. 6).

Ко ће као Бог (273): Добивши ову песму из Београда забацујемо другу, која је истим поводом написана у уредништву овога листа. — Ур. (Стар. 1884, бр. 24).

Кад осуши (крајкача) (308): „Крајкача”?! Тако ја без претходног одобрења наших филолога назвах ову врсту песама, коју је писац ове песме по туђем обичају назвао „куплеом”, а мене је замолио, да место тога метнем згодно српско име, ако га нађем. Ја мислим да сам добро кумовао. Па сад ако се прими добро, — ако се не прими, толико и чини. Ур. (Стар. 1888, бр. 2).

Људима који су данас на влади у Србији (315): „Ово нисам могао да сложим, јер је врло нечитко писано. Но ништа зато: Бог разуме и најнечитаније рукописе (односи се на изостављене редове на стр. 317) (Стар. 1888, бр. 10.)

V КЊИГА

Несрећник (21). Ова песма, заједно са сликом била је штампана пре осам година у календару „Орао”. Имајући довољно разлога, ми је прештампавамо у „Невену” са малом изменом за наше читаоце (Невен, 1888).

Миш, мачка и мишоловка — Фабула — (256): У наших књижевника уобичајило се, да се овакве причице зову: *басне*. Ја мислим да то није добро. Басне су оне речи што бабе шапућу, кад бају. Ми у бабине басне више не верујемо, — али што је чему име, нека му остане. За то велим да ми овакве причице називамо *фабулама* (тако их зову многи и други народи) све донде, док им се не нађе кум, који ће им дати подесно српско име." (Невен 1886, бр. 8).

Пливач и жаба (265) Напомена: „Ми зовемо трамбулином ону даску са које се скаче у пливници. То је француска реч; пише се tremplin — и као таку требало би је изговорити трамплен. — Ур. (Невен 1884, бр. 15).

Ево шта је мајушнни Васко ономад у великом друштву декламоваô (316): „Ја сам верно написао, како је говорио Васко, а он још не уме „рци" да изговара, зато сам ја оставио и његове погрешке. Али ако би још који малиша хтео ту песму да декламује, а зна изговарати „рци", тај не треба да се прави као да не зна, него нека изговара правилно. (Нев. 1888, бр. 10.)

А. Б.

Лаза и његови голубови (352). Испод текста стоји у Невену 1898/9 г. бр. 4: „Штампано први пут у „Smilju" за год. 1889, бр. 9.

VI КЊИГА

Кров прозор (109): Ову је слику прецртала гђица Дамњанка Стојковићева, свршена ученица Више Женске школе у Београду. Чујемо да би се она радо одала сликарској вештини, али, — лако се сетити, где запиње. Ми радо обраћамо на њу пажњу оних, који би у стању били да је потпомогну. — Ур. (Невен 1899/900, бр. 3).

Морам да се похвалим (159). Напомена уз слику и песму: Слика приказује малу Олгу, М. када је ономад у једном друштву декламовала ову песму — на шта су јој тапшали, као у позоришту. Али је то и заслужила. Последње четири речи Олга је сама дометнула" (Невен 1900/01, бр. 8).

Јелка (379). „Јелка или јелица. Руси пишу Елка (а то изговарају јелка). Нека нико не каже да је то стран обичај, јер имају га сви Словени. Још мање се може рећи да није православни обичај, јер у Русији нема једне куће на Божић без јелке. И горњу слику узео сам из једне руске књиге за децу писане. Већ од више година препоручује се, да и ми овај леп обичај примимо. Многе су га српске куће већ усвојиле. Прихватите га сви, који још нисте" (Стар. 1883, бр. 34. Има и слика).

VII КЊИГА

Мало просјаче (28): Знам, да ће строги критичари казати да ова песма није за „Невен", јер не говори *деци* него само *о деци*. Ја ипак песму полажем у „Невен". Та данашња деца, која „Невен" читају, биће скоро људи. А ја молим данашњу децу нека ову песму прочитају још једаред тамо после 15–20 година, — кад већ Чика Јове не буде на свету. А ако њега још пре нестане, остаће две сиротице, које је чика Јова, за споменик деци својој и за мелем тузи својој обгрлио, да их одгаји у духу српства и човечанства. А ви ћете онда, — јел'те да хоћете? — гракнути: *„Не дајмо да ова сирочад пропадну!"*

Чика Јова
(Невен 1882, бр. 3)

Лисичја ћуд (151). Напомена: Додатак уз чланак *Лисици* уз напомену: „Хвала ти на лепом прилогу, непознати суредниче! а баш ако мора додаћу и ја нешто" (Невен 1882, ф. 5).

Несрећна Кафина (254): Нико не крати деци игру, шалу и забаву. Штавише, ја ћу вам отсада, децо, у *Невену* чешће на руку поћи, ако бисте хтели да дознате какву нову, вама непознату игру и забаву. И старији људи траже забаве да се у њој одморе, па да после то боље могу прио-

нути своме озбиљном послу. Али игра, шала и забава мора бити у своје време, мора имати своје границе; не сме прећи у страст, па да уз њу све друго заборавимо; мора бити чиста и нешкодљива. Јер хвала лепо на таквој забави која би нам шкодила, било телу било души. А знате ли кад нам забава најбоље годи? — Кад нам изнутра ништа не шапће: Море, ти си требао најпре друго нешто свршити па тек онда да се играш и забављаш!

Сад ћу да вас упознам са једном забавом на коју нам не треба никаква трошка, а ко се у томе мало извешти, може читаво друштво тиме развеселити. Нарочито је то згодно за дуге јесење вечери. То вам је неко мало позориште, неке претставе, то је:

Комедија са кртолом.

Избери пре свега неколико згодних кртола (кромпира), издуби у свакоме једну рупу да ти може по кажипрста у њу стати. Свака је кртола једна глава; од жутих клинчића или од пасуља начини јој очи, од какава иверка можеш јој направити нос (а може баш бити и без носа), испод носа зарежи уста, а са мало кудеље или памука, коју ножем у кртолу угурај, направићеш косу, брке или браду, шта коме треба. Сад су главе готове, треба још труп, — јер глава без трупа, то није ништа. За трупове ћеш употребити своје руке: кажипрст биће

врат на који ћеш главу натакнути, а палац и средњи прст биће фигури две руке. Ноге нису потребне; ови глумци приказују и без ногу. За одело довољно је неколико махрама од разне боје. Махрамом огрни своју руку тако да крај од махраме пређе преко твога кажипрста и врати се доле к длану; други крај од махраме превиј око палца, трећи око два последња прста, којима ћеш сва три речена краја махрамина притиснути уз длан а између тих крајева промољени ће бити палац и средњи прст (две руке фигурине), — четврти крај од махраме виси остраг доле. (Види слику 1). Сад натакнути главу на покривен кажипрст, и глумац је готов. (Види слику 2). А како ћеш позорницу начинити? То може бити на више начина, ево например овако, као што показује слика 3.

А сад ваља да будеш песник те да измислиш какву шаљиву или жалосну игру. Ту ће се најбоље показати ко има дара за стварање из себе самога. Ове фигуре могу да буду неме и само покретима да приказују оно што си ти заумио; а може бити и говора, тј. ти ћеш (мењајући глас) уместо њих говорити.

Док не покушате сами, ево вам једне „жалосне" игре. (Невен 1881 бр. 21—23).

Намена (267). Напомена испод наслова: „Посвета не личности него начелу, ал' баш ако се ко љути — Светозару Милетићу". (Жижа 1871, бр. 1).

Краљева имна за Србију (300): „Ову је имну послао чика Јова једном свом пријатељу 4 нов. 1903. пропративши је овим речима: „При писању те имне имао сам у виду (бар по спољашњој форми) руску царску имну, која баш краткоћом својом импонује. — хтео сам да ова (као и руска) буде чисто владалачка, — а народу се може написати и друга. — Нисам је поделио на строфе, а метрум сам мало мењао, да музички композиста, који је ту главни фактор, има одрешене руке, и да не западне лако у монотонију. Мени је ту главно било Kürze, Klerheit und Bündigkeit („Нова искра" 1905, бр. 2).

Побри Стеви Каћанском тужна и последња (308). У писму Илији Огњановићу Абуказему (из Каменице год. 1890), Змај пише: „Кад сам био ових дана у Н. Саду, случајно у кафани састадох се са Грчићем[1]) па га замолих да у првом броју „Јавора" оставите мало празна места за тужну песму коју намених успомени нашег Стеве Каћанског.

Песма је већ била написана, само још непреписана. Твоја опомена учинила је те сам одмах сео, песму (коју сам мислио још мало дотеривати) преписао, — сад ћу је укувертити, ако нађем прилике да ти је још вечерас пошаљем, — ако не, послаћу је сутра ујутру". (Днев. 1930).

На гробу Лукијана Мушицког (318): „Услед позива сл. општине Горњо Карловачке, који

[1]) Јованом, проф., сарадником *Јавора*.

је у овом листу ниже стављен, написан је овај напис за на плочу, на гробу Мушицковом, написан је не да заиста примљен буде, већ да буде први одзив родољубивом позиву честитих Карловчана. Умољавамо и позивамо наше књижевнике, да сваки по свом увиђају напише, што мисли да ће најприличније бити, да се на гробу Мушицковом у камен уреже. Ми ћемо сваки натпис у овом листу тискати, па нек се прими који дотични као најудеснији нађу." („Јавор" 1863, бр. 7.)

Петру Прерадовићу (335). О пренашању земних остатака неумрлог нам песника Петра Прерадовића рекао сам и то, да његовој души неће бити мира:

> Док са рајских врата
> Не угледа слогу
> Срба и Хрвата. —

То мислим и данас, а тако ћу мислити до последњег свога часа. А увек се уздам у бољу звезду познијих нараштаја. (Писано у Каменици 16/IV 1902. — „Мисао" 1929. књ. XXXI.)

За Гирфилдом (376). Испод текста има напомена: „Гирфилд је био претседник републике Сједињених северо-америчких држава. Он се мушки борио против покварености, коју је затекао кад је изабран на ово највише и најчасније место. Нарочито је хтео да се звања дају по заслугама, а

не по нечему другом. Тиме је навукао на себе непријатељство оних који су хтели да деле звања по свом интересу и оних који су се грабили о звања, а нису били за то способни ни тога достојни. Подлацима је био мрзак Гирфилд, тај светао и чист карактер, — и нађе се рука која му мучки смртну рану зададе, од које је умро 8. дана овога месеца, ове године. (Стар. 1881, бр. 26.)

Дескашев и Бранко (392). Поводом ове песме учињена је замерка Змају. Он о томе пише Илији Огњановићу Абуказему (из Беча 7 п. р. марта 1888): „Може ли се казати н.пр. да је мисао застрепила, — да су жеље застрепиле, — да су слутње, да су осећања (чувства) застрепила?

То су све појмови исто тако апстрактни као и „тишина".

Па ако није погрешно рећи да су застрепиле мисли, жеље, слутње, осећања, онда не знам зашто се не би смело рећи да је застрепила и „тишина", коју су те мисли, жеље, слутње и осећања проузроковала.

Фигура је, дабогме да је фигура. Али ако је ова фигура недопуштена, — онда ће мало која или неће ниједна бити допуштена.

Ово је одговор само теби, про приватна нотициа, а никако одговор г-ђи (или г-ђици) М. Хебнер, која мисли да се ти зато зовеш одговорним уредником, што треба да одговориш за сваку умесну или

неумесну фигуру „Јаворових" стихотвораца. (Днев. 1830, бр. 40.)

Др. Лави Станојевићу (396). Ову песму Змај је пропратио писмом Др. Лази Станојевићу које је штампано кад и песма и гласи:

„Сребрни моји Лазо и г-ђо Марто,

Тек јуче, post festum дочух да је ваша брачна веза добила још једну сребрну карику.

Важан је то дан у вашем животу, којем се мора обрадовати сваки ваш пријатељ. У колу искрених честитача, кад нисам могао бити први, допустите ми да будем заврћколо." („Нова Искра 1906, бр. 10".)

Драшковом рабошу (411). Испред песме стоји ово: Уме и правда да победи. — Уме. Уме. То је сад искусио и „Драшков Рабош." — Не нађе се ниједног поротника, који би на душу примио, да осуди оно што није противно ни Божијем ни људском закону.

Државни тужилац, који мишља да мора тражити у сваком јајету длаку, отсад ће је ваљда тражити само онде, где је може и наћи.

„Драшков Рабош" прошао је кроз пургаторијум, из кога излази чист и пречишћен.

Ми му пријатељски честитамо. (Стар. 1888, бр. 19.)

Епистола (411): Уз ову недовршену песму послао је Змај ово писмо, које је штампано уз песму:

Драги и поштовани господине!

Извините што се много закасних.

Започињах 2—3 пут нарочиту песму за 1. бр. „Бр. кола", али сам морао прекидати, на што се виле озловољиле и расрдиле, па кад сам после доспео сести, да уђем in medias res (јер је та песма хтела подужа да буде — неки мали пандан „Бачком Растанку") уместо да помогну још ми одмагаху. Ћудљива су та виша створења, особито кад се намере на старца, с којим се могу титрати. Да вас уверим да је заиста тако било, ево вам шаљем недовршен почетак те песме ((„Епистоле..." — а можда би после наслов и друкчији био). Шаљем вам то само као докуменат да сам хтео, да сам започео...

Али нипошто не допуштам да од тог почетка икакву употребу на јавности чините (ако нађете за вредно можете то после моје смрти учинити).

А кад вам је већ жеља да вам већ за 1 бр. „Бр. кола" и ја нешто пошаљем, ево вам шаљем једну песму из „Снохватица" — ако Бог да здравља, неће вам бити последња.

Желећи срећу и напредак вашем лепом подувећу, желим вам и много истрајности према тешкоћама које вас извесно чекају — и остајем са

у хитности пријатељским поздравом

Ваш *Чика Јова*

(Бр. к. 1904, бр. 23)

1898 (422). Змај пише Илији Огњановићу 15/27 дек. 1897 г.: „Јутрос ми (пре вруштука) дође један стари познаник, железнички послужитељ, либо разносач авиза. Он ми се хваљаше да у Београду има неколико „добрих" немачких кућа са којима више пута преко године долази у званичан додир, нпр. доноси им авизе. А сад, о новој години, желео би да и његов џеп дође у додир са њиховом галантеријом. Зато ваља да им честита нову годину и то са немачким стиховима. Куд ће куга него у свој род, па тако и он дође к мени, преклињући ме да му напишем неколико немачких стихова, а он ће довече доћи по њих. „Немој, брате, двапут ми досађивати" — помислим ја у себи и седох (нисам морао ни сести, јер сам седео) па му искресах осам стихова, како су ми (наште срца) из пера поцурили"... (Днев. 1930, 42).

VIII КЊИГА

Уз I и II књигу Снохватица има овај

Предговор

Прво и прво топло захваљујем Матици Српској, која је ову I. и II. свеску „Снохватица" наградила и тиме ју широј публици препоручила, — а то ми је у толико више добро дошло, што делцету овом морам са̂м да будем издавач.

Том приликом Матица Српска условила је да књизи овој напишем предговор. Она није рекла да предговор тај мора бити опширан, ја дакле мислим да тај задатак смем и са што краћим предговором извршити.

Предговор „Снохватицама" наговестио сам ја још год. 1858. почетком једне песме, која овако гласи:

„Кад сам јоште тако мален био,
Да сам с јанци грлити се могô,
Слушао сам, ил' можда сам снио,
Слатких бајки" (песама и нар. умотворина).
„Много, много, много." и т. д.

Задржавајући себи право да, по потреби можда већ у ближој којој свесци, свакако пак на завршетку, коју више рекнем о томе: како стоје „Снохватице" према мојој личности, молим засада добронамерне критичаре па и све читаоце, да не дангубе нагађајући и овако и онако, већ нађу ли у књижици овој што добро, за то нека похвале народ српски, и што нађу недобро, то нека пришију на моја морална леђа и ту нека све то по заслузи ишибају.

Још нешто. У књижици овој већина је песама такових, да ми их је ваљало штампати јужним наречјем. Али ево, јужно наречје претрпело је код мене неких мањих измена. То није зато што ја

(било са̂м, било са помоћу чијом) не бих знао писати јужним наречјем онако, како данашња правила то писање уче, — већ то је код мене било хотимично. Ја сам помишљао на жеље и разлоге који се са више страна чују, па и на могућност да ће, кад-тад јужно наречје у књижевности нашој сасвим потиснути остала наречја српског језика, — па ако је суђено да заиста тако и буде (у којој ствари ја сам засада прилично равнодушан) — онда би се то догодило и брже и лакше, кад би се неке ситније особине јужног наречја измениле према особинама наречја источног.

То би била незнатна концесија наречја јужног, према ономе што би му се за то дало. Зато ја у овој књизи кад пишем јужним наречјем не пишем: *Ђе* већ *Гдје*, не пишем *Ђетић* већ *Дјетић;* не пишем *Дио* већ *Дјео* — ит.д., ит.д.

У овом питању радо бих чуо мишљење наших меродавника.

Слово: х замењујем, где год се може, словима: в или ј.

Поставио сам себи за правило да у слоговима: ије, кад у јужном питању замењују источно: е́ или е̂, па кад због метрума изостане из њих: *и*, да ту не стављам знак елизије, — ал' ми се то на више места поткрало. Ову недоследност и још некоје које сам тек доцније опазио, гледаћу да избегнем

у даљим свескама — ако наша публика омогући даље издавање „Снохватица".

У Београду 22. Авг. 1895

Змајова.

Песма Краљевић Марко и троглав Арапин (149). (Пева слепац гуслар). Прочатина је 15/VI 1896 у свечаној седници Академије као приступна академска беседа Змајева. Уз песму, штампану у X Годишњаку Српске краљевске академије, иде ова Змајева напомена:

„Због краткоће времена ја нисам могао спремити нарочити саставак за ову тако сјајну седницу. А према жељи Претседништва Академије да данашње читање буде краће, довршио сам једну пређе започету песму, коју ћу имати велику срећу сада прочитати.

Песма ова наслања се на једну народну песму, коју сам слушао у најранијем детињству свом, а од које сам запамтио само нешто од главне радње и неколико појединих стихова.

Слијепац вамера окатима (177): Ништа лакше не би ми било, него ту реч „једанбаред" поправити и тај стих написати: „У години свакој бар једаред" (јер мислим да се тиме то хтело.) Ал' ја то не хтедох учинити, јер се — истина, као кроз сан, ал' ипак сећам, да сам ту необично сложену реч баш тако чуо са акцентуацијом како сам је обележио. — Оваквих примедаба нисам ставио сву-

где, где им је досада могло бити места, а не мислим их стављати ни отсада, где би тако исто могло имати места. (Снохватице III.)

Пјесма без краја (179): Јуче, 23. нов. потсети ме један пријатељ, да ми је рођен дан (62.), а мени се прохте, да то вече мало вином прелијемо; тако и учинисмо у узаном, најужем кругу. Око поноћи растадосмо се, ал' мени, загрејаном, није се спавало, — поче око мене да жубори онај извор, из којег захватам „Снохватице", — пуштах га, нека жубори; ал' наједаред приказа ми се јасна слика: слеп гуслар у средини неколицине слушача. Гусларево сам лице тако јасно видео, да бих га сад нацртати могао, — остале нисам тако јасно видео. Гуслар је отпевао ову песму, коју сам ја по сећању на хартију ставио тек онда, кад сам се разабрао и за писаћим столом се својим нашао. Мислим да сам је, бар у главноме, верно прибележио. — На питање неких познаника, где је извор „Снохватицама", ево не потпуна одговора, већ ево им само испричах, како је ова једна песма уловљена и фиксирана.

Змајова.
(Бр. к. 1895, бр. 22.)

Делија девојка (204): Ова је песма некако утрчала у моју „Пјеванију". Али кад је сада рођене сестре зову у своје коло, не смем јој закра-

тити да дође овамо где јој је право место (Снохватице III.)

Мара без порода (206): „По мотиву нар. песме која се у црноречком округу пева, али јој језик неспретан, бугарштином помешан. Види Милићевићево дело: „Кнежевина Србија", стр. 928. (Панчевац календар 1877.)

Грађа за мађарски буквар Код XCVIII (316), код речи аксан има напомена: „Умало што се нисам забунио па уместо: дугачких *аксана* сложио: дугачких *айсана*.

Слагач.

(Стар. 1880, бр. 33.)

IX КЊИГА

Исповест (47): „„Од ових песама имамо већ послатих нам још двадесет комада. То остаје за идућу годину. Међутим смо госп. Г-д-ну (не могавши га боље хонорирати) ових дана послали буренце вина чистом водом разблажена и пар неочупаних гусака, желећи да вино што чешће пијуцка, гуске да му добро пријају, а молећи га да пера, што му остану, сва опроба — наравно у „Стармалом". Већ смо и телеграфски одговор од њега добили који гласи овако: guske planule, vino oprobano i vrlo podesno za vodene pesme — pera ću probati. Molite publiku da moje probe kroz prste gleda. (Стар. 1884, бр. 36.)

Ево хеца ва мог штеца (50). Код речи *кец* има напомена: „Деца б' можда волела четири переца" — Ур. (Стар. 1885, бр. 1.)

Савет мога покојног кума (61). Код другог стиха прве строфе, уз реч *дотерај* и код последњег стиха исте строфе уз реч *отерај* стоји:

1) Ова би се песма могла лепо и на немачки превести. У место дотерај могло би се рећи „Eiditter" (т.ј. ако није мућак.)

2) Ова реч би могла и у немачком преводу остати: Otterei и онда би се презентирала као змијино јаје. (Стар. 1885, бр. 9.)

Из књиге (туђег) искуства (90), II строфа, последњи стих, код речи „асйидава":

„Штампарска погрешка уместо: васпитава. Али кад не квари смисла, не мора се ни исправљати." (Стар. 1885, бр. 26.)

Именолошке ситнице (173). I У 34 бр. Стар. за 1889 год. испод прве групе ових „Именолошких ситница" стоји: „Срећа ваша што „Стармали" купи хајташе и неће више да зна за вашар, иначе бих ја вас са оваким водокресом мучио бар по године дана.

Аргатовић

II Испод LXXV песме овог циклуса стоји у „Врачу исте год. бр. 13: „Свршиће се — једва једанпут."

Испод XLIX песмице овог циклуса код речи Алексија има напомена: „Алексија зову доктори ста-

ње кад ко не може да чита." (Врач погађач 1898, бр .12.)

Срококо (194—198). Испод текста после 6 строфе стоји у Стар. 1881 у бр. 12: „Ако буде општа жеља, можемо и продужити". А испод последње која у Стар. 1881, бр. 22 носи наслов: *Још један Срококо* стоји: „Ако нисам добро срочио, нека ми се не замери, јер ја досад нисам никад писао стихове. Али сад сам некако баш морао ово написати."

Пајина срећа (221): Да не би свет по обичају лупао себи главу да изнађе: који је то Паја из ајмашког краја са женом Фемом глувонемом, овим свечано изјављујемо да је Паја само зато из ајмашког краја и да му се жена глувонема само зато зове Фема што је то слично. (Жижан, кал. 1876.)

Господину Г. (235). Испод текста: „Ова су два последња стиха цитат из „Светог Саве" од г. Никанора Грујића владике који се у тој књизи на више места налази." (Змај 1865, бр. 3.)

Тамо њима (255). Код последње речи *трбува* има звездица и испод текста напомена: „Ради примера другим уредништвима, који кад што неуместно у свој лист приме, неће да опровргну, — ми ево ове стихове примамо, али им у брк кажемо, да су жутокљуни. Јер, мој млади соколе, де се ти *„вуци клипка"*, де се ти *„отимај"*, *„тражи лека и спасења"*, *„не дај се помести"* — па тек кад си то све

покушао, онда ти се даје право, да се на „трбуве" тужиш. (Стар. 1881, бр. 20.)

У споменицу (258). У писму Илији Огњановићу Абуказему (из Беча 18/XI 1886) Змај пише: Шаљем ти овде један Стамбух Верс из старих година. Волео бих да га таки не штампаш из разлога горе наведенога. А кад га уврстиш, немој га никако метати на прву страну. То изрично желим. (Днев. 1930, бр. 38.)

Самуил Маширевић (267). Уз песму има и овај додатак:

†

САМУИЛ МАШИРЕВИЋ

Митрополит Карловачки, Патријарх „Грчко-Оријентални",

Одпојавши последњи пут:
„Вели јеси, Господи,
И чудна дјела твоја!"

Умре напрасно неизмирен са народом својим, неблагосиљан, неоплакан!

Meminesse juvabit

Будући патријарше Србски,

Помни последњаја твоја и во вјеки не согрешиши!

(Змај 1870, бр. 9/10.)

Цистранзија и Србија (287): За наслов песме има ова напомена: „Или Трансцисија. Сад ко-

је је правилнији израз нека наши филолози пресуде."

А за потпис *Рат* стоји ово:

„Да би напред отклонили могућно неспоразумљење, изјављујемо, да овај дует није саставио г. Ратковић игуман раванички" (Жижа 1877, бр. 25.)

Чудно време (296). Испод песмице стоји уз 2 стих: „То је било у Италији, као што смо већ у прошлом броју јавили". А уз 4 стих: „И то се може читати у новинама." (Стар. 1882, бр. 3.)

Тисина реформа (310). Пред песмом у Стар. 1885, бр. 11 има овај разговор:

Ћира. Ја се већ сумњам да је Тиса калвин.

Спира: Зашто?

Ћира. Па калвини су *реформаги*.

Спира. Па и он је *реформирô* магнатску таблу.

Ћира. Јест, ал' на тў таблу написаће горња кућа ове стихове:

Исповест (314). Напомена уз потпис Jedan Horvat: „Хвала Богу ако је само један, ако нема таких више — Слагач. (Стар. 1886, бр. 2.)

Шта (324): „Ово је било намењено Алманаху „Добро срце", али се онамо закаснило". (Стар. 1888, бр. 16.)

„Лаза Костић на вршцу свог Парнаса (330). Песма је штампана у листу Врач погађач" 1897, бр. 1. са сликом и потписом испод текста: „Скици-

рао и написао Стармали, кад се од чуда преврнуо у гробу." Шаљући песму „Врачу" Змај ју је пропратио једним писмом у коме каже: „Ово сам морао да напишем. Радите с тиме што хоћете, — ако није касно". И затим је додао: „Ако је касно за штампање, онда покажите коме хоћете, а затим одмах заједно са овим писмом пошљите д-ру Лази Костићу, рекавши му да вас ја на то опуномоћавам и молим." (Врач погађач 1897, бр. 11.)

Кад је песма штампана Змај пише Сими Лукину Лазићу у јуну 1897: „Не треба Лази друго слати већ један егземплар тога броја." Замера што је Лазина слика у Врачу „нагнута на десну страну читаочеву, те је на штету праве позитуре Лазине (коју сам се трудио да погодим). Излази необично избечен и десно му раме јако уздигнуто"! (Нештампано писмо. Државна архива у Н. Саду.)

Текла вода Текелија (348): 1) „Морам приметити да је та фрајла Анексија врло млада девојка, па већ „ероберунге" прави, осветљавају јој варош, носе јој бакљаде — зато треба да пази да се не *йонесе*."

2) Ad vocem: „Текла вода текелија" имам такође приметити, да је неки у веселом друштву у пивари певао и припев уз ту песму:

„Коверна, занаверна,
Корма јези, бир мези,
Бир ђевојко, бир ђаном, бир"

а послужујућа девојка, мислећи да се Bier (пиво) иште, стаде се одзивати: „Kommt schon“ (Ком. 1861, бр. 1.)

X КЊИГА

Синовља освета (445). Уз ову песму послао је Змај „Застави” овај напис:

Како су йостале Снохватице.

Ко зна хоћу ли дочекати, да издам још коју свеску „Снохватица”. Зато је време, да искупим задану реч у предговору I. и II. свеске ове збирке, да кажем, како ја стојим према тим песмама!

Прво да кажем, шта значи та реч „Снохватице”, коју разни критичари сваки на свој начин тумаче, ал' ни један не погоди права јој смисла. Тим сам именом назвао ове песме, које су само прошле кроз моју душу, које сам мање више запамтио из ране и најраније младости своје, те их сада као у сну хватам. Празнине, оно што сам заборавио, дабогме да сам сâм допунио, али како? — одричући се своје песничке индивидуалности, стајући на гледиште, и уз појмове народа, који се обелодањују у васцелом народном певању. А у томе погледу мислим да нисам могао погрешити, јер се у мени кристалисало млеко, којим сам у детињству одојен. Тако је некако и са појединим речима, које се радо узимају за моје „кованице”, или омашице.

Бар у „Снохватицама" нема ни једне песме, која се не би мање или више, или сасвим ослањала на неки народни мотив. А многа је од речи до речи преписана из срећнијег сећања. Ја сам се само строго чувао, да нигде не унесем штогод, што би одударало од схватања, од логике, и од израза народног.

Много је мање грешио онај, који је ове песме сматрао чисто народнима, него онај, који их је примао као моју рођену децу.

Из тога излази да нико није имао права упоређивати ове песме са мојим личним певањем, и из тога изводити послетке, било повољне, било неповољне. Ово није моје „јесење цвеће", јер би било тако исто, ни за длаку друкче, да сам се наканио издавати ову збирку и пре 30, 40 и 50 година.

Моје је то, што сам према укусу своме по нешто запазио у памћењу своме, ал' ни ту нисам ишао до крајности.

Рекао сам и то у предговору I. и II. свеске, да што је добро у овим песмама, нека се припише народу, а што не ваља, нека се пришије на моја леђа, па ту ишчибука, тиме сам мислио на можебитну некоректност мога укуса при исписивању ових песама из свога памћења.

Тражим дакле, а имам права тражити, да се о „Снохватицама" мисли и говори према овоме моме очитовању. Што је друкче било, не иде у при-

лог озбиљности наше критике. У „Снохватицама" су моме умовању и моме личном осећању везане руке, већ ако се подударају са умовањем и са осећањем народа. А најмање би се смеле „Снохватице" упоређивати са „Девесиљем", са осећајима Аливерића Тузлака, које сам ја упесмио, сад била то личност фактички постојећа, или само замишљена

Пред Божић, 1902. Змајова.

(Застава 1902, бр. 285.)

Загонетка 1 (460): Иза последњег стиха стоји звездица а испод текста: „Молим, господине, ја сам погодио: Лесковац. — Слагач". (Жижа 1871, бр. 3.)

XI КЊИГА

Чудан сан (55). Ову је песму написао Е. Јакаб (Jakab Ödön,) новоизабрани члан Кишфалудијева друштва у седници тога друштва као приступницу. (Бр. к. 1895, бр. 15.)

Мојој деци (103). Змај пише (1888) Илији Огњановићу уреднику „Јавора": Ево ти једне песме коју сам превео из Featured Бернеа. Могао би у „Лиску" тога броја у коме овај превод буде штампан донети и немачки оригинал те песме, па рећи да то зато чиниш, што знаш да многи читалац воли, кад може да упореди преведену песму с оригиналом. А за почетнике преводиоце може то да буде и од користи. (Јавор 1888, бр. 11: Днев. 1930, бр. 41.)

Раворена чарда (125): „Са мађарскога по Петефији. Петефија је код Мађара најславнији лирски песник. Он се родио 1823. год., па га већ Немци у 4—5 превода читају. Његове би се песме и српског превода достојале, с тим што многи говоре о његовом српском пореклу; а то је зацело, да је своје право презиме „Петровић" доцније тек у „Петефија" преденуо. (Лет. 1855, књ. 91.)

Риболошке ситнице (157). Змај пише Илији Огњановићу из Београда (15/27 окт. 1897) да је у заоставштинама „Стармалог" наишао „по једну дугачку песничку „тенију" састављену из много дужих или краћих „проглотида" (у облику једне, две, три или више строфа). Погледам боље, — видим да је мој рукопис; бодем очи, — и видим да је наслов: *„Риболошке ситнице"*. Усудим се да нешто прочитам, — кад тамо, а оно изгледа да би се могло још и данас штампати (данашња је хартија много трпељивија). Па хајд' да и то пошљем „Врачу". Али јест, онај бондбурм нема главе! (Чему се доктори никад не радују), — итд. Фале првих неколико проглотида а остали су (до неких 20) на броју ту. (Кажем ти, није баш сасвим рђаво, Јојкићу би се још боље допало и од „Оде киселој чорби"). Сад ја лупам главу шта то може бити, — знам да је Бранко писао песму без свршетка, али ово би била песма *без почетка*. Ајак, то не може бити. Опет лупам *своју главу* (као да је туђа) „Задржао

сам се на тој могућности да су можда први прогло-тиди штампани у „Стармалом" а на ово остало и ја и Бог заборавио, — или је можда са престајањем „Стармалог" престала и могућност даљем излажењу"[1]). (Днев. 1930 бр. 39.)

Јање и помрчање (186). У писму Илији Огњановићу Абуказему (Беч 26 п. р. нов. 1885) Змај пише: „Ево ти три строфе једне песмице коју сам нашао у неким старим немачким новинама. Учинило ми се да је фабула згодна и за данашње дане, зато сам је слободно превео и шаљем ти је, ако ти по вољи буде да је у „Јавору" штампаш. Ако мислиш да је згодна за „Стармали"" а ти је пошљи Арси да у „Старм." уђе. (Днев. 1930, бр. 39.)

Црна сукњица (191). Испод текста у „Жижи" за 1871, бр. 6 Змај каже: „Ову сам песму превео ради њене красне арије удешене за соло певање. Можда ће добро доћи многима сад у ово време кад се беседе и села приређују. Ако би ко зажелео дотичне ноте, администрација овога листа моћи ће му набавити.

Оле Виљем (253). Испод текста у Стар. 1887, бр. 8 пише: „Тако Немци зову свога цара Вилхелма, који је прошле недеље славио свој деведесети дан рођења. — Ову смо песму превели из мађарског листа: Borsžem Janko

---

[1]) На крају писма моли Огњановића да му у „Стармалом" нађе те песме и пошаље му, што је и учињено.

Питање нашој браћи Мађарима (194) Напомена испод текста: „Ова, овде слободно преведена и посрбљена песма изашла је прво у листу Siebenbürgisch Deutsches Tageblatt бр. 2855. А наш преводилац нашао је прештампану у листу „Bács Bogrogher Presse који излази у Н. Саду на немачком језику; овај лист стоји мушки на бранику немачке народности, чувајући светињу својег имена, језика и народности, од данашње струје претеранога Мађарства која свима немађарима подједнако прети." — Ур. (Стар. 1883, 15.)

Банка (285). Испод текста песме: „Да не би због ове, можда и фаличне банке какве неприлике имали, што се код Змаја нашла, јављамо надлежности да је ова банка украдена од Б. Мишке. (Змај 1866, бр. 15/16).

Нови Прометеј (315). Испод текста песме: „Ову песму јамачно није руски песник написао сећајући се тужне раје, — ал' ми је доносимо са погледом на њу, да и ова песма потврди е је крајње време ослобођењу рајином, да не би доцније узалуд било. (Ил. рат. кр. св. II.)

Деветнаестом веку (318) има испод текста: „Стеван Миловановић син српскога оца (из Пожаревца) и српске матере (из Новог Сада) песник је на гласу — али немачки. Он пише под именом „Милов". Отац му је био пуковник у Аустрији, па као и многи други српски официри, платио је услуге које је овој земљи учинити смео

одрођењем своје накомене. Ал' што нам није суђено да читамо у оригиналу, ево у „Панчевцу" две песме у преводу а биће понеке и у „Зимзелену". (Панчевац, кал. 1878.)

Двор од леда ((334): Мотив овој песми извађен је из једне политичке приче Томе Мура. (Певанија.)

Ко је лола (337). Испод текста: По немачком: Wer ist ein Lump? Из књиге: Gedichte und Lieder freisinniger und besonders socialdemocraticher Tendenz, Zürich 1877 (Жижа 1873, бр. 4/5.)

Песма уз пехар (375): „Ову је песму Боденштет, мислим, такођер у Ђурђији при трпези и вину чуо певати, преписао и врло вешто превео (Певанија).

Источни бисер У предговору издања од 1861 г. Змај пише: 15/II 1860 „Красни преводи Даумерови и Боденштетови осладили су ми пре 7—8 година источно песништво. Читајући Хафиса и Мирзу Сафија преводио сам онда више овде налазећих се песмица, али почем оно прави преводи несу, већ тако рећи препорођене (nachgebildet) песме Хафиса и Мирзе Сафија то сам по њима и ја тако исто радио; а овамо тежећи ближе извору доћи, читао сам Хамера и друге многе који су верно преводили о источноме песништву што писали.

Оно што сам у доцније време писао још се мање сме строго преводом назвати, јер сам више пута и немајући кога песника при руци, сећајући

се само његових песама у духу његовом певао, препорађао — како ли да се изразим; даклем овде има више мојих мисли и изражаја, за које управо ни сам не знам јесу ли моји или туђи.

Ово делце писајући несам ни мислио на строге критичаре, испитатеље повестнице литературе итд. нит' је овде источна поезија систематично претстављена скупа са својим сјајнијим тачкама, периодима, у свом развитку и опадању, — већ ја хтедох само читаоцима, који читајући забаве и увесељења траже, и који просту и лако бачену лепоту наћи и уживати знају — хтедох њима таку књижицу дати, која ће их — мислим — утолико и задовољити; а иначе упознаће их ова и следеће књижице са најглавнијим источним песницима, са духом песништва, осладиће начин и отвориће пут ако ко усхте већа дела као Фирдузиов „Шахнаме" и т. д. преводити!

Мислим да нико замерити неће ако што нађе што се са садањим и нашим нравима сасвим не слаже; ако је кривица, кривица је истих песника, коју нек извини начин тамошњег и тадашњег мишљења, разиграна примнива, бујност и сила осећања тих песника из „сунчеве земље", које се све лако затрчи и границу скромности и кадкад и чедности (морала) пређе; но ја сам гледао, у колико је могуће било, да се те мане овде што мање нађу. У прочем сви народи који су источне песнике преводили, преводили су лепоте њихових дела скупа

са манама њиховим; друкчије не би се звало да су овога или онога песника превели и претставили га онаког какав јесте.

Надам се да ћу још коју оваку свеску издати, хоћу ли, кад ћу и кол'ко ћу? не стоји до мене већ до српског читајућег света, до његовог доброг или бољег дочека и саучешћа.

XII КЊИГА

Песме Мирце Схафија (9—88). Змај у писму Ђ. Рајковићу 1869[1]) пише: „Ја сам сад Мирзу-Шафија целог превео, и излази подебела књижица, — неке сам песме из Боденштета превео, неке сам по њему прерадио, — а има их богме и које сам Мирзи Шафију подметнуо, за које се он срдити неће, јер није жив, а није никад жив ни био. То је фингират појета коме је Боденштет своје песме подметнуо, а што не бих и ја неке моје које су у том духу, па не кваре хармонију.

Има их здраво лепих, а неке су ми прилично за руком испале. (Дан. 1872, бр. 7; Лет. 252 књ.).

Вук и лав (179): „Ја сам негда у „Невену" доказивао да не ваља писати басна, него фабула, јер басна да је оно што бабе шапућу кад бају. Признајем да сам погрешио, јер оно се не зове *басна* већ *басма*. — Драга децо, признајте и

[1]) Без датума. Тих. Остојић мисли да је писано између марта и јуна.

ви кад год увидете да сте у чему погрешили, то није срамота. Напротив, много би штошта на свету било друкче, боље, кад би сви људи своје погрешке признавали, уместо што многи јогунасто доказују да имају право и онда, кад су уверени да су застранили.

Чика Змајова
(Невен, 1888/9, бр. 2)

Епиграми једног хвалисавог крчмара (275)

У стихове сложени од веселих ђака

Уз ове епиграме има у Стармалом од 1880 бр. 21 ово објашњење:

Препотопни спомен

Биће томе сто година, — шта више биће томе (:кадгод:) и двеста и више година, — ма да ми се чини као да је то данас пре подне било, — то јест кад смо ми били млади. А били смо млади и зелени, исто као што су други сад, — можда само са малом каквом разликом.

Цео свет, чини ми се да је онда био млађи и зеленији, — сад ми, наравно, долази много старији, зрелији, од чворака опипанији, смежуранији и црвљивији.

Било нас је читаво коло таких створења, који онда нисмо ништа друго били само млади, здрави, весели, „пунонадеждни" и — ђаци. Ал' то је нама

онда доста било. (:Можда би се и сада тиме задовољили:)

Од тога кола има неких који су чак и данас живи, има многих који су мртви, има их који нису ни живи ни мртви, — не знају ни сами шта су; да их ко запита шта су, можда би се нашли и увређени.

Што се мене тиче, мени се (:каткад:) чини као да сам још жив. Ал' то је моје индивидуално, мњење, на које се не треба много ослањати.

Онда смо временом били много ближе Кулину *бану*. — Ал' пошто ми је познато, да „Стармали" не воли дугачке чланке, зато не смем почети од Кулина *бана*, него ћу почети од Сид-бана у Бечу, који, додуше, онда још није постојао, — али је ту негде близу била једна механа, у коју смо ми ђаци, јуристе, философи, техничари, молери и др. редовно долазили и на ручак и на вечеру, — ту није било апсенције.

Крчмар је био неки старкеља, који је имао ту слабост, што је увек хвалио своју кујну, своје вино, јефтиноћу, чистоћу и друга својства свога „локала". А ми смо, спремајући се и вецбајући се за потоњу опозицију, свему томе категорично противсловили. Али, као што обично бива где се опонира, нит' је имао он, ни ми сасвим право.

Еле доста да смо ми у гостионици код „Голуба", „Месеца", „Звезде", „Шарана", шта ли је

било на цимеру, (и ако знам нећу да кажем) проводили лепо и пријатно, више пута и весело.

Кад се свршила школска година, последње вече пред одлазак наш из Беча кућама својим, седели смо ми код нашег старкеље за асталом, сваки на свом месту. Крчмару смо исплатили што је ко дужан био, — зато нам није ни остало новаца за друго издање „ђачког растанка", — премда је сав материјал за тако што био ту: и „соба ниска" па „доста и тесна" а нашла би се и „раја бесна".

Тај је положај сасвим коректно схватио наш стари хвалисави крчмар, и једна батерија боца озари наша снуждена лица магичном брзином. Просу се шала и смех, досетке се укрстише као муње, а наш стари крчмар био је тако весео како га донде никад не видесмо.

Кад је још једаред набројао све изврсности, којим се његов „локал" одликује наједаред скочи, оде у своју собу, и за тили часак врати се са неком црвеном књигом у руци.

„Ово је" рече „моја споменица. У њој има понеколико редака од разних мојих пријатеља. И ми се сад растајемо; ко зна хоћемо ли се још кадгод видети, — па де запишите и ви сваки по нешто у ту књигу — спомена ради."

„Хоћемо!" одазвасмо се ми као из једног грла.

„Мора ли бити у стихови?" запита један од нас.

„Да, да, нека буде у стихови."

„Али ми смо сад нешто мало сатирично расположени" примети други.

„С тим боље" прихвати крчмар, који можда није ни разумео добро шта овај рече.

„Volenti non fit injuria!" додаде један правник.

„Vas sagt er?„ запита крчмар.

„Пита вас хоће л' вам неправо бити ако у нашим белешкама буде мало шале".

„Слободно meine Herrn!" допусти наш крчмар. „Ehlicher Scherz macht keinen Schmerz"

„А ти дај књигу амо!"

Први коме је дошла споменица у руке написа горе на празном листу овај наслов:

Епиграми једног хвалисавог крчмара
У стихове сложени од веселих ђака.

Тај наслов допаде се свима и примило се. Свако је од нас грицкајући лако перо написао под тај наслов по један, а гдекоји и по два и по три епиграма.

Замолисмо крчмара да сад књигу заклопи, да је однесе у своју собу. — то он и учини, а ми продужисмо куцање, певање и наздрављање.

„Ситне жице, ситнији кораци, — нек се знаде кад играју ђаци."

Ђачки послови.

Било па прошло!

Међутим је време чинило своје, овог гурнуло овамо, оног турнуло онамо. Разиђосмо се, растасмо се (и колико смо морали и кол'ко нисмо.)

После сто, колико ли је година, донесе ме пролетос пут опет у Беч. Бавећи се неколико дана у Бечу, одем и у ту кућу, где смо негда весело, ђачки проводили. Оне гостионице више нема. Наш стари крчмар је давно умр'о, али у истој кући седи још његов син. Одем к њему, кажем му, да сам познавао његова оца, и да сам с њиме добро живео. После дужег разговора запитам га, да ли је још у животу покојникова споменица увезана у црвене корице.

— Јесте, и код мене је, ја је чувам и чуваћу је док сам жив.

Замолим га да ми покаже.

Он то свесрдно учини.

И ево сада преда мном лежи, негда бео, сад већ сасвим жут лист, литерарни вампир, сарањен у мору прошлости, — спомен једне вечери из наше веселе младости.

Ево вам га, ако вас занима, да га и ви читате:

(овде долазе епиграми у стиху I—XVIII).

XIX.'

За овим долази једна празнина од педи. Неколико епиграма појели су мишеви. Штета, црна

штета! Јер о бечким мишевима можемо претпоставити, кад су имали да бирају, да су појели оно *што је било најбоље.*

— Н. —

(Стар. 1880, бр. 21)

XIII КЊИГА

Толдија (9). Змај пише Ђорђу Рајковићу (17 VI 1856 из Прага): „Ово је по једном малом епосу мађарском, за који је Arany János 100 дуката награде добио. Ја сам се трудио да га добро посрбим а да га не обезмађарим, — и зато ти шаљем овај почетак у „Седмицу" пробе ради. — Та кад се Ј. Чокор могао допасти и за њим девојка полудети, што не би овај мој превод који нимало храпав није, себи ферлегера наћи могао. Ти га само мети у Седмицу, и доле под звездицом додај отприлике овако: да је овај епошчић од првих у мађарској литератури, да је награђен са 100 дуката, да је нужно да се уопће са литературом наших комшија боље упознамо, да по твом суду није овај превод сасвим хладан и да си чуо да бих га ја рад за светлост удати само кад би му се девер нашао, — ал' нек не мисли нико да и ја баш управо сто дуката иштем, попустио бих ја који. — Пак ако што ушчујеш а ти ми јави, јер још га нисам сасвим довршио. (Лет. 251).

Толдијина љубав (77). У почетку превода Змај каже у напомени:

Први део Арањеве трилогије о Толдији, *„Толдију"*, превео сам и у засебној књизи издао сам год. 1858. Године 1870. издао сам, опет у засебној књизи превод последњега дела, *„Толдијину Старост"*. Средњи део, *„Толдијину Љубав"* и Арањ је написао тек у старости својој. И ко прочита *„Толдијину Љубав"* опазиће, да Арањ, пишући оно прво није ни имао у плану да пише и овај средњи део.

Прве две књиге овог мог превода могу рећи да је наша читалачка публика добро примила, а признајем да се и мени тај посао милио. Чим је на мађарском изишла *„Толдијина Љубав"*, одмах сам је прочитао и зажелео да и то на српски преведем. Осећао сам као нешто и дужан то учинити. Више сам пута прилазио к томе послу, али наилазећи на немале тешкоће опет сам одустајао или одлагао.

Осим тога, што у „Толд. љубави" има таких места, која ми се чињаху да их нећу моћи превести, бар не тако а да не изгубе много од своје лепоте, осим тога придолазило је још и то што овде историјски догађаји, битке и бојеви чине широку стафажу, којој је Арањ много пажње и обраде поклонио, те је тако средњи део његове трилогије

у мађарском оригиналу дошао двапут већи него што су први и трећи део скупа.

У мени се лане поновила жеља да преведем и „Толд. љубав", ал' онда сам и увидео да ту жељу или морам сасвим напустити или учинити овако како сам и учинио, тј. превести само оно што је у овом делу романтично, а остало у кратко казати у прози. Одлучио сам се на ово последње.

Благонаклони читаоци нека пресуде, да ли и за ову прилику важи она пословица, која вели: *боље ишта него ништа.*

У Београду с пролећа 1896. Зм.

(Лет. 187)

А на завршетку спева *Толдија* пише:

Овим се свршује Толдија, и може се сматрати дело као да је цело; но списатељ Толдије доцније је списао и с овим скопчао оваку исту књижицу у 6 већих песама под насловом „Толдијина старост", која је тако исто занимљива и вешто склопљена. Да се српска публика позиву на Толдију боље одазвала, можда бих се латио да и даље преводим. Овако ћу гледати, како ће бити Толдија и код ово мало предбројника примљен.

XIV КЊИГА

Енох Арден (123). У I издању ове књиге Змај пише у предговору: „Тенисновог Еноха Ардена" превео сам зато што ми се овај спев веома

допао и по лепоти својој, а нарочито по чврстини карактера Еноховог, који без јаука трпи највеће муке, само да не помути срећу породице своје

Тенисна преводе и други народи, који налазе у њему само великог песника — а нама Србина показао се он и великим пријатељем; па зар да само нама остану непозната дела његова.

Хвала пријатељу моме др. Тоши Недељковићу адвокату у Земуну, који ми је обратио пажњу на ово делце, за које до онда нисам ништа знао.

Не знајући језика којим Тенисн пише превео сам овај спев по немачком преводу Карла Хесела. Ја бих радо био уступио да делце ово преведе ко други, који би га могао превести и са оригинала. Али познавајући наше прилике, држим да то не бисмо скоро дочекали. Тиме извињавам овај превод мој, који нека послужи донде, док се „Енох Арден" не преведе достојније и боље.

Пуштајући превод овај у српски свет знам веома добро да нисам одговорио захтевима строге критике, која би искала верност до најситнијих ситница. По захтевима таке критике преводити ја, иако бих знао, не могу да се савладам. Но ја нисам ни хтео да угађам критичарима који гледају кроз наочаре или микроскоп. А ко буде издаље погледао и тако упоређивао целину оригинала са целином превода, мислим да ће имати мање узрока да ми замера. Јамачно је и Матица српска тако поступила кад

је преводу овом досудила награду. Хвала јој на одликовању!

У Београду 11 новембра 1879. Преводилац

XVI КЊИГА

Ој тато мири, мири (25): „Последња два стиха нисмо могли прочитати. Мора да су две три капи воде на њих пале, па се мастило разлизало". — Слагач. (Стар. 1880, бр. 17).

Грбологија (29): „Ове две паузе у последњој врсти ове песме ја сам уметнуо, да не би ко читао: „Ахилова пета"" — Слагач (Стар. 1882, бр. 8).

Две чорбе (30). Код речи *йишту,* сф. II, сх. 2 стоји звездица а испод текста напомена: „По граматици требало би казати *йиште,* али при овоме послу Пиште, Ђуле, Коломани итд. имају само споредну улогу.

Врачу на нову годину (37). Код речи у Трн (стр. 39) стоји звездица а испод текста напомена:

„Ја знам да *Врач* већма цени свога Јурека, него све друге редовне и случајне дописнике. Али није згорег, бар за нову годину, чути и реч кога добромишљеника". С—али

А у нештампаном писму које је упутио уреднику *Врача йоīађача* Змај пише:

„Ако ову песму не би могли примити, молим да ми је вратите још данас, пак бих послао у „За-

ставу". Но мислим да би боље било да је Ви уврстите, јер онда би испод ње могао одмах изаћи и ваш одговор, тј. ако бисте имали што да приметите".

Мали Наполе-он полаже испит (43). Покрећући „Хумористу" Ђорђе Рајковић молио је Змаја за сарадњу и послао му и новце за то. Змај му шаље ову песму и пише му:

У Пешти, 27 п. р. Окт. — 863

Ђоко брате!

Ти се већ мораш срдити што реч одржао нисам, и што нисам тако тачан био као ти са парама. Ал' кад ти кажем видећеш да није могло бити. Код мене је ова недељ[а] у самој забуни прошла, нисам имао каде ни перо умочити. Јер ми се изненада кћи родила, дошла је за пет недеља раније на свет, а така су деца врло слаба, па смо се и за њу бојали, хоће ли остати, — сад јој је све боље. Крстили смо је: Тијана.

Ево ти засад, да сецери не чекају, ове песме, ако ти се свиди може прва на реду доћи, или како ти знаш. А сад сам већ перо умочио, сад се неће осушити док ти све обећано не пошљем. Међутим нек се твој путопис штампа. Ових дана више и опширније.

Поздрав

твој J. Јовановић

(Лет. 251 књ.)

Међер има и над Црногорцима јунака (58): „Ми смо с наше стране уверени да у овој песми нема ни трунка истине. (Како би тако што и могло бити?) Песму штампамо само чуда ради, да се види како данашњи свет уме да измишљава". — Ур. (Стар. 1879, бр. 2).

Светом оцу Николају (102): Повод овој песми дало је најновије дело печатано ових дана у Фуксовој штампарији, коме је наслов: Србскога Сиона обновитељу Константину Станковићу Јањи у име његових пријатеља и поштоватеља у Карловцима св. отца Николаја 1872. Потписан је Ј. П. Д. — А цело се дело садржи из 4 строфе, које заслужују друго издање у „Жижи". Ево и':

„Сад се лепо свети Сион сија, сад ће души молитва да прија!
Ал' ко тако дивно га обнови. Ко нам 'ваку радост уготови?
Што с' у њему смерно Богу клања, то учини штедри Коста Јања!"
„Врази хтели Сион да оборе (Е гле ти врагова, шта су они хтели да ураде! Ур.) Свету стену вере да разоре, —
Спасенија котву да осеку, пут у живот вернима пресеку (али Јања као неки Христос новога века победи враге и обнови Сион. Ур.)
— Али верни Богу припадоше, — Бог се јави, врази с' распадоше." —

„Узиграјте горе Васионе, а ти свети ликуј сад
Сионе.
Твоји ће се расточити врази, частно дрво њи ће
да порази;
Нит' ће слава твоја бити мања, њу је славно
обновио Јања!"
Светитељу, отче Николаје, Јања сјаје теби нове
даје; —
А на бољу све то славу служи, да се слава у
вечност продужи;
Здрав и весео нек с'у слави клања, слави Божјој
наш честити Јања!!!

(Жижа 1872, бр. 34/35)

Мило за драго (106). Код речи *мудрост* (стр. 107) стоји звездица и у напомени испод текста тумачење: „тј. практичне мудрости" (Жижа 1874, 10).

Блага ватра (107). Испод текста пише: „Јесте, истина цела. Ја сам мојим очима читао у *Застави* — додуше у подлиску, али ипак у *Застави* — Види (ако те не мрзи) бр. 148 — слагач (Стар. 1879, бр. 28).

Како Рци (Коста Ристић, псеудоним Др. Милана Савића) песмом одговара на ту песму у 29 бр. *Стармалог,* и замера што је у Змајевој песми уместо „тиха" казано „блага". Змај на ту замерку одговара у истом броју стиховима:

Тамо стоји „тиха ватра"
— Истина је нага —

Ал' каква је разлика
Међ' „тиха" и „блага"   Уредн.

Хајд' на старо (110). На стр. 112 код речи деветнѐстог *века*, сх. 4 има звездица и у напомени испод текста пише: *Макар да их је деветнаест било.*

После педесетогодишње прославе Текелијиног завода (116). После завршног стиха има: „Кад ме неко турбира, онда одмах изгубим концепт, па не могу да наставим, а тако сам хтео лепо да на крају изведем. Други пут, ако хоћете да вам песму довршим, немојте ми упадати у реч". Један (кроз плот) вирилац. (Стар. 1889, сф. 3).

Молбеница благочасним коњма владичиним (122). Змај пише уреднику *Врача погађача* 20 I 1898: Песми „Молбеница" гледајте да дате видно место, да пада у очи, не би ли омекшала чије срце у последњем часу. (Из преписке Змајеве. — Држ. архива у Новом Саду).

Стара Бранкова песма по новој ноти (124). Потпис је „Једна швигаруша". А иза потписа звездица и у напомени испод текста стоји: „Ја нисам крива што ми је чика Данчика то име наденуо" (Жижа 1872, бр. 7).

Слоге ради (129). У напомени испод текста пише: „Ову смо песму примили, јер по потпису и по *тону*[1]) нагађамо ко нам је послао. А ми са

[1]) Испод песме је потпис А. Х. што би требало да значи Антоније Хаџић. Али је песма Змајева.

наше стране молимо слогу да се не нађе увређена; надајући се и желећи, да се она у новом листу „Учитељу" покаже у сазидателнијем, лепшем и трајнијем облику. И у то име поздрављамо нов лист „Учитељ" — Ур. (Стар. 1882, 4).

Акса и Макса (133). Поводом ове песме Змај пише уреднику Врача погађача 20/I 1898 г. (и не знајући да је она изишла крајем децембра 1897): „Оно даштање (у коме се крије једно женско име) најбоље ће бити да изоставите сасвим — ако иоле сумњате да ће вам то донети какве неприлике. И тако није ништа друго, него мали несташлук. (Из преписке Змајеве. — Држ. архива у Новом Саду).

Хаџићу — Светићу (135). Змај пише уреднику *Врача погађача* 6/18 октобра 1897 год.: Ево вам шаљем једну песму која је везана за садање дане. Ја сам је намено за 20 број, ал' ако није касно, можете је ставити и у број 19.

Ја као нов сурадник нешто сам се провреднио, али нека, имам када и променити се.

Песму препишите својом руком а оригиналом запалите лулу. Но пазите да не буде ниједне штампарске погрешке. (Из преписке Змајеве. — Држ. архива у Новом Саду).

Из буквара за бркату децу (158). Змај пише уреднику Врача погађача 1/13 новембра 1897:

Шаљем вам опет ситнице под насловом „Из буквара за бркату децу". Има их на броју око 150. А ви их почните кад вам се буде свидело или затребало. Не треба да вас љути што се на два три места очешах и о „Врача" — тако сам се ја очешивао и о своје рођене листове, па им то није ништа шкодило, још се читаоцима и допадало. (Из преписке Змајеве. — Држ. архива у Новом Саду).

Три Хорацијеве оде (189). Уз ове песме Змај пише Др. Ђорђу Дери, који га је молио да их преведе, ова три писма:

Загреб 9 новембра 1900.

Поштовани господине!

Драго ми је, што ми дајете прилику, да вам могу бити услужан, — то јест ако могу.

За превођење послатих ми Хорацијевих песама оставили сте ми рока 2—3 месеца дана. Не замерите дакле, што вам тек сад једну преведену шаљем. Чекао бих још који дан, па бих вам послао све три. Али пошто двоумим, да ли ћу вас знати задовољити, шаљем вам засада ову једну, као пробу.

За превођење класичких првака иште се нарочита вештина, а ја се ту осећам веома слабачак. Зато се нисам ни лаћао такова посла. И Ифигенију сам превео тек после многог наговарања вашега колеге, мога кума др. Милана Шевића. А сад ево ви узесте грех на душу, да ме на други танак лед наведете.

Ево вам ове пробе. Немојте се ни најмање устезати, рећи ми: „Не ваља, не иде вам од руке!"

Ви ћете у том случају наћи, ко ће вам то боље превести. — Зар те песме директор Стев. Лазић није превео? А ако ни њему није испало за руком како треба, онда држим, да би то најбоље могао превести Лаза Костић.

А ако, гледајући кроз прсте, нађете, да и овакав мој превод можете употребити, изволите ми јавити, пак ћу вам и две остале драговољно префушеровати.

Погрешке које нађете, слободно исправљајте по своме увиђењу. А моје име молим да се при томе послу не помиње.

Ову песму — „Мелпомени" — нисам разделио на строфе, јер према српском обичају долази незгодно, кад се строфа не завршује с тачком, — а то овде не би могло бити.

Сумњам да ће вас и метрум задовољити.

Мени ће доста бити, ако вас уверим да је „laudanda voluntas" била ту, — а што vires desunt — морате опростити.

Са поштовањем
J. Јовановић Зм.

Загреб 13 новембра 1900.

Поштовани господине!

Примивши данас ваше писмо, молим вас, да ми, пре него што седнем, да преведем остале две

песме Хорацијеве, дате преписати и пошљите те две песме — „Лидији” и „Потоку Бандусији” — у преводу Лазићеву.

Са поштовањем и поздравом
J. Јовановић Зм.

Загреб 7/20 новембра 1900.

Поштовани господине!

Примивши јуче ваше писмо, ево вам шаљем и две остале песме Хорацијеве — „Лидија” и „Потоку Бандусији” — па уместо уобичајеног „будите задовољни”, ја бих волео да не будете задовољни, јер ја нисам са њима задовољан.

Превод песме „Лидије” нема одређеног метрума, то би се могло звати ритмична проза, са тек неким ћудљивим хексаметралним метрицитетом. Па можда би и боље било, штампати је не као стихове, већ као прозу.

Трећа песма „Потоку Бандусији” најлакше ми је ишла од руке, па можда је зато, и што је десетерцем преведена, нешто боље испала од осталих двеју.

Ја скрпих како знадох, — па њиње отпуштајешти итд.

Са поштовањем и својским поздравом
J. Јов.

Још једаред молим за строг анонимитет.

Погрешке, нетачности слободно дотерујте и исправљајте по својој вољи. (Лет. књ. 262).

Објашњења

I

Стихови за допуњавање (књига VII, стр. 167—186 и 253). Ради деце која ће читати Змајеве песме „О деци и за децу" допуњујемо ове стихове у којима недостаје последња реч:

I: јаје, књига, крило, евенка, лала, свиња, дете.

II: лети, сети, млека, лека, гола, школа, далеко, меко, мати, звати.

III: јаје, капут, Саве.

IV: вијуга, шљива, не познаје.

V: клечи, весели, почеши, спавô.

VI: цвеће, зуји, појô.

VII: врело, слогу, искаља.

VIII: жеже, не бој, Јевросима.

IX: пилиће.

X: помаже, соко.

XI: мисô, глади, шева, опрости, прво, победи.

XII: дика, штета, мучи, гази, мати, руку, голуба, плави, одмарат.

XIII: често, другу, пре, пећ.

XIV: треба, шиша, седам, жање, крити.

XV: сунце, музе, наздравље, ноге.
XVI: јуначки, сева, рак, прсти.
XVII: клечи, брашна, сачува, динара.
XVIII: леђа, неба, дуга, црна.
XIX: питам, гоним, помаже, није.
XX: довека, срећи, друга, дати.
XXI: греје, има, дати, дамо.
XXII: бео, испраши.
XXIII: снега, пилића.
XXIV: слободи, беже.
XXV: вреде, стећи.
XXVI: књигу, писат.
XXVII: хвали, чини.
XXVIII: вири, молим.
XXIX: пити, луде.
XXX: море, броде.
XXXI: дрва, доћи.
XXXII: бојишту.
XXXIII: тако, меда.
XXXIV: жели, страда.
XXXV: Бога, прасе.
XXXVI: треба, жира.
На страни 253: одморан, глави.

II

Загонетке (књига VII, стр. 186—202).

1: пуж, 2: ватра, 4: котао на ватри, 5: глад, 6: дан и ноћ, 7: Сократ, 8: шљука, штука, 9: жи-

вот, 10: кревет, (одар), 11: дрво, 12: грудва снега, 13: писаљка, 14: лист, 15: хлебац, 16: сва места у којима нема слово *љ*., 17: лакат, 18: мајдан, 19: орах, 20: фитиљ у свећи, 21: слога, 22: кос, нос, 23: бува, 24: чам, мач, 25: хартија, 26: млеко, 27: кост, Коста, 28: мрак, свећа, 29: чигра, 30: језик, 31: потоп, 32: терет, 33: дан и ноћ, 34: Бог, рог, 35: нос, кос, бос, 36: трава, ватра, 37: псето, 38: млеко, 39: четка, 40: сестра, 41: мак, лак, рак, чак; 42: игла и конац, 43: детелина, 44: мир, пир, сир, жир, чир, вир, 45: слово *л*, 46: камен, 47: пећ, 48: чамац, 49: мед, 50: сено, ено, 51: виме, 52: слово *о*.

Из књиге X (стр. 460). = 1: Лесковац, 2: труд.

III

Стихови без слогова (књига IX, стр. 271–274).

Уместо „пандур" хтело се рећи: *йойа*,
„ „евала" хтело се рећи: *сиктер*,
„ „појас" хтело се рећи: *нос*,
„ „Пешту" хтело се рећи: *Даљ*,
„ „кува ручак" хтело се рећи: *фрише фире*,
„ „истину" хтело се рећи: *лаж*,
„ „дух" хтело се рећи: *новац*,
„ „жучи" хтело се рећи: *зуба*,
„ „ад-мирал" хтело се рећи: *адвокат*,
„ „Гер-ик" хтело се рећи: *Герман*,
„ „угуши" хтело се рећи: *уда*,

„ „цени" хтело се рећи: *центу*,
„ „непоколебљивост" хтело се рећи: *непоштење*,[1])
„ „колајну" хтело се рећи: *штрангу*,
„ „куса" хтело се рећи: *Руса*.

---

[1]) У истој строфи, сх. 1: Г..... значи Герман

О насловима неких песама

I ПРВОБИТНИ НАСЛОВИ

(Поједине песме Змајеве имале су првобитно други наслов или су биле без наслова. Бележећи то не узимамо у обзир разне збирке у којима су сами издавачи или приређивачи мењали већ утврђена имена).

Књига прва

Стр. 18, песма: „По пољу је киша”, у „Седмици” наслов: *По ливади киша пала.*

Стр. 19: „Одби се грана”, у Седм.: *Балада.*

Стр. 40: „Срце птицом”, у „Световиду”: *Драгој.*

Стр. 50: „Тајна љубав”, у „Летопису Матице српске”: *Уздахнула девојка.*

Стр. 57: „Клетве”, у Седм.: *Час бих тебе...*

Стр. 130, IX Ђулић увелак имао је у „Жижи”, „Позоришту” и „Певанији” наслов: *Кад сам био.*

Стр. 131, X Ђ. ув., у „Жижи”, Позор. и Пев.: *Зар ја више љубит не смем.*

Стр. 136, XVI Ђ. ув., у „Жижи”, Позор. и Пев.: *У гори.*

Стр. 137, XVII Ђ. ув., у „Жижи”, Позор. и Пев.: *Што ме људи.*

Стр. 138, XVIII Ђ. ув., у „Жижи", Позор. и Пев.: *Спаљена песма.*

Стр. 140, XX Ђ. ув., у „Жижи", Позор. и Пев.: *Шта је туга.*

Стр. 143, XXII Ђ. ув., у „Жижи", Позор. и Пев.: *Зимњи дан.*

Стр. 147, XXVII Ђ. ув., у „Жижи", Позор. и Пев.: *Та, дабогме.*

Стр. 151, XXXII Ђ. ув., у „Жижи", Позор. и Пев.: *У зору.*

Стр. 167, LIV Ђ. ув., у „Јавору" и Пев.: *Пријатељу у даљини* (у Пев. у загради).

Стр. 223: „Опет једној цури", у „Стармалом": *Једној цури.* (Реч опет ставио приређивач, јер пред том песмом има већ једна са насловом: „Једној цури").

Стр. 231: „Земља и небо" у Седм.: *Небо и земља.*

Стр. 302: „Анђео српски", у „Даници" и „Све досадање песме": *Анђео Срба.*

Стр. 291: „Глас босански" у Све дојак. пес.: *Глас Бошњака.*

Стр. 322: „Песма старог српског мача" у „Летопису Матице српске": *Нов рез на старом српском мачу.*

Књига друга

Стр. 86: „Под иконом св. Саве" у Невену 1848: *„Мајчин последњи час".*

Стр. 95: „Тиха размишљања на Видов-дан 1889" у „Стармалом": *На задушнице српским јунацима погинулим на Видов-дан.*

Стр. 162: „На покољ у Подгорици 1874", у „Жижи" и „Застави": *Нове жртве у Црној Гори.*

Стр. 179: „Претпролећна песма" у „Стармалом" био поднаслов (*Који ли је андрак*).

Стр. 215: „Пустахије по моди", у „Змају": *Помодне пустахије.*

Књига трећа

Стр. 37: „Монархија и република" у Змају: *Све, све, али монархија.*

Стр. 45: „Причекајте", у Жижи: *Lassare, passare*

Стр. 129: „Практични савети" у Змају: *Све на страну — корист преда се.*

Књига четврта

Стр. 96: „Негдашњем пријатељу" у Змају *Ђоки Поповићу.*

Књига пета

Стр. 57: „Преварио се у рачуну" у „Невену": *Псфалио у рачуну.*

Књига шеста

Стр. 53: „По турској пословици", у „Невену" из 1880 г.: *Из једне старе књиге.*

Стр. 363: „Молитва наше мале Данице", у 6, 10 и 14 бр. Невена од 1881 м. „Данице" б. *Зорке.*

Књига седма

Стр. 57: „Дед и унук”, у збирци „Венац песама”: *Гусле.*

Књига девета

Стр. 20: „Братинство” био је у Стар. и поднаслов: *Bruderchaft.*

Стр. 34: „Некоме”, у Стар.: *Један уздисај у XIX веку.*

Стр. 46: „Шала и бокал”, у Стар.: *Како стојимо са шалом а како с бокалом.*

Стр. 61: „Питомо ал' није практично” у Стар.: *Тесричност и практичност* (има и друга скоро исте садржине са насловом: Питомо ал' није практично, која се од ове разликује по две речи).

Стр. 67: „Песма једног младића”, у Стар.: *А-ла велим што сам млад.*

Стр. 99: „Један адвокат”, у Стар.: *Адвокат Н. Н.*

Стр. 131: „Како сам ја награбусио”, у Стар.: *„Како сам ја насео”.*

Стр. 136: „Вероватна сумња”, у Стар.: *Идите збогом — какве филоксере.*

Стр. 147: „Плата и Ната”, у Стар.: *Поезија и проза или разни уздисаји.*

Стр. 144: „Шта коме треба дати”, у Стар.: *Тврдиње, мекиње.*

Стр. 146: „Пегаз”, у Стар.: *Да и ја рекнем коју.*

Стр. 221: „Издајици", у Жижи: *У штамбух једном издајици.*

Стр. 301: „Једном часовничару", у Стар.: *Једном сајџији.*

Стр. 305: „Врло важно питање", у Стар.: *Питање у свако доба сувремено.*

Наслов песме „Комарци и влада" (стр. 14) и „Слободњак" (125) дао је приређивач, јер у „Другој певанији" су ове песмице биле без наслова. А у „Стармалом" прва је носила наслов *Нашто су комарци* а друга: *Један млади ватрењак.*

Наслов песме „Разна доба, разна оружја" (306) узет је из „Стармалог". У Другој певанији он гласи: *Некад и сад.*

Књига једанаеста

Стр. 14: „Небо се запламти", у „Летопису Матице српске": наслов је: *Са мађарског.*

Стр. 22: XXII песма Мирце Схафија има у „Земљаку" наслов *Невоља.*

Стр. 35: „Чудотворна крчмарица", у „Јавору": *Лепа крчмарица.*

Стр. 69: „Кажу људи у Турака", у Лет.: *Турци.*

Стр. 189: „Какав је Мађар", у „Змају": *Какви су Мађари.*

Стр. 227: „Неком краљу кад се за рат спремао", у „Змају": *Оружје.*

Стр. 277: „Егзекуције", у „Змају": *Лицитације.*

Стр. 280: „Песма о духу", у Стар.: *Приповетка о духу.*

Књига дванаеста

Стр. 87: „Зовем те, зовем, Зулинко", у „Делу": *Зулинци.*

Стр. 120: „Савет једном поети", у Стар.: *Савет.*

Стр. 271: „Друкчије је на небу а друкчије на земљи", у Стар.: *Суревњивости небеске и земске.*

Стр. 288: „На гробу Лукином", у „Змају": *На гробу Луке.*

II ПЕСМЕ ПРВОБИТНО БЕЗ НАСЛОВА

Књига прва

Стр. 17: „Девојка чека драгога".
Стр. 20. „Што си кћери".
Стр. 35: „Двоја врата".
Стр. 35: „Дика Јела".
Стр. 36: „Зора руди".
Стр. 37: „Ој рибарко".
Стр. 41: „Доста пута".
Стр. 51: „Тајна љубав".
Стр. 267: „Што се Бога кара".

Песми „Ој рибарко" наслов дао приређивач овог издања а остали су унети у „Све дојакошње песме" и „Певанију".

Књига пета

Стр. 42: „Аца гушчар"; „Не трпи брњицу".
Стр. 43: „Неспремна Ана".

Стр. 55: „Пакосник”.
Стр. 66: „Вивак”.
Стр. 71: „Мали трговац”.
Стр. 72: *„Мали цртач”.*
Стр. 72: *„Мала Фема”.*

Књиīа шеста

Стр. 65: *„Шљука и шључе”.*
Стр. 79: *„Видосава и Милосава”.*
Стр. 82: „Пиле и лија”.
Стр. 96: „Волим гуске”.
Стр. 99: „Ко то њену лопту”.
Стр. 105: „Разговор с мачетом”.
Стр. 207: *„Ручај”.*
Стр. 224: *„Мајка чита”.*
Стр. 226: *„Стева на кози”.*
Стр. 252: *„О, о, о”.*
Стр. 257: *„Зорка рачуна”.*
Стр. 268: *„Киша йада”.*
Стр. 272: *„Не йокисне”.*
Стр. 289: *„Маца и мачићи”.*
Стр. 304: *„Тина”.*
Стр. 306: *„Веса и сеја”.*
Стр. 314: *„Шта īледате”.*
Стр. 319: *„Тера обруч”.*
Стр. 361: „Звезда јато”.

(Наслове штампане курзивом дао је приређивач овог издања).

Књига девета

Без наслова у „Другој praвaнији" биле су ове песме:

Стр. 9: *„Песник"; „Кад би човек"*.

Стр. 10: *„Успомене"*.

Стр. 15: „Чему се чуди моја проста глава".

Стр. 17: „Разне жртве".

Стр. 26: *„Слобода штампе"*.

Стр. 28: „Врло практично".

Стр. 29: „Једнаки младожењски назори".

Стр. 32: *„Ново перо"*.

Стр. 53: „Празна хартија".

Стр. 63: „Широко, високо, дубоко".

Стр. 67: „Није вајде, морам признати".

Стр. 78: „Ја ћу служит Богу".

Стр. 79: „Течност".

Стр. 86: „А молим те".

Стр. 98: „Si fres faciunt idem; non est idem"

Стр. 101: „Кад се Јевреј помађари" (у Стар.: „Где се Чивут помађари").

Стр. 106: *„Шта човек не може да сноси"*.

Стр. 112: „Ускличак".

Стр. 117: „Кад би с' нешто могло".

Стр. 120: „Idem non semper idem"

Стр. 125: *„Слободњак"* (у Стар.: „Један млади ватрењак").

Стр. 134: „Спомен из ђачког живота".

Стр. 135: „*Сӣаљивање или сахрањивање*" (у Стар.: „Спаљивање *мртваца* или сахрањивање").

Стр. 136: „Сасвим као на мору".

Стр. 145: „Не буди му подрок".

Стр. 147: „Један корак само".

Стр. 147: „Није све".

Стр. 150: „*Дрвета и људи*".

Стр. 221: „Пајина срећа".

Стр. 234: „*Женска ӣрава*".

Стр. 294: „*На једној мети*".

Стр. 300: „*Зеленашев савет*".

Песме штампане курзивом, немају наслова ни у „Стармалом". Наслов им је дао приређивач.

Књиӣа дванаеста

Стр. 145: „На љуљашци".

Стр. 146: „Дете и бака".

Стр. 146: „*Мачка*". (У Шевића: „Мачка пред књигом".

Стр. 148: „Разговор".

Стр. 206: „Рода".

Штампарске погрешке

I. ИЗОСТАВЉЕНИ СТИХОВИ

Књига прва

Стр. 327. После 6-ог стиха треба да дође стих: *„Крвљу и сузом квасећи огњиште"*.

Стр. 363 после 13-ог стиха треба да дође: *„Да слога само нас и њих спасава"*.

Књига друга

Стр. 283. После 18-ог стиха треба да дође:

„Кад је кобник искру кресô,
Ко је Босном дрмô, тресо".

Књига трећа

Стр. 276. После 9-ог стиха треба да дође: *„Прегнути ваља из петиних жила"*.

Стр. 318. После 5-ог стиха треба да дође: *„А тако ти жива Бога"*.

Књига четврта

Стр. 16. Испред 2-ог стиха *одоздо* треба да дође: *„Далеко је Босна та"*.

Стр. 178. На завршетку песме „Поновне страхолије" треба да стоји * * * и речи: *„У! У!"*

Књига седма

Стр. 80. Испред 2-ог стиха одоздо треба да дође: *„Зна л' још име најбољем јунаку"*.

Стр. 336. Из песме „Умре нам, дакле, и Стеван Бранковачки" изостала је при преламању слога сф. V која гласи:

„А гробови на то увек нешто зборе, —
Ја из твога гроба чујем проговоре:
Који правду бране, нек немају страха,
Борите се, децо, до последњег даха".

Сф. V у овом издању у ствари је VI.

Књига осма

Стр. 32. После 12-ог стиха треба да дође: *„Зимска чама, предуга осама"*.

Стр. 34. После 6-ог стиха треба да дође: *„Вино пише горини прв'јенци"*.

Стр. 144. После 2-ог стиха треба да дође: *„Да прошири цркви црквовање"*.

Књига једанаеста

Стр. 279, из песме „И-а" при преламању слога изостала је сф. IV која гласи:

Терет му све тежи, пак му дозлогрди —
Пуле ти се моје разгневи, расрди:
Зашт' да мене муче, зашто да ме ломе!
Стаде ногом бити по терету своме.
Ал' чим дође госа да му јести да̂,
Магарац се смири па рикну: И-а!

II ШТАМПАРСКЕ ПОГРЕШКЕ У ПЕСМАМА

Књиīа ӣрва

Стр. 267. Песма „Што се Бога кара", сх. 2: м. „слатка" треба *слатко.*

Стр. 281, „Песме једног калуђера", I сх. 10: м. „сваког" треба *светоī.*

Стр. 329, посл. стих м: „и" треба *ил'*

Стр. 331, сх. 5 *одоздо:* м. другог „па" треба *ка.*

Књиīа друīа

* Стр. 14, сх. 7: м. „спава" треба *слава.*

Стр. 28, сх. 3 одоздо: м. „Понес'те" треба *Пренес'те.*

* Стр. 34, сх. 7 одоздо: м. „ноћних" треба *моћних.*

* Стр. 35, сх. 16: м. „тренут" треба *ӣренут.*

Стр. 105, сх. 8: м. „Спевао" треба *Сневао.*

Стр. 107, песма „Милина", сх. 5: м. „друге" треба *драīе.*

* Стр. 124, сх. 11: м. „Текелије" треба *Телекије.*

Стр. 168, сх. 8: м. „De" треба *Ве.*

Стр. 203, сф. II, сх. 4: м. „Орсаког" треба *Орсаīок.*

Стр. 204, сх. 1: м. „теремете" треба *теремтете.*

Стр. 206, сх. 12: м. „како" треба *камо.*

Стр. 213, сф. III, сх. 4: м. „биамтера" треба *беамтера*.

Стр. 236, сх. 10: м. „зато што" треба *зашто*.

Стр. 336, песма „Ердегата", сф. II, сх. 6: м. „си" треба *се*.

(Погрешке испред којих стоји * налазе се у „Певанији" и из ње су пренесене у ово издање).

Књига трећа

Стр. 85, сф. IV, сх. 4: м. „јес" треба *јец*.

Стр. 166, сф. II, сх. 2: м. „суну" треба *срну*.

Стр. 191, сх. 3: м. „шта" треба *шат*.

Стр. 284, сх. 12: м. „се смеје" треба *је смеја*.

Књига четврта

Стр. 113, „песма", сх. 8: м. „Јанлови" треба *Јанчови*.

Књига шеста

Стр. 44, „Глете шта бива од добра детета", сх. 1: м. „добро" треба *чисто*.

Стр. 147, сх. 1: м. „мало", треба *ниско, мало*.

Стр. 180, „Страшило", сф. I, сх. 4: м. „старо... младо" треба *стари... млади*.

Књига седма

Стр. 122, сх. 15: м. „скрвни" треба *скврни*.

Стр. 167, „Стихови за допуњавање" сх. 4 оздо: пред реч „знате" треба да стоји реч *не*.

Стр. 269, „Да ли ће", сф. III, сх. 2: м. „ропства" треба *срства*.

Стр. 273, сх. 1: м. „тренутних" треба *теретних*.

Стр. 305, сх. 16: пред речју „самораст" треба да стоји реч: *нов*.

Стр. 346, сх. 17: м. „ћутио" треба *ћутно*.

Стр. 362, послед. стих: м. „заглушује" треба *загушује*.

Књига осма

Стр. 121, сх. 9: м. „из" треба *са*.

Стр. 186, сх. 6: м. „оборио" треба *обронио*.

Књига девета

Стр. 23, „Наш попа", сх. 4: м. „не сме" треба *не може*.

Стр. 44, у наслову: место „штампарине" треба „штемпларине" и у сф. II, сх. 3: м. „каже" треба *пише*.

Стр. 49, сх. 9: изостало у почетку *И*.

Стр. 68, сф. IV, сх. 1: м. „Ново доба" треба *Наше доба*.

Стр. 138, сх. 3 *одоздо:* м. „највеће" треба *народне*.

Стр. 294, сх. 5: м. „је" треба *му*.

Стр. 330, у наслову прве песме м. „на врхунцу" треба *на вршцу*[1]) (и у оба садржаја).

Стр. 398, сх. 10: м. „држање" треба *здружење*.

---

[1]) Лаза Костић кандидовао се у Вршцу за српски црквени сабор по жељи владике Гаврила Змејановића.

Књиīа десеīа

Стр. 449, пред песмом „Слепачки епиграми" м. XII треба XIII.

Књиīа једанаесīа

Стр. 11, послед. стих: м. „колебе" треба *колибе*.

Стр. 82, сх. 10: м. „кад" треба *куд*.

Стр. 199, сх. 4 одоздо: м. „уврдама" треба *увредама*.

Стр. 234, сх. 6: м. „скипра" треба *скиīтра*.

Стр. 281, сх. 3 одоздо: м. „испред" треба *īред*.

Стр. 287, сх. 6 одоздо м. „фластер" треба *фластре*.

Стр. 322, сх. 6: м. „ронио" треба *норио*.

Стр. 340, сх. 11: м. „Кајиновим" треба *Каиновим*.

Књиīа дванаесīа

Стр. 17, у сх. 14 изостала је на крају реч *хај!*

Стр. 18, испред сх. 4 *одоздо* м. VIII треба XIII.

Стр. 71, у XCIX песми, сф. II, сх. 2: м. „чудне" треба *чарне*.

Стр. 72, испред песме „Рај у опомињању" м. CI треба *CII*.

Стр. 81, сх. 4: м. „малу" треба *младу*.

Књиīа чеīрнаесīа

Стр. 178, сх. 8: м. „срета" треба *срете*.

Књиīа īеīнаесīа

Стр. 163, последњи стих: м. „наш" треба *њин*.

Стр. 334, ред 10: м. „често" треба *чисто*.

Стр. 337, ред 1: м. „Свуда тама" треба *Већ свуд тама*.

Стр. 338, ред 8: м. „живот" треба *живет*.

Стр. 349, ред 6: м. „свако доба" треба *доба свако*.

Стр. 350, „Бранкова жеља" штампана је на стр. 25 (а не 21) II књиге.

Стр. 352, „Бадње вече" штампана је на стр. 126 (а не 216) II књиге.

Стр. 353, ред 4 одоздо: м. „домољубље" и „родољубље" треба: *домољубне* и *родољубне*.

Допуне и исправке садржаја

(У *Садржајима* има повише погрешака, јер је слог машински а не ручни. Кад се поправља нека погрешка избацује се читав ред. И кад је исправљан текст последње ревизије, учињене су нове погрешке које су биле изван контроле коректора.)

Књига прва

Стр. 388, песма „Ноћ је света" м. 1859 треба *1895*.

Стр. 391, LIII „Ђулићи, Ђулићи", м. 1865 треба *1862*.

Стр. 392, LXX Ђулић није штампан у *Даници*.

Стр. 393, II Ђулић увелак штампан је и у *Јавору* 1882, бр. 3.

Стр. 393, X Ђулић увелак штампан је у *Жижи* 1874, бр. 11/12 и у *Позоришту* 1874, бр. 4—5 (а не од 1872 бр. 45).

Стр. 393, XVI Ђулић увелак штампан је у *Жижи* бр. 2/3 а не 1.

Стр. 394, XVIII Ђулић увелак штампан је у *Жижи* бр. 41/42 а не 2.

Стр. 394, XX Ђулић увелак штампан је у *Жижи* 1873 бр. 7.

Стр. 394, XXII Ђулић увелак штампан је у *Жижи* бр. 37/38 а не 1.

Стр. 397, „Зашто је Даничић променио презиме" штамп. у 9 бр. *Стармалоī*.

Стр. 397, „Под тополом", м. 1895 треба *1896*.

Стр. 397, „Бела ј', м. 30 треба *5*.

Стр. 397„Покварена романца" м. 1883 треба *1884*.

Стр. 397, „Једној цури" м. 27 треба *11*.

Стр. 398, „Две ноћи" штампано је у *Друīој йеванији, књ. II* (а не I).

Стр. 399, „На месечини", м. 1887 треба *1897*.

Стр. 399, „Сан" м. 44 треба *34*.

Стр. 400, „Соколи, соколи", м. 107 треба *101*.

Стр. 401, „Видовдан", м. 1874 треба *1873*.

Стр. 403, „Гусларева смрт", м. 364 треба *346*.

Књиīа друīа

Стр. 363, „Какав је данас дан" штамп. у *Друīој йеванији, књ. I* (а не II).

Стр. 365, „Српкињама пред Видовдан" м. 3 треба *13*.

Стр. 365, „Добри знаци м. 1881 треба *1882*.

Стр. 368, „Луди Тола" м. 2 треба *41/42*, и у *Пев*.

Књиīа трећа

Стр. 359, „Буха и муха" штамп. је *и у Пев.*

Стр. 359, „Ах, њој" м: 1878 треба *1879*,

Стр. 359, „Јеси ли био" штамп. је и у *Илустрованој ратној кроници, VII.*

Стр. 364, Из азбучног Садржаја изостао је наслов песме „Несиб олсун", штамп. на стр. 127.

Књига четврта

Стр. 352, „Поздрав новој влади у Србији", м. 1884 треба *1887.*

Стр. 361, „Шајкаши" м. стр. 172 треба *127.*

Књига пета

Стр. 389, Из „Скраћеница" изостало је: Sm = Smilje.

Стр. 401, 6 ред одоздо: м. „шапа" треба *Шапс.*

Стр. 401, 9 ред одоздо: м. „Две и две" треба *Две муве.*

Књига седма

Стр. 424, Из „Скраћеница" изостало: Стар. = Стармали, хумористично-сатирични лист.

Стр. 434, „Чворак", м. 14 треба *4.*

Стр. 439, „Поздрав Николи Тесли", м. 83 треба *82.*

Стр. 440, „Разносачке честитке", м. 1829 треба *1929.*

Стр. 436, „Негда било" штамп. и у *„Србобрану" 1900, бр. 279.*

Стр. 436, „Над гробом д-ра Светозара Милетића" штамп. је и у *Босан. вили 1901, бр. 3.* и *у Врачу погађачу 1901, бр. 3.*

Стр. 436, „Његовом Височанству кнезу Николи I" штамп. је у *Бранк. Колу 1897, бр. 4.*

Стр. 437, „На гробу Филипа Вишњића", II штамп. је и у *Стражилову 1887 бр. 37.*

Стр. 439, „Гарибалдију", м. 14 треба *15.*

Стр. 439, „Лазару Сочици", м. 1898 треба *1879.*

Књига осма

Стр. 401, песма „Изгубљено, нађено" штампана је и у *„Застави" 1895, бр. 199.*

Стр. 402, у наслову песме „Чује се клетва из даљине" пред „из" треба да дође *кô.*

Стр. 410, Песма „Изгубљено, нађено" штампана је на стр. *192.*

Књига девета

Стр. 418, „Усклицчак" штамп. је у *5* (а не у 6) бр. Старм. 1886.

Стр. 420, „Пробе пера" CXVI и CXVII штамп. су у *Другој певанији, II.*

Стр. 420, „Нобл бал" м. 1882 треба *1883.*

Стр. 424, Натписи: „Тврдици Шмилу", „Филозоф Пишта" и „Пера качар" штамп. су у *Постиљсну 1878.*

Стр. 425, „Пајина срећа" штамп. је и у *Змају 1864, бр. 4–5.*

Стр. 432, „Новом Саду" м. 1877 треба *1872.*

Стр. 436, „Стара мука" штамп. је у *Стар.* 1889, *бр. 18.*

Стр. 439, „Тужном срцу оца и матере", м. 1855 треба *1885*.

Стр. 439, „Побри Стеви Каћанском", м. 188 треба *1888*.

Књига десета

Стр. 464, Испред наслова „Кратке приче" м. II треба *III*.

Стр. 464, Шаран је штамп. и у *Песанији*.

Књига једанаеста

Стр. 387, песма „Две милостиве сестре" м. 1884 треба *1857*.

Стр. 387, „Задовољство" м. 1866 треба *1868*.

Стр. 388, „Лепотица без милоште" штамп. је у *Другој певанији, II*.

Стр. 388, „Тако треба неверннку" штамп. је и у *Певанији*.

Стр. 390, „После десет година" м. бр. 6 треба *4 и 5*.

Стр. 390, „Млади путник" м. стр. 112 треба *113*.

Стр. 392, „Какав је Мађар" м. бр. 18 треба *3*.

Стр. 393, „Банка" м. бр. 15–16 треба *19–20*.

Стр. 394, „Двор од леда" штамп. је и у *Жижи 1874, бр. 8*.

Стр. 394, „Ко је лола" штамп. је у *Жижи 1873 бр. 4–5*.

Стр. 394,„Младим парнаслијама" штамп. је у *Стар. 1884, бр. 4*.

Стр. 395, „Ђиљан бели белим грлом" м. св. II треба *IV*.

Стр. 401, „Звезде". Има и друга песма тога наслова на стр. 311.

Стр. 401, ред 7 м. „Зимске вечери" треба *Зимско вече* и м. стр. 78 треба *112*.

Стр. 401, „Из космичких песама Јана Неруде" м. 284 треба *161*.

Стр. 403, „Путуј, путуј" м. стр. 373 треба *372*.

Књига дванаеста

Стр. 387, XLIII, „Та на лице падај, чоче" м. бр. 20 треба *21*.

Стр. 388, LXXVI, „Боље милост без песама" м. 1781 треба *1871*.

Стр. 389, LXXXV, „У чем леже чаролије" м. 1879 треба *1871*.

Стр. 393, „Киша" м. III треба *II*.

Стр. 393, „Род" м. II треба *III*.

Стр. 397, ред 12 м. „Хир" треба *Кир*.

Стр. 397, „Госпођица Теда" штамп. је у *Стар. 1884, бр. 14*.

„Стр. 398, „Пријатељски савет" м. 1867 треба *1887*.

Стр. 400, „Источни бисер" м. „Невен 1885" треба „Neven" *1855*.

Преглед песама по групама

I ОРИГИНАЛНЕ ПЕСМЕ

(Да би се читаоци лакше снашли кад траже поједине песме даје се овај преглед по врстама песама.)

Љубавне песме — Књига I, страна 9—67 и 181 до 197; књ. IX, 337.

Ђулићи — Књ. I, 68—121.

Ђулићи увеоци — Књ. I, 122—180.

Шаљиве љубавне песме — Књ. I, 197—228; књ. IX, 339—340; књ. X, 365—368; књ. XVI 1—6.

Песме личног и породичног осећања — Књ. I, 231—275.

Песме винске — Књ. I, 276—288; књ. X, 368 до 372.

Патриотске песме — Књ. I, 291—383; књ. II, цела; књ. IX, 340—374; књ. X, 372—404; књ. XVI, 7—42.

Песме хумане, моралне, политичке и социјалне — Књ. III, 9—171; књ. IX, 374—383; књ. X, 404—418; књ. XVI, 43—71;

Оде — Књ. III, 175—216; књ. IX, 371—372; књ. XVI 94—95.

Друге сатиричне и хумористичне песме разне врсте — Књ. III, 217—349; књ. IX, 383—384; књ. X, 419—423; књ. XVI 71—94.

Песме о претставницима српске цркве о Аустроугарској — Књ. IV, 9—92; књ. IX, 384—393, књ. XVI, 97, 101, 104—116, 120—123.

Политичко-партиске песме о догађајима и личностима ван свештеничког круга у Аустроугарској — Књ. IV, 93—185; књ. IX, 394—399; књ. X, 433—436; књ. XVI,' 95, 99, 102, 104, 116—120.

Песме о догађајима и личностима у Србији — Књ. IV, 189—344; књ. X, 436—439; књ. XVI, 124 до 135.

Дечје песме — Књ. V, цела; књ. VI 9—360; књ. VII, 202—234; књ. IX, 400—402; књ. X, 439 до 443.

Побожне дечје песме — Књ. VI, 360—383; књ. VII 9—24; 234—236.

Хумане дечје песме — Књ. VII, 25—40; 237—238.

Дечје песме о природи — Књ. VII, 40—57; 238 до 239.

Патриотске дечје песме — Књ. VII, 57—116; 239—243.

Моралне (поучне) и мисаоне дечје песме — Књ. VII, 116—138; 243—245; књ. X, 443—444.

Кратке дечје песме разних врста — Књ. VII, 138—167; 245—253.

Изреке — Књ. IX, 210—212.

Епиграматично — Књ. IX, 212—216.

Дикице — Књ. IX, 217—219.

Натписи и ситнице — Књ. IX, 220—254.

Ситнице за гладнице и жеднице — Књ. IX, 254—256.

Мале крупниције и крупне малиције, — Књ. IX, 256—257.

Слано и неслано — Књ. IX, 257—258.

У споменицу — Књ. IX, 258—262.

Потуцања — Књ. IX, 262—266.

Надгробнице — Књ. IX, 266—271.

Стихови без сликова — Књ. IX, 271—274.

Азбукопретрес — Књ. IX, 274—276.

Разни епиграми и кратке песме — Књ. IX, 277—322; 404—408; књ. X, 449—460; књ. XVI, 149.

Стихови из писама Абуказему — Књ. IX, 333 до 334.

Из буквара за бркату децу — Књ. XVI, 158 до 178.

Прозаиде — Књ. X, 11—82; 305—310, књ. XV, 327.

Кратке приче — Књ. X, 32—44.

Шаран (драма) — Књ. X, 43—75.

Приповетке — Књ. X, 75—235.

Разни чланци — Књ. X, 235—284.

Змај о својим књижеввним радовима — Књ. X, 284—310.

Гатке и бајке — Књ. X, 311—323.

Басне — Књ. X, 324—329.

Разни чланци за децу — Књ. X, 329—352.

Из дечјег света — Књ. X, 352—358.

Зрнца — Књ. X, 358—359.

II ПРЕВЕДЕНЕ И ПОСРБЉЕНЕ ПЕСМЕ

Љубавне песме — Књ. XI, стр. 9—66; XII, 375; XVI, 187, 190.

Песме личног осећања — Књ. XI, 69—123; XII, 378, XVI, 182, 189.

Мисаоне песме — Књ. XI, 125—178; XII, 376; XIII, 399; XVI, 179.

Патриотске песме — Књ. XI, 181—202.

Политичке песме — Књ. XI, 205—255.

Песме социјалног, хуманог и моралног осећања — Књ. XI, 259—349; XIII, 397; XVI, 180.

Песме разних источних песама — Књ. XI, 353 до 383.

Песме Мирце Схафца — Књ. XII, 9—88.

Хумористичне и сатиричне песме — Књ. XII, 91—122.

Дечје песме — Књ. XII, 125—197; 371—375.

Побожне дечје песме — Књ. XII, 197—203.

Дечје песме о природи — Књ. XII, 203—214.

Хумане, моралне и поучне дечје песме — Књ. XII, 214—254.

Мисаоне дечје песме — Књ. XII, 254—265.

Пробе пера, епиграми, краће песмице, написи, и тп. — Књ. XII, 269—307, XVI, 188.

Харфа Сиона — Књ. XII, 311—367.

Две Змајеве песме преведене на немачки од самог песника — Књ. XII, 378—379.

Епске песме:

Толдија — Књ. XIII, 9.

Толдијина љубав — Књ. XIII, 77.

Толдијина страст — Књ. XIII, 239.

Отма Мурањ-града — Књ. XIII, 315.

Витез Јован — Књ. XIV, 9.

Демон — Књ. XIV, 71.

Енох Арден — Књ. XIV, 123.

Полтава — Књ. XIV, 171.

Драме:

Ифигенија у Тавриди — Књ. XIV, 183.

Мајстор Манојло — Књ. XIV, 295.

Невин грех — Књ. XIV, 337.

Лаку ноћ, Марта — Књ. XIV, 379.

Спрема се на бал — Књ. XIV, 415.

Човекова трагедија — Књ. XV, 9.

Приповетке:

Нешто из живота Малога Жарка — Књ. XV, 281.

Сан — Књ. XV, 325.

Скраћенице

Аб. шаљ. к. = Абуказемов шаљиви календар.

Вр. пог. = Врач погађач, шала и потсмијевка.

Жижа = Жижа (шаљиви лист).

Жиж. = Жижан, календар.

Зм. = Змај, свеске за шалу и сатиру.

Ил. рат. кр. = Илустрована ратна кроника.

Ком. = Комарац, лист за забаву и сатиру.

Лет. = Летопис Матице српске.

Нев. = Невен, чика Јовин лист.

Одјек = Одјек, лист политички, економски и књижевни (орган Народне радикалне странке).

Панч. = Панчевац, календар.

Полаж. — Полаженик, календар.

Пост. = Постиљон, алманах.

Прик. = Приклапало, шаљиви календар.

Рен = Рен, хумористично-сатирични лист.

См. = Смотра, лист за поуку, књижевност и забаву.

Сп. = Спевана.

Стар. = Стармали, хумористично-сатирични лист.

Хум. = Хумориста, шаљиви лист.

Садржај

Стр.

Садржај

(По азбучном реду)

Стр.

I

НАПОМЕНЕ

Песма „Да се кајем и поправим" штампана је у Певанији на два места: и као песма *Шемседин Хафиса* и као *Мирце Схафија*. У овом издању такође је унесена код оба песника, у XI књ. (368) и у XII (52).

II

Песма „Пријатељу" (XII књ.) требало је да дође иза песме „Једног кишовитог дана" (XII, 111) као други препев једне исте песме. У XII књ. ушла је, јер је штампана у *Невену*,

III

Знак * иза наслова појединих песама значи да су те песме прерада и посрбљавање песама страних песника.

V

Овом је књигом завршено штампање Змајевих песама и прозних радова. У њу су ушла и Змајева тумачења и објашњења појединих песама или побуда које су их изазвале. Сем тога додато је упоређење првобитних текстова са познијима, уне-

сеним у ово издање, као и још нека потребна обавештења.

У ову књигу нису могли ући извесни написи којима је приређивач намеравао да баци што више светлости на поезију Змајеву. Ради тога ће изићи још једна; XVII, књига. У њу ће ући:

1) Живот и рад Змаја Јована Јовановића.

2) Приређивачево објашњење појединих песама.

3) Подаци о личностима и местима која се помињу у песмама.

4) Речник непознатијих страних, старинских и покрајинских речи.

5) Излагање начела којих се приређивач држао при уређењу Сабраних дела Змајевих.

6) Обележавање страног порекла неких песама за које се држало да су оригиналне.

Рад на овој свесци почеће наредннога месеца, а кад ће се књига дати у штампу не може се унапред одредити.